

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ BİLİM DALI
YENİ DİNİ HAREKETLERDE KIYAMET
SENARYOLARI

Hazırlayan
AYŞE NUR ŞEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
PROF. DR. HÜSEYİN YILMAZ

Konya- 2023

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ BİLİM DALI

YENİ DİNİ HAREKETLERDE KIYAMET SENARYOLARI

Hazırlayan
AYŞE NUR ŞEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
PROF. DR. HÜSEYİN YILMAZ

Konya-2023

ÖN SÖZ

YDH, getirdiği farklı inanç, ibadet, hayat tarzı ve doktrinler ile geleneksel dinlere meydan okuyan, her biri birbirinden farklı oluşumları ifade etmek için kullanılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. 20.yy itibariyle yaygınlaşan komünist ve materyalist eğilimlere bağlı olarak Yeni Dini Hareketlerin yaygınlaşmaya başladığı düşünülmektedir. Bu hareketlerin inanç esasları, çeşitli pratikleri ve ortaya koyduğu ideolojiler ile insanların ilgisini çekmeyi başardıkları görülmektedir. Bu çalışma öne çıkmış olan senkretik ve eklektik yapılı Fiat Lux, Rael, Heaven's Gate, Solar Temple, Peoples Temple, Moonculuk, The Branch Davidians ele almaktadır. Çalışmamıza konu olan hareketler kıyametin yakın zamanda kopacağına inanmaktadır. Bu hareketlerin bir kısmında, kıyamet kopmadan önce uzaylıların yeryüzüne geleceği ve üyelerini uzaya götüreceğini inanıldığına, bir kısmında ise kıyametin korkutucu sahnelerini yaşamak için intihar edildiğine tanık olmaktayız. Bazı hareketlerde ise kurtarıcı mesihin gelerek sadece kendi üyelerini kurtaracağı beklentisine rastlanmaktadır

Bu çalışmanın vücuda gelmesinde başlangıcından sonuçlanmasına kadar yardımını esirgemeyen görüş ve tavsiyeleri ile bana yol gösteren danışmanım Prof. Dr. Hüseyin Yılmaz'a ve Dr. Öğr. Üyesi Emine Battal ve aileme çalışma boyunca destekleri için teşekkürlerimi sunarım.

AYŞE NUR ŞEN

Konya- 2023

ÖZET

Bilim dünyasına yenilikçi çalışmalar kazandırmanın yanında, YDH ile ilgili eserleri tanımak ve bu alanda çalışmalar yapmak önem arz etmektedir. Geçmişin birikimi ve ilmî mirasını tanıyıp ilerlemek büyük bir önem arz ettiği gibi bizim bu çalışmamız yapılacak olan yeni çalışmalara da ilham ve rehber olmayı hedeflemektedir.

YDH tanımı, 20.yüzyılda itibariyle ortaya çıkmış olup dini yapıyı, insan ruhunu ve felsefi yapılanmaları ifade etmiştir. Dinin artık insan hayatında yerinin olmayacağını düşünüldüğü ve iddia edildiği bir dönem olan 20. yüzyılda bütün bu iddialara adeta bir karşı cevap olarak geleneksel dinlerin yanında yahut geleneksel dinlerden ayrılarak ortaya çıkan YDH, kısa zaman diliminde hızla yayılarak dünya çapında varlık göstermeye başlamıştır.

YDH olgusu sekülerizm ve modernizm gibi etkenlerin ortaya çıkardığı manevi boşluğu gidermeyi amaçlamakla beraber yanında benimsedikleri harekete taraftar toplamıştır. Harekete üyelerini genellikle zayıf, manevi arayış içinde olan insanlar ve çoğunlukla gençler oluşturmaktadır. YDH ilham aldığı ve bir tezahürü olmaya çalıştığı geleneksel köklü inançların birçoğunda kıyamet, ahiret gibi insanın kendisinin ölümden sonrasında ne ile karşılaşacağı bir takım inanç soruları olmuştur. Geleneksel inançların içinden ortaya çıkmış bu hareketlerde de kıyamet, ahiret, ölüm, kurtarıcı gibi sorularla karşılaşmıştır. Karşılaştıkları bu sorular neticesinde bir eskatoloji öğretileri oluşturmuşlardır.

Çalışmamız üç bölümden meydana gelmiştir. Birinci bölümde, YDH'in tanımı, tarihçesi, özellikleri, ortaya çıkış nedenleri, anlam arayışları, katılımcı özellikleri, yayılma süreçleri, ibadet ve ritüellerine değinilirken ikinci bölümde ele aldığımız hareketlerin tarihçe, öğretisi, ibadet-uygulamaları, üçüncü bölümde ise hareketlerin eskatolojik yapılarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Dini Harekeler, Eskatoloji, Kıyamet, Ahiret, Kurtarıcı

SUMMARY

In addition to bringing innovative studies to the world of science, it is important to recognize the works related to NRM and to carry out studies in this field. Recognizing the accumulation and scientific heritage of the past is of great importance, and our study aims to be an inspiration and guide for new studies to be carried out.

The definition of NRM emerged as of the 20th century and expressed the religious structure, human spirit and philosophical structures. In the 20th century, a period when it was thought and claimed that religion would no longer have a place in human life, NRM emerged as a counter response to all these claims, either alongside traditional religions or by separating from traditional religions.

Although the phenomenon of NRM aimed to eliminate the spiritual vacuum created by factors such as secularism and modernism, it gathered supporters for the movement they adopted. The members of the movement are generally weak, spiritually seeking people and mostly young people. Many of the traditional deep-rooted beliefs that NRM inspired and tried to be a manifestation of, such as the apocalypse and the hereafter, have had some belief questions about what one will encounter after death. In these movements that emerged from the traditional beliefs, they encountered questions such as the apocalypse, the hereafter, death, and the savior. As a result of these questions they encountered, they formed an escotology teaching.

Our work consists of three parts. In the first part, the definition, history, features, reasons for its emergence, search for meaning, participatory features, dissemination processes, worship and rituals of YDH are mentioned, while in the second part, the history, doctrine, worship-practices of the movements we discussed, and the eschatological structures of the movements we discussed in the third part.

Keywords: New Religious Movements, Eschatology, Apocalypse, Hereafter, Savior

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
SUMMARY	iii
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	vi
GİRİŞ.....	1
1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ	2
2. ARAŞTIRMA KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI	2
3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	3
4. ARAŞTIRMA KONUSUNDA KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER	3

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. YENİ DİNİ HAREKETLER: TANIM VE TARİHÇESİ.....	4
1.2. YENİ DİNİ HAREKETLERİN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENLERİ VE TEMEL ÖZELLİKLERİ.....	6
1.3. YENİ DİNİ HAREKETLERDE ANLAM ARAYIŞI	9
1.4. YENİ DİNİ HAREKETLERİN KATILIMCI PROFİLLERİ.....	12
1.5. YENİ DİNİ HAREKETLER’DE ÜYE KAZANMA STRATEJİLERİ	15
1.6. YENİ DİNİ HAREKETLERDE İBADET VE RİTÜELLER	22

İKİNCİ BÖLÜM

2. KIYAMET ODAKLI YENİ DİNİ HAREKETLER.....	29
2.1. FİAT LUX HAREKETİ	30
2.1.1. Tarihçesi/ Öğretileri	30
2.1.2. Pratik ve Uygulamaları	31
2.2. RAEL HAREKETİ.....	32
2.2.1. Tarihçesi/ Öğretileri	32
2.2.2. Pratik ve Uygulamaları	34
2.3. HEAVEN’S GATE (CENNETİN KAPISI)	35
2.3.1. Tarihçesi/ Öğretileri	35
2.3.2. Pratik ve Uygulamaları	37
2.4. SOLAR TEMPLE (GÜNEŞ MABEDİ).....	37

2.4.1. Tarihçesi/ Öğretileri	37
2.4.2. Pratik ve Uygulamaları	38
2.5. PEOPLES TEMPLE (HALKIN MABEDİ)	39
2.5.1. Tarihçesi/ Öğretileri	39
2.5.2. Pratik ve Uygulamaları	42
2.6. MOONCULUK	42
2.6.1. Tarihçesi/Öğretileri.....	42
2.6.2. Pratik ve Uygulamaları	44
2.7. THE BRANCH DAVIDİANS (KRAL DAVID).....	44
2.7.1. Tarihçe/Öğretileri	44
2.7.2. Pratik ve Uygulamaları	46
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
3. KIYAMET SENARYOLARI	47
3.1. YENİ DİNİ HAREKETLERDE KURTARICI İNANCI	49
3.1. FİAT LUX HAREKETİ.....	53
3.2. RAEL HAREKETİ.....	53
3.3. HEAVEN’S GATE (CENNETİN KAPISI).....	55
3.4. SOLAR TEMPLE (GÜNEŞ MABEDİ)	58
3.5. PEOPLES TEMPLE (HALKIN MABEDİ).....	59
3.6. MOONCULUK	61
3.7. THE BRACH DAVIDİANS (KRAL DAVID)	65
SONUÇ.....	70
KAYNAKÇA	74

KISALTMALAR VE SİMGELER

Bkz: Bakınız

c. : Cilt

çev. : Çeviren

ed. : Editör

NRM: New Religious Movements

S. : Sayı

s./ss. : Sayfa/Sayfa Sayısı

Terc./Çev. : Tercüme eden/Çeviri

vb. : ve benzeri

YDH: Yeni Dini Hareketler

a.g.m.: Adı geçen eser

Hız: Hazreti

Dk: Dakika

yy: yüzyıl

GİRİŞ

Bilindiği üzere insanlık için bir dönem dinin zaman içerisinde önemini kaybedip zayıflamaya başladığı ve toplumsal yapı içerisinde etkisini yitireceği öngörüsünde bulunulmuştur. Fakat 20. yüzyılda itibariyle dini çeşitliliğin artarak yaygınlık kazanması özellikle YDH olarak isimlendirilen dini yapıların din ve dini anlayışta değişiklik olabileceğini belirtirken din olgusunun asla yok olmayacağını gözler önüne sermektedirler. Dolayısıyla dinin önemini kaybettiği ve zayıfladığı hususunun büyük bir yanlışlığı olduğunu ortaya koymaktadırlar.

20. yüzyılda yaygınlaşan materyalist düşüncenin, insanların hayata bakış açılarını derinden etkilediği bilinmektedir. İnsanların sadece dünyevi ve maddeye yönelmesi manevi açıdan geniş bir boşluğun oluşmasına neden olmuştur. YDH’de sekülerizm ve materyalizm gibi etkenlerin ortaya çıkardığı manevi boşluğu gidermeyi hedef almaktadırlar. Bu doğrultuda YDH, kendilerine birçok taraftar toplama çabasına girişmektedirler. Kişilik olarak zayıf ve ruhsal doyum arayışı içinde olan insanların bu hareketlere eğilim gösterdikleri anlaşılmaktadır. Dinin artık insan hayatındaki yerinin etkisizliği düşünüldüğü ve bu yönde hipotezler öne sürüldüğü bir dönemde bütün bu hipotezlere bir karşı cevap olarak ortaya çıkan bu hareketler, kısa zamanda hızla yayılarak dünyada varlık göstermeyi amaçlamaktadırlar. Bunu yaparken de YDH insanlara geleneksel dini inançlardan farklı ve üstün yanlarının olduğunu telkin ederek onlara kurtuluş vaat etmektedirler. Bu bakımdan YDH, modern dünyadaki farklı kesimlerde ilgi uyandırarak taraftar ya da fedai diyebileceğimiz müritler topluluğuna sahip olmaktadır.

Bilindiği gibi zamanın samsara çarkının işleyişine bağlı olarak döngüsel zaman hayatının sürüp gittiğini kabul eden Hinduizm ve Budizm gibi dinlerin yanında zamanın lineer şekilde seyrettiğini benimseyen dinlerde de kıyamet inancı bulunmaktadır. Her iki zaman anlayışına göre gerek insanın bir defaya mahsus olmak üzere içinde bulunduğu dünya hayatı gerekse sürekli yenilenip tekrarlanan periyotlarla yaşadığı dünya hayatı sonludur. Kıyamet, onu zamanın bir periyodu olarak kabul eden dinlerde insanın içinde yaşadığı devrenin sonunu, evrenin ve insanın fani olduğunu kabul eden dinlerde ise dünya hayatının sona erişini ifade etmektedir. Aradaki en önemli fark, birinde kıyametin bir defa olup bitmesi ve sonrasında ebedi ahiret hayatının başlaması iken diğerinde ise devrelere paralel olarak kıyametleri sürekli tekrarlanmasıdır. Bu çalışmada geleneksel ahiret anlayışından ayrılarak yeni bir sistem kuran YDH’in kıyamet ve ahirete ilişkin oluşturdukları bir takım hususlar ele alınmaktadır. Genellikle

bu yeni yaklaşımların kısa vadede gerçekleşecek kurtuluş ümitlerini besleyen vaatler çerçevesinde şekillendiği dikkat çekmektedir.

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ

Dinler Tarihi Yüksek Lisans tezi olarak sunulan bu çalışmanın konusu YDH'in insan hayatına girişi, etkisi, oluşturduğu bilişsel, devinişsel ve duyusal etkenlere yönelik bir çalışma olması hususudur. Bu araştırmada YDH'de kıyamet, Tanrı, kurtarıcı, ahiret hayatına bakış açıları ve bu çerçevede oluşturulmuş norm ve inanç sistemlerine odaklanılmaya çalışıldı.

20. yüzyılda ve 21. yüzyılın başlarından itibaren Batı dünyasında birçok YDH ortaya çıkmıştır. Bunların bir kısmı uzak doğu kökenli hareketler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede Moonculuk, Yehova Şahitleri, Hare Krişna, Mormonculuk, The Family, New Age, Brahma Kumaris, Sayentoloji, Cennetin Kapsısı, Ananda Marga, Azizlerin Yolu, Opus Dei, Fiat Lux, Rael, Heaven's Gate, Solar Temple, Peoples Temple YDH en bilinen örnekleri olarak gösterilmektedir. Bu hareketlerin kısa zaman diliminde yayılarak dünya çapında ses getirir duruma geldikleri görülmektedir. Bunlardan bir kısmının sınırlı da olsa ülkemizde görüldüğü söylenebilir. Modernleşme, sekülerleşme, rasyonelleşme ve aydınlanma gibi gelişmelere bağlı olarak dini alanda ortaya çıkan YDH hakkında Batı dünyasında yapılmış birçok çalışma görülmektedir. Türkiye de ise YDH hakkındaki çalışmaların yetersizliğinden dolayı bu alanda çok fazla akademik araştırma yapılmadığı ve buna bağlı olarak da literatür çalışmalarının azlığı göze çarpmaktadır. Her araştırma bir konuya ve amaca dayanarak ortaya çıkarılmaktadır. Bu çalışmamızda YDH'in en fazla yoğunlaştıkları ahiret, kurtuluş, kıyamet gibi hususların ortaya konulmasıdır. Dünyanın sonu ne zaman geleceği sorusu insanlık açısından önemli bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünyanın sonunu bekleyen çok sayıda hareketini ortaya çıktığı da görülmektedir. Kıyametçi olarak nitelendirdiğimiz bazı YDH dünyanın sonunu saptadıklarını yani dünyanın sonunu ne zaman geleceğini ve son yaklaşırken bir takım olayların meydana geleceğini söylemişlerdir. Çalışmanın konusunu oluşturan ele aldığımız YDH eskatolojik olarak okuyucuya sunmaktır. Bütün bu hareketlerde eskatolojik temaların ortak paydalarını tespit edebilmek ise çalışmamızın ulaşmak istediği sonuçlarından birini oluşturacaktır.

2. ARAŞTIRMA KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Her araştırmada olduğu gibi bu çalışmanın da kendine özgü birtakım kapsam ve sınırlılıkları mevcuttur. Konumuz eskatoloji anlayışını bünyesinde barındıran ve merkeze alan YDH çerçevesinde ele alınacaktır. YDH'in sayısının çokluğundan dolayı tüm yeni dinî

hareketleri incelememiz ve örnek vermemiz mümkün olmadığından özellikle çalışmamızın konusunu oluşturan kıyamet ve ahiret hayatı hakkında bir yapıya sahip olan YDH'i ele almaya çalıştık. Sonuçta kısmında ise ulaşabildiğimiz sonuçları ve konuyla ilgili örnekleri paylaştık.

3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Bu çalışmada YDH'in insan hayatının amacı ve insanların gelecek hayatlarına ilişkin beklentilerinin şekillendirilmesine yönelik yaklaşımları değerlendirilmeye çalışılacaktır. Dolayısıyla çalışmanın hipotezleri şu şekilde sıralanabilir:

- 1) YDH'in oluşumu, tarihçesi, öğretileri, pratik ve uygulamaları insan hayatına ve toplumsal yapılara etkisi.
- 2) YDH'in ahiret hayatına bakış açısı
- 3) YDH'in kıyamet için oluşturdukları sistematize senaryolar
- 4) YDH'in Kıyametin öne alınmasına yönelik çabaları ve bunun yansımaları.
- 5) YDH'de kıyamete bağlı olarak kurtarıcı inancı.

4. ARAŞTIRMA KONUSUNDA KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER

Bu çalışmada deskriptif ve açıklayıcı yönetime başvurulmaktadır. Konular ele alınırken konunun daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunması açısından tanımlamalara ve bu tanımlar çerçevesinde yorumlamalara yer verilmektedir. Konular kaynaklarda verilmiş olan bilgiler ışığında objektif olarak aktarılmaya çalışıldı. Bu çalışmayı ele alırken söz konusu araştırmaları yürüten akademisyen ve araştırmacıların isimlerine de sık sık atıfta bulunuldu. Araştırmada birincil kaynak olarak bu konuda yapılmış çalışmalara müracaat edilmektedir. Çalışmamız çoğunluk itibarıyla Litaratür taraması ile yapıldı. YDH'in bazıları ile ilgili İngilizce ve Türkçe hazırlanan resmi web siteleri birincil kaynaklarımız arasında yer almaktadır. Temel ve birincil kaynakların dışında spesifik olarak birtakım hareketlere dair yazılmış kitap ve makalelerde ortaya konulan verilerden de azami ölçüde yararlanılmaya çalışıldı. Bazı hareketlere ait literatürün diğerlerine oranla daha fazla olduğu söylenebilir. Bu hareketlere atıfta bulunurken diğer bölümlerle olabildiğince dengeyi sağlamak ve literatürü genişletmek adına temel kaynaklarla yetinilme yoluna gidilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. YENİ DİNİ HAREKETLER: TANIM VE TARİHÇESİ

YDH olarak adlandırılan birçok küçük büyük uzun ömürlü olabilmemiş, uzun ömürlü olamamış dini topluluklar mevcuttur. Hatta bunların bir kısmı akademik araştırmalara konu dahi olamayacak kadar sınırlı sayıda bağlısı bulunan grupçuklardır. Bu topluluklar YDH olarak genel bir isimle ifade edilmektedir. YDH geniş kitlelerde karşılık görememiş olsalar da olsa da ilerleyen teknoloji ile kendi isimlerini ve dini uygulamalarını görsel, yazılı ve medya aracılığı ile kendilerini tanıtmaya imkânı elde etmişlerdir. Bu iletişim imkânlarından yaralanan YDH zamanla rasyonel, seküler ve farklı dünya görüşüne ilgisi olan insanlarda merak uyandırmaya başlamışlardır (Turan & Sancar, 2018, s.9-10).

Günümüz dünyasında YDH olarak adlandırılan bir çok dini grupta karşılaşılmaktadır. Bunların bir kısmı daha köklü yapılardan doğmuş ve tarihi olarak da geçen yüzyıldan itibaren ortaya çıkmaya başlamışlardır. Ancak özellikle 20. yüzyılda bu hareketlerin oluşumunda dikkat çekici bir yükselişin varlığı dikkat çekmektedir. Başlangıçta bu gruplara yönelimin ve bağlılığın kısıtlı olduğu görülmekle birlikte zaman zaman yöresel bir toplulukta ciddi bir ilgiye mazhar oldukları anlaşılmaktadır. Bu ilginin artmasında YDH'in medya aracılığıyla ve propaganda imkanlarını iyi kullanabilme yeteneklerinin etkili olduğu anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak süreç içerisinde bu hareketlerin, günümüz dünyasındaki farklı eğilimlere sahip insanlarda geniş bir merak ve ilgi uyandırmayı başardığı söylenebilir.

YDH olarak isimlendirdiğimiz oluşumların insan ve toplumlar açısından açıklanması ve anlaşılması kavram kargaşasının ortadan kaldırılması açısından önem arz etmektedir. Nitekim ortaya çıkan YDH için anlam ve anlayış kargaşası çözülmeye çalışılmış olsa da bu noktada göze çarpan önemli sıkıntılar ve yanlış anlaşılmalara ortaya çıkmaktadır. Kirman'ın da belirttiği üzere bu tip yanlış anlayış ve tanımlamalar şimdiye kadar yapılmış ve bundan sonra yapılacak olan bilimsel çalışmalarla ancak ortadan kaldırılabilir (Kirman, 2003, s.27-28).

YDH'in çıkışının genellikle 20.yüzyılın tarihi koşullarıyla bağlantılı olarak açıklandığı görülmektedir. Bu açıdan hareketlerin ortaya çıkışına neden olarak bu yüzyılın temel karakteristiklerine vurgu yapılmaktadır. Özellikle sanayileşmeye bağlı olarak ortaya çıkan insanın anlam arayışının bu hareketleri besleyen unsurların başında geldiği söylenmektedir.

YDH kavramı özellikle İngiltere ve ABD'de ortaya çıkmış olan monoteist ve politeist dinlerden farklı bir anlayış ile ortaya çıkan ve yaygınlık kazanmış inançlar için kullanılan bir

kavramdır (Günay, 2011, s.1-2). YDH’i ifade etmek için “yeni dinler”, “sekt”, “kült”, “yeni dindarlık biçimleri”, “zararlı örgütler”, “yeni dini hareketler” gibi çok çeşitli kavramlar kullanılmaktadır. Türkiye’de ise bu hareketler “kült grupları”, “tarikatlar”, “yeniçağın dinleri”, “yeni dini hareketler” gibi farklı adlandırmalarla ifade edilmektedir. YDH’in açıklanmasına yönelik yapılan tanımlamalar ise genellikle şu şekilde sınıflandırılmaktadır: Bu tanımlamalar dini çevrelerin yaptığı “teolojik tanımlamalar” ve akademisyenlerin yaptığı “bilimsel tanımlamalar” şeklinde iki ana başlık altında toplanmaktadır (Kirman, 2018, s.13-14).

YDH’e genellikle gençlerin daha yoğun ilgi gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle bu hareketler için “*gençlik dinleri*” de denilmektedir. Yukarıda belirttiğimiz “sekt” ve “kült” isimlendirilmesi, ana dini akımdan ayrılmış olan küçük dini gruplara karşılık gelmektedir. YDH kendilerini geleneksel dinlerden ayırdıklarını iddia ettiklerinden dolayı mezhep olarak da tanımlanmak istememişlerdir. Geleneksel dinlerden ayrılıp o dinin mezhebi olmayı küçültücü, ayırıcı olarak görerek kabul etmemektedirler. Ancak ne kadar çaba ve uğraş gösterip yeni bir din olduklarını kabul ettirmeye çalışmış olsalar da bu hareketler aslında kendi ayırdıkları geleneksel dinin yeniden yoğrulup yorumlanmış halinden ayrışamamışlardır. Dolayısıyla YDH geleneksel dinlerden ayırdıklarından ötürü kendilerine yeni normlar oluşturmak istemiş ve diğer dinlerden de parçalar alarak eklektik bir yapı oluşturmaya çalışmışlardır (Çakmak, 2021, s.3-4).

YDH genel olarak Batı toplumlarında yaşanmakta olan bir takım siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmelere dayalı olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle 16. yüzyıldan başlayarak bilim, sanat, kültür gibi alanlarda önemli düşünce değişikliğine neden olan Rönesans dönemiyle birlikte, insanın evrene bakışı, dine bakışı, dini anlayışı değiştiğinden ötürü farklı düşünceler ortaya çıkmıştır. Bu düşünceler çerçevesinde sanayileşmiş toplumlarda ortaya çıkan modernleşme, sekülerleşme ve küreselleşme gibi dünyevi yönelişler YDH’in ortaya çıkış sebepleri arasında en dikkate değer başlıklar olarak gösterilmektedir (Uzun, 2016, s.11-12).

Modern dönemde sekülerleşmeyle birlikte geleneksel dini inançlar, teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan yeni durumlar karşısında ortaya çıkan sorulara cevap vermede gecikmeler yaşamaktaydı. Sorular karşısında çaresiz kalan aslına bakılırsa geleneksel inançlar değil insanların sorularına aradığı cevapların tatmin edici olmayışından kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan YDH insanların maruz kaldığı manevi boşlukları doldurmaya yönelik çalışmalarla onların mutlu olmalarını sağlamak iddiasında bulunmaktadırlar. Bu nedenle YDH’in, genel olarak bilimde, inanışlarda yeni gelişmelere hızlı ayak uyduramamış olan, modernizmi tam

olarak kavrayamayan ve ruhunda tamamlayamadığı boşluğu doldurmak için çabalayan insanlar tarafından benimsendiği ileri sürülmektedir (Köse, 2017, s.18-19).

1.2. YENİ DİNİ HAREKETLERİN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENLERİ VE TEMEL ÖZELLİKLERİ

YDH'in yaygınlaşmasında modernleşmenin yaygınlaşmasına paralel olarak ortaya çıkan sekülerleşme, rasyonelleşme, bireyselleşme, küreselleşme, çoğulculuk, kayıtsızlık, hazcılık gibi faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Bu faktörlerin temel yönelimlerine bakıldığında benlik anlayışının hâkim olduğuna dikkat çekilmektedir. Bireyciliğin öne çıktığı bu benlik anlayışı kişide oluşan ruhsal boşluğun derinleşmesine neden olmaktadır (Özkan, 2018, s.31-38).

İnsan doğası gereği hem bedenen hem de ruhen doyuma ihtiyacı olan bir varlıktır. Bireyi fiziksel olarak ne kadar doyum noktasına ulaştırmış olsanız da ruhsal doyum açısından yaşadığı açlığı ortadan kaldırmak için farklı bir yönelime ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla bu manevi arayışa kapı aralayan ruhsal ihtiyaçlar silsilesinin ortaya çıkması anlamına gelmektedir (Kanık, 2017/2, s.180-181).

Bu bakımdan insanın salt fiziksel ihtiyaçlarına yönelik bir yaşam tarzına mahkûm olması onu bazen yeni bir takım arayışların içine sokmaktadır. Zira bu materyalist ve rasyonalist anlayışların oluşturduğu boşluğu doldurmak amacıyla insanlar kendi toplumlarındaki dini geleneklerin hazır kalıplarının yetmediği kanaatindedirler. Öte yandan burada çağdaş sorunlara yönelik geleneksel dinlerin de her zaman yeni açıklamalar sunmadığı ya da bu açıklamaları oluşturmuş olsalar bile geniş toplum kesimlerine ulaştırmada yetersiz kaldıkları görülmektedir. Bütün bu etkenler sonuçta bir kısım insanların diğer alternatif dini yapılara ve hareketlere yönelmesine sebebiyet vermektedir (Köse, 2017, s.15-16).

YDH'in ortaya çıkışında etkili olan faktörlerden "Sekülerleşme" (sekülerzim) dini inanışların, ritüellerin ve dini kurumların etkisini yitirmesine ve toplumların bütününde değerini ve otoritesini geniş oranda kaybetmesine zemin hazırlamaktadır. Modern toplum, geleneksel toplum yapısı ve düzeninde çok önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. Sekülerleşme ile toplum nezninde aile, ahlaki değerler, dinî kurumlar gibi bireyleri manen besleyen yapıların öneminin azalmasına yol açmış ve bireyci yönelimin sonucu olarak insanın giderek yalnızlaşmasına sebep olmuştur (Ekinci, 2018, s.326).

Öte yandan sekülerleşme ile birlikte sarsıntıya uğramış olan geleneksel dini inanışlar, ritüeller ve dünya görüşü hususunda günümüzde bir kısım insanın ciddi uyum sorunları

yaşadığı anlaşılmaktadır. Sekülerleşmenin beraberinde getirdiği yeni şartlara uyum sağlamak amacıyla insanları geleneksel düşünce kalıplarından ayırıştırarak dünyayı seküler düşünce çerçevesinde yeniden düşünme, yorumlama ve anlamaya yöneltmektedir. Dünya hayatının bütününe yönelik manevi alanı da kapsayacak şekilde yeni bir düşünce sistemi oluşturmak her insan için kolay bir şey olmasa gerek. Bu bakımdan insanların çoğunluğunda bu arayış genel eğilimi hazır düşünce kalıplarını benimseme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla manevi anlamda ortaya çıkan eksiklikleri gidermek için de insanlar kendilerine hazır olarak sunulan alternatif görüş ve akımlara yönelmektedirler. İnsanlarda ortaya çıkan manevi boşluğu, belirsizliği, ortadan kaldırmak için yeniden yapılanmaya başlayan bu YDH'e yönelinmektedir (Günay Ü. , 2014, s.490).

YDH'in ortaya çıkmasında Rasyonelleşmenin etkili olduğu da ileri sürülmektedir. Rasyonilizm insanın düşünce ve davranışlarında inanç ve duygularının etkisinden arınmış şekilde karar vermesini ifade etmektedir. Bilindiği gibi Aydınlanma çağı ile birlikte akılcılığın temel bir yönelim olarak yerleştiği, felsefede artık doğaüstü ve dinle ilgili olarak oluşan düşüncelerin önemini kaybettiği kabul edilmektedir. Bu dönem akılcı bilimin önem ve saygı bulduğu toplum içerisinde geleneksel yapının kırıldığı ve sekülerleşmenin hızlandığı bir yönelim başlamıştır (Çakmak, 2021, s.8).

Öte yandan modern dönemle birlikte artık insanın temel yönelişleri ve eylemlerinde duygusal tatminin de önem kazandığı görülmektedir. Böylece din de kişi için artık haz nesnesi olarak (hedonizm) görülmektedir. Bu aşamada birey artık kendi beni ve o benin tatminine odaklanan bireycilikle (subjektivizm) en derin şekilde tanışmış olmaktadır. “Biz” algısı yerini “ben” algısına bıraktığında ise insanın ilahi makama çıkabileceği düşüncesine ulaşılmış ve buradan insanın panteist bir fikre bürünmesi söz konusu olmuştur (Özkan, 2018, s.32).

Bu bakımdan modernleşmenin temel unsurlarından birisi bireyselleşme olarak ortaya çıkmıştır denilebilir. Modernizmin bireyci karakterinin, özgürlükçü yaklaşımla birlikte kişide refah, mutluluk, tüketme ihtiyacını karşılamaya yönelik hedonist, pragmatist, aşırı bireyci kişilerin ortaya çıkmasına neden olduğu görülmektedir. Modern yaşamın getirdiği yeni toplum anlayışında kişiler bireyselleşmiş ve toplumdan ayrılmaya başlamıştır. Bu husus insanın sosyalleşme ihtiyacına ters olduğundan insanların YDH'e yönelmesine zemin hazırlayan unsurlar arasında görülmektedir (Çelik, 2012, s.300-302).

YDH'in ortaya çıkışında hedonizm yani hazcılık önemli bir yer kaplamaktadır. Özellikle cinselliği teşvik edici hareketler, beraberinde hazzı ulaştıran yasaklı madde kullanımını da meşru hale getirmektedirler. Nitekim bu tip uygulama yapan hareketlere girmek için pek zorlama yok iken, harekete girdikten sonra bağımlısı olup hareketten ayrılmak kolay

olmamaktadır. Çoğu zaman hareketten çıkmakta zorlanan kişilerin hayatlarına son verdikleri bilinmektedir (Çakmak, 2021, s.11).

YDH'in ortaya çıkışında küreselleşmenin etkili olduğu da ileri sürülmektedir. Küreselleşme eklektik dini yapıların artışında da büyük öneme sahiptir. Bireycilik ve rasyonalizm ile oluşan yapı dinin öneminde ve dinin geleceğinde oldukça etkili değişiklikler meydana getirmektedir. Küreselleşmeyi oldukça dikkatli ve fayadacı olarak kullanan YDH ulusal olarakta yayılma fırsatını bulmaktadırlar (Kirman, 2010, s.39).

Yeni Dini Hareketler bir öncünün, liderin etrafında şekillenmektedir. Merkezinde lider vardır ve hareket o liderin karizması etrafında dönmektedir. Sosyal bilimlerde bu hareketin öncüsüne “karizmatik lider” denilmektedir (Bilgin, 2015, s.198). Karizma kelimesi, Yılmaz tarafından “Dini bir liderde bulunan ve insanlara gönüllü bir bağlılık oluşturan olağanüstü özelliklere karizma denir” şeklinde bir tanımlamaya gitmiştir. Karizmatik Lider için ise “Kendisinde bu üstün niteliklerin bulunduğu inanan dini kişilere karizmatik liderler” tanımını kullanmıştır (Yılmaz, 2017, s.48-49). Weber karizmatik lider özelliklerinin, sıradan insanlarda olmayacağı, peygamber, kurtarıcı ve büyücüler gibi kişilerde görüldüğüne dikkat çekmektedir (Battal, 2018, s.130).

YDH'de olağanüstü bir donanıma sahip olduğuna inanan bu Karizmatik liderler insanlara kurtuluş reçetesi de vadetmektedirler. Bazı hareketlerde yahut inanışlarda bu kişilerle kurtarıcı olarak karşılaşmaktadır. Bu şahsiyetler insanların ve dünyanın tüm sorunlarını çözebilen kişiler olarak kabul edilmektedir. Bu kişilere hiçbir sorgulayıcılık olmadan inanılmaktadır. Öte yandan bu hareketlerde sadece erkekler değil azımsanmayacak ölçüde kadınlarda liderlik yapmaktadır. Bazı gruplar liderlerini farklı isimlendirmeye yüceltmektedirler. Örneğin Moonculuk, Sai Baba, The Family gibi hareketlerin liderleri “baba” olarak isimlendirilmektedirler (Özkan, 2018, s.39).

YDH'de bulunan karizmatik liderler, vahyi aldıklarını iddia etmekte ve vahyi tebliğ ettiğini üyelerine kabul ettirmektedirler. Yaratıcının kendisini seçip diğer insanlara yol gösterici olarak gönderdiğine inanmalarını istemektedirler. Böylece liderlerin ortaya koymuş olduğu normlar asla sorgulanmaksızın kabul edilmektedir. Liderler gerektiğinde kişilerin giyimlerine, yeme-içmelerine, ne işle meşgul olacaklarına, kiminle evlilik yapacaklarına kadar üyelerin hayatlarına müdahale edebilmektedirler. Karizmatik liderler müritlerine ebedi barışın olduğu, cinayet ve çılgınlıkların olmadığı bir hayat vadetmektedirler. Doğaüstü bir özelliğe sahip olan bu liderlerin insanların zihinlerini okuyabildiğine inanılmaktadır. Örneğin bazı hareketlerde liderler uzaylılar tarafından görevlendirildikleri, bazılarında ise şifa ve hidayet dağıttıklarını beyan ederler. Anlaşılacağı üzere lidere teslimiyet oldukça önemlidir (Günay N. , 2011, s.45).

Karizmatik lidere olan teslimiyet fedakarlık ise geri dönülemez sonuçlar doğurmuştur. Örneğin Jim Jones müridlerinin kendilerine bağlılığını test etmek için intihar provaları yaptırmış ve sonunda yüzlerce insanın katline sebep olmuştur (Rochford, 2018, s.116).

YDH geleneksel dinlerin ileri sürdüğü kurtuluşa yönelik inancın bütünüyle geçersiz olduğunu telkin etmektedirler. YDH’de liderlerin en önemli telkinlerinden biri yaşanan dönemde bir kurtuluş reçetesine sahip oldukları iddiasıdır. YDH kurtuluş olarak sonsuz barış ve esenliğin olduğu kötülüklerin yok olduğu bir dünyanın hakim olacağı bir geleceği vaatmektedirler (Sarıkcıoğlu, 2000, s.83).

YDH’de liderler kurtuluşun sadece kendi reçeteleriyle gerçekleşeceğini ve kendilerine inanan insanların kurtuluşa ereceğini söylemektedirler. Kurtuluş reçetesi müridler için mutluluğa ulaşacakları yegane yolu simgelemektedir. YDH’de belirlenmiş olan ritüeller; bireysel terapi, grup terapisi, meditasyon vb. düzenli yapıldığında kurtuluşa erileceğine inanılmaktadır. Sayentojinin “denetimi”, Moon tariakatında “Kutsal aile” gibi uygulamaları buna örnek gösterilmektedir (Özkan, 2018, s.39-40). YDH bütün bu uygulamalarla belirlemiş oldukları ideal toplumu oluşturmayı hedeflemektedirler.

Bazı gruplarda bireylerin YDH’e girişi ilk olarak kurtulmuş bir aileyle tanışmakla başlar. Harekette bahsedilen kurtulmuş ailenin diğer insanların sahip olmadığı bilgiye ve duyguya önceden sahip olduğu düşünülmektedir. Nitekim harekete üye çekmenin bir yoluda kurtulmuş aile ile kurulan bağdan geçmektedir. Harekete kazandırılmak istenen bireyler bu hareketi benimsemiş olan ailelerle çeşitli mekanlarda bir araya gelmiş ve sorularına cevaplar aramışlardır. Bu şekilde bireyler sorularına aldıkları bir takım cevaplarla duygusal rahatlama elde ederek kendilerini güvende hissetmektedirler. Bu tanışmayla birlikte hareketin kurtuluş reçetesi tanıtılmakta ve karizmatik liderle tanışma sağlanmaktadır. Bireyselliğin hakim olduğu Batı dünyasında aile ortamı sağlayan hareketler daha çok ilgi görmektedir. Burada oluşan aile boşluğundan hareketler oldukça faydalanmaktadırlar (Turan & Battal, 2014, s.140).

Hareketlerin aile kavramına yapmış oldukları bu vurgu aslında ailenin daha samimi ve güven hissettirmesinden kaynaklanmaktadır. Üyelerine bu ortamı oluşturmalarının temel sebebi de harekete karşı sempati oluşturmaktır. Örneğin Moonculuk kendisini “Birleşik Aile”, Tanrının Çocukları “Sevgi ailesi” olarak tanımlamaktadır (Özkan, 2006, s.50).

1.3. YENİ DİNİ HAREKETLERDE ANLAM ARAYIŞI

İnanç insan hayatında bir anlam döngüsüdür ve toplumla iç içe geçmektedir. Bireyin hayatına bir yön tayin edebilmesi için inandığı değerlerin hayatındaki işlevini bilmesi önemlidir

(Göka, 2013, s.96). İnançların insan hayatına manevi olarak kazandırdığı iç dünyasında da bir “anlam” zenginliği oluşturmaktadır. Birey için bu anlamlı bir iç dünya oluşturma, insani ilişkilerde ve toplumsal düzenin devam etmesinde faydalı olmaktadır (Özdoğan, 2006, s.132).

Bireylerin manevi dünyasında meydana gelen anlamsızlık, ölüm, umutsuzluk vb. duygularla ortaya çıkan belirsizliklerde benimsedikleri inancın yetersiz kalması durumunda büyük bir yıkım ortaya çıkmaktadır. İnanç her şeyin bir anlam çerçevesinde gerçekleştiğini aşilayarak ve umutsuzluğa düşmesi hususunda bir yumuşak zemin görevi görmekte ve bireyi ruhsal olarak rahatlatmaktadır (Taş, 2005, s.76).

Batı dünyasında yapılan birçok araştırmada hayatın anlamlandırılması ve dini inanç arasındaki pozitif korelasyon varlığı bireylerde yaşamdan haz duymayı ve mutlu olmayı sağladığı şeklinde gözlemlenmektedir. Ümit, iyimserlik gibi olumlu duyguların serpilmesinde de inançlı olmanın olumlu katkısı görülmektedir. Dini inanç ve depresyon arasındaki korelasyona yönelik araştırmalarda inancıyla birlikte hayatı anlamlandırmış kişilerin daha az depresif belirtiler gösterdiği tespit edilmektedir (Apaydın, 2010, s.64).

Öte yandan okuyan, merak eden, düşünen, sorgulayan bireyler hayatın anlamı hususunda oldukça ciddi kuşkular taşımaktadır. Nitekim bu tip belirsizlikler, sorular ve kuşku insanların iç dünyasında gerilimlere sebebiyet vermektedir. Bu gerilimleri azaltmak için hayatın anlamı ile ilgili sorulara kabul edilebilir cevapların üretilmesi önem arz etmektedir. Bu tip soruları varoluşsal sorular olarak isimlendirsek de bu sorulara istenilen cevapları çoğu kez ancak inançlar verebilmektedir (Kayıklık, 2011, s.74-75). Bundan ötürü insanların hayatlarını belirleyen en önemli etkenlerden biri de dini inançlardır. Nitekim bu inançlar geleneksel dini inanç olsun ya da olmasın belirli bir ideolojiye sahiptir. Bu ideoloji insanların fiziksel, ruhsal ve sosyal dünyalarında sorularına aradıkları cevapları oldukça etkili bir şekilde cevaplamaktadır. Dolayısıyla bunların dini inançla yoğrulmuş olan insan hayatı ve kültüründe bazen doğrudan bazen dolaylı şekilde etkisi görülmektedir (Yapıcı, 2003, s.129).

YDH birçok birey tarafından manevi boşluğu doldurmak, kendilerine hayatta bir anlam ve huzur bulmak gibi gayelerle talep görmektedir. Hareketler sekülerizmin ortaya çıkardığı yabancılaşmayla birlikte paranormal inançları bilim ve dinî inançla harmanlayarak hem seküler hem de dinî yapılar arasında orta yol oluşmaktadır (Arslan, 2011, s.44).

Hızlı gelişen teknolojiyle beraber hayatı da hızlı yaşamaya başlamak sosyal alanlarda hızlı değişimlere yol açmaktadır. Sosyal değişimlerin ortaya çıkardığı problemlerin meydan okumaları karşısında bireyler bir anlam arayışıyla birlikte mistik ve paranormal alanlara yönelmektedirler (Aydın, 2016, s.110).

YDH'in öğretileri aşkın olan bilgiye, ruhsal dinlenmeye ve iç huzura ulaşmak için imkânlar sağlamakta ve yapılan propaganda çalışmalarıyla birlikte daha çok ilgi görmektedir (Kirman, 2004, s.107-108).

Diğer dinsel hareketlerde olduğu gibi YDH de dini, felsefi bakımından yeni bir ideolojik görüş ortaya atarak hayatın anlamına ilişkin sorulara cevap bulduklarını ileri sürmektedirler (Bıyık, 2003, s.93-94). Burada herhangi bir inanca sahip olmayan, evrimci ve ateist görüşü benimseyen kişilerin hayatı anlamsız ve gayesiz gördükleri sonucuna ulaşılmaktadır. Nitekim insan her zaman hayatında bir anlamı olsun istemektedir. Ateist anlayışta anlamsızlık ve ahlaki yoksunluk onaylanmamaktadır. Kendi ideolojilerinden hareket ederek kendilerine anlam ve ahlak normları geliştirmekte ve benimsemektedirler (Göka, 2013, s.100-101).

Bununla birlikte modernizmin, bireylerin cevap bulamadığı sorulara YDH'in ürettiği cevapların doldurması kaçınılmaz hale gelmektedir. Öte yandan mistik, büyüsel ve dinsel yönelimleri içerisinde bulunduran YDH, manevi alanda anlam krizine yol açan durumlara cevap verme iddiasında olmuşlardır. Bu hareketlere göre ruhsal, mistik alanla ilgili konular insan hayatının en önemli gerçekliği olarak ön plana çıkmaktadır. Küreselleşmeyle beraber ruhsal konular daha da yaygınlık kazanmakta, ruhsal farklılıkların oluşmasına da zemin hazırlamaktadır (Robertson, 2003, s.354).

Rasyonelleşmiş dünya düzeninde yetişmiş ve seküler bir tarz benimsemiş bireyler, bu hareketlerle birlikte kurtuluş, şifa, mutluluk gibi seçeneklerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Berger sekülerleşmenin beraberinde aşırı rasyonelleşme ile birlikte modern bireyler için yeni bir durumun ortaya çıktığını belirtmektedir. Günlük hayattaki gelişmiş güzel düzenli alışkanlıklar içerisinde dahi anlamsızlığın oluştuğunu belirtmektedir. Yani teknolojinin, bilimin hızla ilerlemesiyle rasyonalizm bireylerde anlam kaybına neden olmuş ve ortaya çıkan belirsizliğin olağan akışı nedeniyle toplumlar adeta inanç patlaması yaşamamıştır (Arslan, 2010, s.200-201). Dolayısıyla bu durum YDH için oldukça elverişli bir ortamın ortaya çıkmasına imkan tanımıştır.

Günümüzde dini inançtan sonra insanın varoluş, korku ve endişelerini bir nebze olsun hafifletip ortadan kaldırıldığına inanılan eski halk inançları da bir hayli popüler olmuştur. Nitekim bu tür inançlar YDH içerisinde eski halk dini ritüelleri başlığı altında yer almaktadır. Altından kalkılması zor olan bazı duygu durumları insanları alternatif inanç ve kurtuluş arayışına yöneltmektedir. Buradan hareketle değişik dini inançlar hayatla başedilebilmek için bireylere bir fırsat sunmaktadır. Zorluklarla başedebilme gereksinimi insanları dinsel açıdan bir arayışa itmektedir. Bu arayış sonucunda YDH canlı bir organizma gibi insanları etkilemeye başlamaktadır (Ünal, 2007, s.4).

1.4. YENİ DİNİ HAREKETLERİN KATILIMCI PROFİLLERİ

YDH'in üye profilleri konusunda oldukça etkili çalışmalar yapılmaktadır. Bu çerçevede Batı'da yapılan çalışmalarda farklı hipotezler ortaya konulmaktadır. Bu açıdan Barker dört farklı YDH üye profiline değinmektedir:

- 1) Tüm yaşamları boyunca hareket için çalışan üyeler
- 2) İbadet ve oluşan toplantılar için haftalık hareketin merkezine gelen üyeler
- 3) Hareketin normlarını, uygulamalarını yerine getirmeyip harekete sempatik yaklaşan üyeler
- 4) Hareket içerisinde aktif mi pasif mi tam olarak tespit edilemeyen üyeler (Barker, 1999, s.17).

Yapılan araştırmalarda mevcut hareketlere katılan üyelerin genç, idealist olmaları açısından kurnazca düşünen karizmatik liderler tarafından etkilenen insanlar olduğu görülmektedir. Genel olarak sosyal iletişimde sorun yaşayan, toplumsal norm ve kurallara uyum sağlayamayan kişilerin de kendilerini güvende hissedebilecekleri yer olarak bu hareketleri tercih etmektedirler. Yine YDH'e duygusal anlamda mahrumiyet hisseden, kimlik bunalımı yaşayan, dini konularda bir takım soruları olan bireylerin yöneldiklerine de sıkça rastlanmaktadır. Nitekim Amerikan Psikiyatri Derneği (APA) bu konu çerçevesinde yaptığı çalışmada şu noktalara değinmektedir (Dawson, 2003, s.118; Saliba, 2007, s.42).

- İnsanların çoğu zaman yalnızlık hissettiği,
- Gelecek karşısında belirsizlik ve endişe hissettiği,
- Şefkat eksikliği hissettiği,

belirtilmektedir. Bu duygu boşluğunu giderebilmek için kendilerini ait hissedebilecekleri, değerli olma duygusunu tadabilecekleri, yaşamlarını anlamlı hale getirebilecekleri bir güce/güçlere ihtiyaç duyarlar. Bu kişiler alıngan yapılı olup değer görmedikleri ve hayal kırıklığına uğratıldıkları topluluklara hiç de sevgi dolu bir şekilde yaklaşamamaktadırlar (Uzun, 2016, s.43-44).

YDH'in üye profilleriyle ilgili Batı'da yapılan çalışmalarda bazı önemli ipuçları göze çarpmaktadır. Bu çerçevede YDH'in üyelerinin yaşları, kadın-erkek oluşu, sosyal statüsü, eğitim durumu ve dini geçmişlerine değinmeye çalışacağız.

YDH'e giren katılımcıların büyük bir yüzdesini genç kesim oluşturmaktadır. Bu hareketlerin genel hedef ideolojileri 15 ila 25 yaş arasını kapsamaktadır. Bu yaş aralığı

çoğunlukla hedef alındığından bu hareketlere gençlik dinleri de denilmektedir (Dawson,2018, s. 180-181).

Barker yapmış olduğu çalışmada Moon Tarikatı üyelerinin yaş ortalamasını 23 olarak tespit etmiştir. Rochford ise Hare Krishna üzerine yapmış olduğu çalışmada üyelerin %56'lık kısmının 20-25 yaş arasına tekabül ettiği ve bu tespit edilmiş olan kısmının ise %50'si harekete katılım sağlaması ise 21 yaşından önce gerçekleştiğini tespit etmiştir (Uzun, 2016, s.33).

Scientoloji hareketinde üyelerin %56'lık kısmının 21-30 yaş aralığında harekete katıldığı tespit edilmektedir (Bromley & Bracey, 2006, s. 188-189). Bu hareketler de orta yaş ve yaşlı kişilerin azınlıkta olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda istisnai durumlarda görülmektedir. Barker üyelerin katıldığı harekete ayırdığı zamana ve emeğe göre değişiklik göstermekte olduğunu belirtmektedir. Vaktinin çoğunluğunu ve tüm emeğini hareket için kulanmasını bekleyen hareketler çoğunlukla gençleri etkilemektedir. Aidat yahut maddi destek arayanlar ise yaşça büyük olan kesime odaklanmaktadır. Bazı YDH özellikle yaşça büyük olan ve bir yakını olamayan kişilere yönelmektedir. Bu şekilde üyelerin yalnızlığından fayda sağlayarak ekonomik güç elde etmektedirler (Dawson, 2018, s. 182-183).

YDH'de cinsiyet hususu da tartışma konusu olmaktadır. Kadın-erkek üyelerinin; sayısı, hareketlerdeki konumları, üstlendikleri statü ve cinsiyet rollerinin ayrımcılığa neden olup olmadığı mevzusuna dikkat edilmektedir. Fakat yapılan çalışmalarda cinsiyet ayrımcılığı tartışmasına dair net bir bulgu ortaya konulamadığı görülmektedir (Turan, 2016, s.127).

Machalek ve Snow üyelerin kadın-erkek rolleri konusunda hareketlerin farklı anlayışlara sahip olduğuna yönelik bulgulara ulaşmıştır. Machalek ve Snow hareketlere katılan kadınlarının oranı erkeklere oranla daha fazla olduğunu söylemektedirler. Bu görüşe Stark ve Bainbrige de destek vermektedir. Aynı şekilde kadınların çoğunlukta olup öne çıkmasından kaynaklı kadın dinleri olarak anılan hareketlerin mevcudiyeti de görülmektedir. Buna Teosofi hareketinin kurucusu Helena P. Blavatsky, Yeni Düşünce ve Emma Curtis Hopkins örnek gösterilebilir (Kirman, 2010, s.84).

Bazı hareketlerde ise erkek oranının kadınlara nazaran daha fazla olduğu görülmektedir. Wallis çalışmasında, Scientoloji Kilisesine mensup üyelerin %60'ı na yakın kısmının erkeklerden oluştuğunu söylemektedir. Barker Moon Tarikatında ise harekete üyelerin 3' te 2'sinin erkeklerden oluştuğunu belirtmektedir. Bazı araştırmacılar ise ele almış oldukları grublarda kadın-erkek üyelerinin sayıca birbirine yakın olduğunu belirtmişlerdir. Rochford, erkek ya da kadınların birbirine üstünlüğü ile ilgili kesin bir sonuç ortaya konulmayacağını ileri sürmektedir (Uzun, 2016, s. 30-31).

Örneklerde dikkat çektiği üzere bazı hareketler erkekler tarafından tercih edilirken bazı hareketlerde kadınlar tarafından tercih edilmektedir. Bütün bunlar göstermektedir ki YDH'de cinsiyet dağılımı hareketler için değişkenlik gösteren bir durumdur (Turan, 2016, s.125).

Hareketlerin çıktığı ilk zamanlar da daha çok fakirlik görmüş zulme uğramış kişileri liderlerin etkilemeye çalıştığı görülmektedir. Fakat Scientoloji, Transandantal Meditasyon gibi hareketlerin ise daha çok statüsü ve eğitim seviyesi yüksek olan insanları hedef aldığı görülmektedir. Dawson harekete katılım sağlayan profiller üzerine ele aldığı çalışmasında çeşitli şekilde yürütülmüş araştırmalara değinmektedir. Örneğin Wallis, Sayentoloji üyeleri için %56,7'lik kısmının eğitim seviyesinin lise ve üzerinde olduğunu; Wilson ve Dobbeleare ise Shoshu hareketinde % 76'sı için üniversite eğitiminin altında kalan bir eğitim aldıklarına değinmektedir. Church Universal ve Triumphant gibi hareketlerde ise katılımcıların ¼'nün Lisans üstü ve doktora düzeyinde bir eğitim derecesine sahip olduğu görülmektedir. Osho hareketinin ise % 36'lık kısmı sadece lisans altı eğitim düzeyindedir. Dawson hareketlerin daha çok eğitim seviyesi yüksek insanların ilgisini çektiğini ve bu kesimlerin katıldığını belirtmektedir. Nitekim bu hareketlerin ideolojilerini daha zeki ve aydın kişilerin kavrayabileceği de düşünülmektedir. Üyelerin eğitim düzeyleri göstermektedir ki hareketlere katılanlar çoğunlukla orta ve üst sınıf kesimlerden oluşmaktadır. Katılımcılar arasında aileleri maddi olarak yeterli güce sahip olan farklı alanlarda kazanç sağlayan kesimler de yaptıkları bağışlarla grup içerisinde yer edinmektedirler. Hayatını zor şartlar altında idame ettiren kişiler ise daha çok hareket için bedensel güç sarfeden kişiler olmaktadır (Dawson, 2018 s.182).

Hareketlere katılan insanların daha önce herhangi bir dini inancı benimseyip benimmediği hususu birçok açıdan belirleyici olmaktadır. Bu çıkarıma şu şekilde ulaşılmaktadır:

- Latkin ve arkadaşları, Osho Hareketi için üyelerinin: %30 Protestan- %20 Yahudi- %14 hiçbirini- %3 Hindu-Budist- %4 diğer olduğunu ortaya koymaktadır.

- Steve Tipton ise Zen Merkezi araştırması kapsamında üyelerin %50 Yahudi asıllı olduğunu belirtmektedir.

- Rochford, ise Hare Krishna hareketinin Amerika'daki üyelerinin %76' sını daha önceden bir dine bağlı olduklarını belirtmektedir.

-Nichiren Shoshu hareketi üyelerinin %76'sını ise katılımdan önce herhangi bir dine mensup olmadıklarını belirtmektedirler (Dawson, 2018, s.183).

Yapılmış olan çalışmalarda üyelerin farklı dinî inanışlara mensup olduğu görülmektedir. Bu hareketlere katılımda dini geçmişleri sebebiyle farklı sonuçlarla karşılaşmaktayız. Bu durum

her hareket özelinde ayrıca araştırılması gerek bir durumu karşımıza çıkarmaktadır. Burada hareketin ortaya çıktığı dini dünyanın belirleyici olduğunu hesaba katmak gerekir.

1.5. YENİ DİNİ HAREKETLER'DE ÜYE KAZANMA STRATEJİLERİ

YDH'in nasıl üye kazandıkları, bu üyeleri hareketlerine dâhil ederken hangi yöntem, strateji ve tekniklere başvurdıkları ve hareketlere katılım sağlayan üyelerin harekette devamlılıklarını nasıl sağladıkları gibi hususlar sürekli tartışılma konusu olmuştur. Nitekim benimsedikleri özelliklerdeki farklılıklar göz önüne alındığında hareketlere üye kazandırma yöntemlerinde de o oranda farklılık göze çarpmaktadır. Bu başlık altında YDH'in üye kazanma stratejilerinden örneklerle bahsetmeye çalışacağız.

İnsan genel olarak, ortaya çıkan her yeni düşüncüyü, her yeni akımı, her yeni ideolojiyi oldukça tedirginlik ve şüpheyle karşılamaktadır. İnsanın bu göstermiş olduğu duygu durumu psikolojik ve sosyolojik yapısıyla alakalı bir olgudur. İnsan YDH olgusuyla karşılaştığında şüphe, tereddüt ve tedirginlik duyguları ortaya çıkmaktadır. Bu karmaşık duygu yapısını ortadan kaldırmak için hareketler çeşitli stratejiler geliştirmektedir.

YDH çoğunlukla olarak katılımcılarını geleneksel dinlerden kopararak kendilerine bağlamaya çalışmaktadırlar. Bu husus YDH'le geleneksel dinleri karşı karşıya getirmektedir. Geleneksel dinler bu hareketleri kontrol altına almaya ve engellemeye çalışırken onlarda buna karşılık taraftar ve katılımcı sağlama üye kazanma strateji ve yöntemleri geliştirmektedirler. Bu şekilde toplumda bir kök salmaya çalışmaktadırlar. Bu durum YDH'le ve Geleneksel dinlerin rekabet içerisine girmelerine neden olmaktadır. Bu rekabet neticesinde hareketlerin katılımcı sağlarken maddi- manevi tüm birikimlerini harcamaya yöneldikleri görülmektedir. Öyle ki sırf bir üye kazanmak için gerekirse bin kişiyle iletişime girilmesi telkin edilmektedir (Sevinç, 2013, s. 488)

Burada şunu da belirtmemiz gerekir ki bütün YDH katılımcı bulmak adına aktif bir çalışma göstermemektedir. Katılımcı bulmak amacına yönelik aktif gruplar olduğu kadar bu konuya ilgisiz gruplar da mevcuttur. Biz burada daha çok üye sayısını ciddi kitlelere taşımak isteyen Moon, Yehova Şahitleri vb. hareketlerin taraftar kazanma yöntem ve uygulamalarına değinmeye çalışacağız. Taraftar kazanma yöntem ve stratejilerini birkaç başlıkta toplamak mümkündür. Bu başlıklar:

1. Misyonerlik Faaliyetleri
2. Sosyal İlişkilerden Yararlanma

3. Karizmatik Liderlik
4. Beyin Yıkama Teknikleri
5. Yayın Faaliyetleri
6. İnternet
7. Meditasyon/ Terapi
8. Sevgi Bombardmanı
9. Müziğin Etkisinden Yararlanma

Gibi (Uzun, 2016, s. 44-92).

a) Misyonerlik

Misyonerlik Latince mission kelimesinden gelen, sözlük anlam itibariyle “görev, yetki, vazife, hizmet” gibi anlamları kapsamaktadır. Misyondan zamirleştirilmiş olan misyoner kelimesi “görevli olan kişi” anlamına gelmektedir (Gündüz, 2014, s.15). Hristiyanlıkta dini diğer insanlara anlatması için yurtdışına gönderilen grupların fiillerini kapsamaktadır. Misyonerliğin temeli İncil’de yer alan İsa’nın mesajını tüm insanlığa ulaşmasının istendiği mesaja dayanmaktadır. İbadet gibi yapılan misyonerlik büyük bir fedakârlık ile yürütülmektedir. Genel olarak Budizm, Hristiyanlık ve İslam gibi kendilerini evrensel olarak kabul eden dinlerde görülmektedir (Yılmaz, 2017, s.176).

Misyonerlik özelliğine sahip olan bu dinler mesajlarının evrensel olduğunu söyleyerek bunu bütün insanlığa yaymayı amaçlamaktadırlar. Misyonerlik faaliyeti göstermeyen dinî yapılar için ise böyle bir endişe söz konusu değildir (Gündüz, 2014, s.16).

Misyonerlik ağı oldukça gelişmiş olan Mormonlar resmi ve resmi olmayan misyonerlere sahiptir. Nitekim karizmatik liderlerinden biri olan D.O. Mekay “Her üye misyonerdir” sloganıyla faaliyet yürütmüştür. Birçok Mormon üyesi genç ailesini, sosyal yaşantısını sırf misyonerlik görevini yerine getirmek amacıyla bırakmaktadır. Bunlar misyonerlik yapmak için farklı ülke ve şehirlere gitmektedirler. Hareketin yapısını güçlü kılmak ve misyonerlik görevi için kız ve erkeklere özel eğitim verilmektedir. İlk misyonerlik eğitimlerine evlerinde başlayan gençler ilerleyen zamanlarda eğitim merkezlerine yönlendirilmektedir (Yıldız, 2003, s. 217). Mormonların kendileri için açmış olduğu internet sitesinde misyonerlikleri hakkında nasıl bir süreç izledikleri gösterilmektedir.

Yehova Şahitleri de misyonerlik faaliyeti hususunda öne çıkan hareketlerden biridir. Nitekim hareket 1943 senesinde ABD ortaya çıktıktan hemen sonra The Watch Tower Bible School of Gliad adında bir misyoner okulu açıp misyonerliği bir adım ileriye taşımıştır. Bu

hareket için donanımlı misyonerler yetiştirilmektedir (Sevinç, 2009, s. 282). Yetiştirdikleri misyonerler insanları oldukça sıkılmış ve insanlar çareyi ev ve iş yerlerine Yehova Şahitleri giremez yazıları ve sembolleri asmakta bulmuşlardır. Bu husus hareketin misyonerliği insanları bunaltacak düzeyde uyguladığını göstermektedir (Köse, 2017, s.47).

Misyonerlik faaliyetine önem veren bir diğer hareketi ise Hare Krishna'dır. Bu hareket kendine evrensel olarak üye kazanabilmek ve harekete finansal destek bulabilmek için misyonerlik faaliyetleri yürütmektedir. Hare Krishna misyonerleri topluma açık alanlarda ilahi söyleyip, yayınlarını dağıtarak hareketi yaymaya ve üye kazanmaya çalışmaktadır. Hareketin dağıttığı el broşürlerinde "Bütün dünyaya Bhakti Yoga ile barış ve aşkı öğretmek isteyen gençler arıyoruz. Bunun için hiç bir formasyon gerekli değildir. Öğretmenler, yorumcular, ressam, müzisyenler, şoförler, marangozlar, duvarcılar için iş imkânı" şeklinde ifadeler yer almaktadır" (Aydın M. , 2010, s. 47).

Moonculuk da misyonerlikle tanınan hareketlerden biridir. Hareketin temel gayesi yeryüzünde Tanrının krallığını kurmaktır. Onlara göre bu krallığın oluşabilmesi için insanların Moon hareketi altında toplanması gerekmektedir. Moon misyonerliğinin önemini şu şekilde ele almaktadır: Moon ailesine yeni üyeler toplamaktan her zaman önem arz etmektedir. İnsanları, şeytanların esiri olmaktan kurtarmayı görev edinmektedirler. Bu konuda makul bir programları bulunmaktadır. Bu program, 1+1+1'dir (Aydın M. , 2010, s.51). Moon hareketinde evlenmek isteyen üyeler öncelikle en az üç çocuk evlat edinmesi, en az üç kişiyi harekete üye yapması gerekmektedir. Evlilikte getirdikleri bu şart kendilerini günahlardan arındıracağına ve yeniden doğmuş gibi olacaklarına inandıklarından büyük önem arz etmektedir (Bıyık, 2002, s.126).

b) Sosyal İlişkilerden Yararlanma

Sosyal ağ alanında ise bireylerin daha önce tanıdığı kişiler aracılığıyla harekete ilgi duydukları ve inançlarını değiştirdikleri görülmektedir. İnsanlar bu hareketleri birden bire sempatik buldukları için dahil olmamaktadırlar. Hareketin üyeleri ile olan ilişkilerine bağlı olarak sosyalleşmeyle birlikte harekete giriş gerçekleşmektedir (Stark, 2018, s.347). Öte yandan hareketin üyeleri aile bireylerini, arkadaşlarını, komşularını, arkadaşlarının arkadaşlarını ve komşularının komşularını da harekete kazandırmaktadırlar (Dawson, 2018, s.119).

Sosyal ilişkilere oldukça önem veren Mormonlar, bu ilişkileri sağlamlaştırmak için birtakım faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Buna göre sosyal ağı kullanacak olan mormon misyonerin ulaşacağı aile ve komşuları oldukça dikkatli seçmesi gerekmektedir. Bu sosyal ağda öncelikle kişisel bağlar güçlendirilmekte daha sonra hareketin ideolojisi aktarılmaktadır.

Bu nedenle misyoner tamamen olumlu davranışlarda bulunup etkili bir iletişim kurmak zorundadır. Örneğin yeni taşınan birine öncelikle yardım teklif etmek, ilerleyen aşamada iletişimin daha sağlıklı sürmesini sağlayacaktır. İkinci aşamada ise aday mormon evlerine davet edilmekte etkinliklere katılım sağlanması amaçlanmaktadır. Asıl hedef bu aşamalarda harekete yönelik merak uyandırmaktır. Bu merakın peşinden giden kimseye hareket anlatılmaya başlanmakta ve faydalı gördükleri kendilerini anlatan ve sempatik hale getiren yayınlar tavsiye edilmektedir. Son aşamada kişiler toplantılara davet edilerek grup üyelik adımları gerçekleştirilmektedir (Uzun, 2016, s.52-56).

Yukarıda aktarmaya çalıştığımız sosyal ilişkiler üye elde etme hususunda hareketler için oldukça önem arz etmektedir. YDH taraftarları daima grub içerisinde aktif oldukları kadar çevreleriyle de güçlü sosyal ilişkiler kurmaya çalışmaktadır.

c) Üyeleri Etkileme Teknikleri

YDH'e katılanların hangi psikolojik nedenlerle girdikleri, ilerleyen zamanlarda hareketten neden ayrıldıkları; beyinlerinin mi yıkıldığı yoksa din mi değiştirdikleri mevzusu başlı başına tartışma konusu olmaktadır. Bu tartışmalar her ne kadar sorunu net bir şekilde çözüme kavuşturmasada konunun daha iyi anlaşılmasına fayda sağlamaktadır (Sancar, 2014, s.133). Kirman beyin yıkamayı şu şekilde ifade etmektedir; anlaşılamayacak, akıl almayacak, karşı konulamayan büyüsel yöntemlerle insan aklını kontrol altına almaktır. Doğrudan ya da dolaylı olarak yapılan sistemli ya da sistemsiz uygulama tekniğidir (Kirman, 2010, s.171).

Beyin yıkama işlemi sırasında kullanılan propaganda, psikolojik ve fiziksel ikna edici teknikler bireylerin direnme, dayanma ve irade gücünü devre dışı bırakmaktadır. Nitekim bu durum bireyin davranış, düşünme ve inanış gibi hususlarda etkisiz hal getirmektedir (Sancar, 2014, s.166).

Beyin yıkama kavramı zamanla antipatik bir anlam içermeye başlayınca önlem amaçlı bu kavram için zihin denetimi, düşüncedevrimi gibi sempatik kavramlar kullanılmaya başlanmıştır. Fakat bu kavramların kullanımında içerik itibarıyla beyin yıkamadan farklı bir şey görülmemektedir (Kirman, 2010, s.172-173).

Beyin yıkama faaliyetleri fiziksel olduğu kadar psiko-sosyal alanda da devreye sokulmaktadır. Fiziksel ihtiyaçlarından mahrum bırakılmanın yanında aşk sevgi vb. ikincil sosyal ihtiyaçlardan mahrum edilerek birey bir yöne itilmeye çalışılmaktadır. LSD (Lysergic

Acid Diethylamide/Liserjik Asit Dietilamid) gibi yöntemlerin yanı sıra hipnoz gibi tekniklere de başvurulmaktadır (Kirman, 2010, s.174-178).

Beyin yıkamanın en güçlü örneği olarak Halkın Tapınağı Hareketi, Sirius yıldızıyla yeniden dünyaya geleceğine inanan Güneş Tapınağı Hareketi, Cennetin kapısı hareketinde görülmektedir. Belirttiğimiz hareketleri ileriki bölümde detaylı şekilde ele alınacaktır.

d) Yayın Faaliyetleri

Öte yandan YDH günümüzde yaygınlaşan iletişim kanallarının onlara sağladığı imkanları da etkili şekilde kullanmaya çalışmaktadır. Böylece ideolojilerini, mesajlarını ve hareketin gayesini etkili ve ucuz bir şekilde gerçekleştirme imkanı bulmaktadırlar. Yine radyo, televizyon, kitap, dergi gibi alanlar da YDH için kendi yayınlarını gerçekleştirdikleri mecralar olarak işlev görmektedir.

Örneğin Hare Krishna Hareketi ideolojilerini aktaran yayınlar yanında çocuklar için hikaye, boyama gibi etkinlik içeren kitaplarda hazırlamakta ve dağıtmaktadır. Bu kitaplardaki amaç hareketin temel öğretilerini çocuklara sevdirecek şekilde öğretmektir. Bazı kitaplarına örnek vermek gerekirse eğer Narada Muni-The Transcendental Spaceman Coloring Book, Prabhupada Children's Coloring Book: "He Lives Forever", Avatara Children's Coloring Books, Krishna Children's Activity Book gösterilebilir (Doğan, 2009, s.96-97).

Yehova Şahitleri de yayıncılık faaliyetleri açısından oldukça aktif hareket etmektedir. Hareket görüşlerini 100' den fazla dilde yayınlamaktadır. Bununla birlikte farklı ülkelerde dergi, broşür vb. yayın faaliyetlerini de kullanmaktadır. Awake ve Watchtower gibi yayınlar bu yapının dergilerinin en bilinenlerindendir. Bu yapının bağlıları haftanın bir günü boş bırakıp kapı kapı gezerek yayınların dağıtımını yapmaktadırlar (Wilson, 2004, s.137).

Gözcü Kulesi olarak isimlendirilen bir diğer hareket 1989'dan beri aralıksız her ay yayın çıkartmaktadır. Yayınların 16 bine yakın basılarak 112 dile çevrildiği ve yayımlandığı görülmektedir. Ele alınan birçok eserin farklı dillere çevrilerek yayımlandığı ve dünya genelinde çeşitli ülkelere dağıtımı yapıldığı göz önüne alındığında ideolojilerinin tanıtımı için çok ciddi çalışmalar yaptığı anlaşılmaktadır. Hareket yayınlarını Tanrının yeryüzündeki temsilcisi olarak nitelendirmektedir. Bu yayınları okumadan gerçek bir müritlik söz konusu olmamaktadır (Yadsıman, 2002, s.116-117). Taransandantal Meditasyon Hareketi de yayınlarıyla ideolojisini ve ismini dünya çapında duyuran hareketlerden biridir. Kitap, dergi, dvd gibi yayınların yanında artık bir TV kanalı açarak hareketin öğretilerini bu şekilde yürütür

hale gelmiştir. Bu tür faaliyetlerin cennetin ışığını getirdiği düşünülmektedir (Çoban, 2005, s.25).

e) Sosyal Ağ

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte hayat şartları, sosyal bağlarda değişiklikler meydana gelmektedir. Özellikle iletişim alanındaki gelişmeler farklı ilişkilerini ortaya çıkarmaktadır. YDH iletişim alanında olan yenilikleri oldukça etkin kullanmaktadırlar. Bu alan geniş insan kitlelerine ulaşmanın en hızlı ve kolay yolundan birini oluşturmaktadır. İnternet günümüzün en aktif sosyal organizmasından birini oluşturmaktadır. İnternet aracılığıyla artık mesafeler ortadan kalkar duruma gelmektedir. Bu şekilde insanlar birbirleriyle daha iyi iletişim kurmaktadır. Bu durum hareketler için pazar ekonomisi anlamını taşımaktadır. Yeni pazar yerlerinin ekonomik yahut sosyal bir getirisi söz konusudur. Aynı zamanda bu alan hem geleneksel dinler hem de YDH için bir rekabet ortamı oluşturmaktadır. Nitekim hareketlerin devamlılığını sürdürmek ve üye kazanmak için Pazar araştırması yapması yani interneti aktif kullanması gerekmektedir. İnternet hareketler içindinin çevrim içi modu yani üyeler arası irtibat kurmak, ibadetler, törenler vb. bir buluşma mekanı olarak kullanılmaktadır. Böylece internet giderek hareketler için olmazsa olmaz bir araç haline almaktadır (Ünal M. S., 2014, s.272-279).

f) Meditasyon/ Terapi/Rahatlama Teknikleri

Meditasyonun kökeni latince meditatio kelimesinden gelmekte olup derin düşünme anlamına gelmektedir. Fakat yüzlerce çeşidi olan meditasyon zaman zaman hiç düşünmeme yoluyla uygulanan bir görünüme bürünmüştür. Meditasyon esasen kişinin enerji, zeka, mutluluk vb. içsel kaynaklarını ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu sayede gerginlik gibi olumsuz duyguları azaltmakta ve kişide rahatlama, sağlık üzerinde de olumlu bir etki oluşturduğu görülmektedir (İnan, 2011, s. 15).

Transandantal Meditasyon'da meditasyon programlarını üyelerinin kaydettikleri aşamalara göre çeşitlendirerek uygulamaktadırlar. İlk başta adayı harekete ısındırmak amacıyla için ücretsiz tanıtım dersi verilmektedir. Meditasyonun ilk aşamalarında dini söyleme yer vermeden sadece uygulamanın yararları üzerinden işe başlamaktadır. Bu aşamada meditasyonun fiziksel ve ruhsal yararları bilimsel verilerle desteklenerek açıklanmaktadır. Bu tanıtım aşamasından sonra uzmanlar aracılığıyla 1,5-2 saat aralığında ücretli olarak alıştırma yapılmaya başlanmaktadır. Aşamalar atlandıkça ücret miktarıda artarak bir üst mertebeye geçilmektedir (Roth, 1997, s.15-16).

Scientoloji Hareketinde ise autiding adı verilen arınma ve bireysel kurtuluş yöntemi mevcuttur. TM'de (Transandantal Meditasyon) olduğu gibi belirli miktarda ücret talep ederek denetçi öğreticiler tarafından öğretiler aktarılmaktadır. Arınabilmek amacıyla katılımcılar aşamalardan geçmektedirler. En son aşamaya ulaşan bir üye manevi olgunlaşmasının beraberinde denetçi öğretici olmak için eğitim alma hakkı kazanmaktadır. Grubun ele almış olduğu tekniğin hedefi zihinsel ve fiziksel olarak bireyleri geliştirmek, sağlık üzerinde olumlu yönde etki oluşturmak ve huzurlu bir hayat sağlamaktır. Üyeler meditasyonla kronik rahatsızlıklarından kurtulduklarına inanmaktadırlar. Scientoloji kilisesi manevi anlamda bir uyanış sağlamakta ve yasaklı madde ile mücadele etmek amacıyla üyeler için hizmet binaları inşa etmektedir (Bromley & Bracey, 2006, s.188-189).

Yukarıda belirttiğimiz YDH'de yer alan meditasyon, terapi gibi uygulamalar aracılığıyla ruhsal manevi boşluk yaşayan kişilere psikolojik ve fizyolojik olarak huzur, mutluluk vb. vaatlerde bulunmaktadır. İlk başta hareketler dini ideolojilerini gizlemekte olup bu ideolojilerini uygulamalar aktarmaya çalışmaktadırlar. Bu süreçlerde YDH taraftar kazanmakta ve birçok kesime kolayca ulaşabilmeyi hedeflemektedirler.

g) Sevgi Yüklemesi

Bilindiği gibi modernleşmenin getirmiş olduğu kentleşme ile birlikte aile bağları zayıflamış yahut kopmuş ve insan hayatında bireyselliğin hüküm sürdüğü bir eğilim ağırlık kazanmıştır. Bu ortamda sosyal iletişim zayıflamış yapay hale gelmiştir. Bütün bunlar sevgi ve ilgiye muhtaç insanların artmasına yol açmıştır. YDH insanların maneviyatını ön planda tutarak bu açıklığı kapatmak amacıyla vaatlerde bulunmaktadır. Bir takım hareketler durumu biraz daha ileriye taşıyarak türlü ikna yöntemleri geliştirmektedir. Bunlardan birini Love Bombing (Sevgi Bombardımanı) grubunda açık olarak görmekteyiz. Bu yöntemde genellikle kadın üyeler kullanılarak karşı cins etkilenmeye çalışılmaktadır (Uzun, 2016, s.84).

YDH üyelerine ihtiyaç duydukları sevgiyi ilgiyi koşulsuz sağlamaya çalışmaktadır. Bu şekilde harekete bağlılığı arttırmak hedeflenmektedir. Bu gösterilen ilgi ve tutumlar üyelerin kendini özel hissetmelerini sağlamakta ve bu duyguyu kaybetmemek için harekete tüm hücreleriyle bağlı kalmaktadırlar.

h) Müziğin Etkisi

YDH'in uyguladıkları diğer bir yöntem de müziktir. Gerek geleneksel dinlerde gerekse YDH'de müzik önemli bir yer kaplamaktadır. Nitekim müziğin birleştirici ve bir araya getirici özellikleri mevcuttur (Moore, 2014, s.292-296).

Hare Krishna hareketi de öğetilerini ulaştırmak amacıyla müziği kullanmaktadır. George Harrison Krisna hareketi için çokça şarkı söylemişve bestelemiştir. Çıkardığı ve en çok satanlar listesine girmiş olan My Sweet Lord (Benim Güzel Efendim) şarkısı Krisna hareketinin mantralarını (dualarını) içermektedir (Bayazıt, 2018, s.85). Mormonlar da Tabernacle Choir (Mormon Tapınak Korosu) oluşturmaktadır. Bu koruyla Mormon müziğini geniş kitlelere ulaştırmak hedeflenmektedir. Bir çok platform üzerinden bu müzikler paylaşılmaktadır. Bu koro üyeleri kendilerini ABD Korosu olarakta da nitelendirmektedirler.

Satanizmde de müziğin eşsiz gücünden yararlanılmaktadır. Onlar müzikli eğlence aktiviteleri gerçekleştirerek insanlara öğretilerini aktarmaya çalışmaktadırlar. Stange Music, The Hymn of the Satanic Empire vb. müzik besteleri yapılmış ve insanlara dinlettirilmesi tavsiye edilmiştir (Güç, 2002, s.260-261).

1.6. YENİ DİNİ HAREKETLERDE İBADET VE RİTÜELLER

YDH mutlak otoriteye sahip olan karizmatik bir lider ve hareketin temeli olarak benimsedikleri ideoloji etrafında çeşitli özellikler göstermektedir. Hareketler varlıklarını kabul ettirdikten sonra uyguladıkları sıra dışı inanç ve ritüellerle karşılaşmaktadır (Turan & Battal, 2020, s.277).

YDH marjinal oluşumlar olarak dikkat çekmektedir. YDH küreselleşen dünyada dini alanlarda değişimlerin ve farklılaşmanın gerçekleşmesinde oldukça etkilidirler. Bu değişim ve farklılaşma hareketlerin pek çok açıdan sorgulanmalarına zemin hazırlamaktadır. Sorgulanan ve merak edilen özelliklerinden biride insanların bu hareketlerle bağlantılı olarak yaptıkları ibadet ve ritüellerdir. Her dinin kendine has ibadet ve ritüelleri bulunmaktadır. Burada yeni dini hareketlerin büyük kesiminde öne çıkan: 1-Dine Giriş Hazırlık Süreci, 2-Dine giriş ritüelleri, 3-Yoga ve Meditasyon, 4-Mantra/ zikir okuma çalışmaları, 5-Şifa ritüelleri ve 6-Evlilik ritüellerini gibi ritüeller dikkat çekmektedir. Bu ritüellerin YDH bünyesindeki uygulanma biçimleri dikkat çekici farklılıklarından dolayı grup dışındaki insanlarca sorgulanmaktadır (Battal, 2018, s.277).

Öncelikle hareketlerin iskeletini oluşturan hazırlık süreçleri ile karşı karşıya gelmektedir. Harekete katılmak isteyenler birkaç hafta eğitime tabi tutulmaktadır. Eğitim sonucunda başarılı kabul edilen üyeler çeşitli sınıflandırmalar yapılarak organizasyon içerisinde belirli kısımlara yerleştirilmektedirler. Bu tür çalışmalar üyelerin içsel farkındalıklarına varmasına rehberlik etmektedir ve kendilerine kurtuluş kapılarının açıldığına inanmaktadırlar.

Altın Gül-Haçlı okulu, Wonbulgo, Vudu ve Azizlerin Yolu gibi hareketlerde bu hazırlık süreci dikkat çekici bir özenle sürdürülmektedir (Bayraktar, 2021, s.10-13).

Gül Haçlıları Hareketi üyelerini katılım öncesinde sıkı bir eğitime tabi tutmaktadır. Vermiş oldukları eğitimle grubun görüşleri gnostik bir yaklaşım çerçevesinde besimsetilmeye çalışılmaktadır. Harekete göre içsel dünyayı farketmesine yardımcı olacak öğreti ve gizemler seçilen kişilere üstatlar tarafından aktarılmaktadır. Hazırlık sürecinden başarıyla geçen üyeler “öğrenci” olarak harekete kabul edilmektedir (Şahin, 2020, s.50-51).

Chunghbin Park aracılığıyla Kore’de ortaya çıkmış olan Wonbulgo (Won Budizmi) katılımcıların harekete alınması için özel bir törene ve hazırlık sürecine yer verilmektedir. Giriş törenleri tapınakların bulunduğu bölgelere göre ufak tefek değişiklikler göstermektedir. Örgütün üstatları Gangnom ismi verilen yerlerde harekete girmek isteyenler için bir eğitim uygulamaktadırlar. Verilen eğitim yaklaşık 3 ay kadar zaman almaktadır. Eğitimden geçen katılımcılara kimlik verilmektedir (Aytıp, 2019, s.64).

Afrika geleneksel inançlarıyla Hristiyanlığın bir sentezi olan Vudu (Vodou) hareketinde dine giriş ve hazırlık belirli bir eğitim aracılığıyla sağlanmaktadır. Harekete giriş yapabilmek için katılımcının dört aşamadan geçmesi gerekmektedir. Bunlar baş yıkama, Kanzo, Kouche ve Anson aşamalarıdır. Konzo (ateş) ritüeli, katılımcılar bir nevi ateş denemesinden geçirilmektedirler. Acıyı güce dönüştürmek hedeflenmektedir. Kouche, ritüeli ile de katılımcılar kendilerine ait olan korucu ruhlar ile bağlarını kuvvetlendirmektedirler. Son aşama olan Anson ritüeli (kutsal çingırak) ise katılımcının ifa dağıtıcısı olmak için Anson elde etmesini sağlamaktadır. Şartları yerine getiren katılımcının tören için gerekli olan şarkı ve dansları öğrenmesi gerekmektedir. Törenlerin üyeyi her türlü zara karşısında muhafaza ettiğine inanılmaktadır (Aras, 2020, s.582).

Dine giriş öncesi hazırlık sürecini başlatan hareketler olduğu gibi bu sürecini harekete girdikten sonra uygulayan da mevcuttur. Azizlerin Yolu (Santeria) bu duruma örnek gösterilmektedir. Azizlerin Yolunda (Santeria) hazırlık ve eğitim harekete girdikten sonra gerçekleştirilmektedir. Harekete giriş Santero denilen uzman rahipler tarafından gerçekleştirilmektedir. Harekete kabulün gerçekleşmesinin ardından bilgilendirmeler yapılmaktadır. Bilgiler katılımcılara bir öğretmen tarafından aktarılabileceği gibi liderler tarafından gerçekleştirilen işleri gözlemlemesi yolu ile de aktarılmaktadır. Böylece adayların hareketin inanç ve uygulamalarını istekli şekilde kabullenmeleri sağlanmaktadır (Bayraktar, 2021, s.13).

Dine giriş ritüelleri içerisinde vaftiz uygulaması görülmektedir. Dine giriş ritüeli olarak vaftizin tıpkı Hristiyan mezheplerinde olduğu gibi bir takım farklılıklarla birlikte uygulandığı görülmektedir. Dini hareketlerde katılım esnasında vaftiz uygulayan hareketlere Mormonlar, Satanizm, Yehova Şahitleri, Johone Masowe'un Apolistik Kilisesi örnek verilmektedir (Battal, 2018, s.278).

Standor La Vey tarafından kurulan Satanizmde de harekete kabul şartı olarak vaftiz yer almaktadır. Satanizme çocuk vaftizi ve yetişkin vaftizi olarak iki şekilde giriş gerçekleştirilmektedir. Black Mass ayininde olduğu üzere Satanizm'deki vaftiz anlayışı Hristiyanlıkta olan vaftiz anlayışıyla benzerlik göstermektedir (Güç, 2004, s.182).

Çocuk vaftizi dört yaşından önce gerçekleştirilmektedir. Çocuk vaftizi dini bir arınmadan kaynaklı olmaktan çok bir nevi kutlama özelliği taşımaktadır. Hristiyanlıktaki gibi asli günahtan arınmak için değil, mucizevi yaratılışlarına, iki yüzlülükten kurtuluşlarına saygı amacıyla vaftiz edilmektedirler (Günay N. , 1999/2, s.123-124).

Vaftizin görüldüğü bir diğer yapı ise Charles Taze Russell tarafından kurulan Yehova Şahitleri hareketidir. Vaftiz uygulaması harekete göre köklü İncil kitabına dayanan sahih bir ayin özelliği taşımaktadır (Tanyu, 2006, s.40). Vaftiz yetişkin yahut çocuk ayrımı olmaksızın tüm beden yıkanarak gerçekleştirilmektedir. Vaftiz aşamasında adayın harekete üye olduğuna şahitlik eden kişiler bulundurulmaktadır. Üyeliğe kabul edildikten sonra kişilere vaftizi onaylayan bir evrak verilmektedir. Kaynaklarda vaftiz olan kişilerin sayıları hakkında bilgiler yer almaktadır. Tanyu, konuya ilişkin harekette 1968 senesine atıfta bulunarak 74.981 kişinin vaftiz olduğu bilgisini vermektedir (Tanyu, 2006, s.101).

Josept Smith tarafından kurulmuş olan İsa'nın son gün azizleri klisesi (The Church of Jesus Chrit of Latter-day) yani Mormonlar vaftize yer veren hareketler arasında yer almaktadır. Mormonlar için vaftiz kuruluşun ilk şartlarından kabul edilmektedir. Nitekim kutsal kitapları olan Mormon kitabında katılımcının vaftiz olarak kurtuluşa işaret edilmektedir (Katar, 2017, s.112-113).) Mormonlar vaftizle insanın asli günahtan kurtulması yerine, bireyin tövbe etme yoluyla temizlendiğine inanmaktadırlar. Bu vaftiz anlayışı eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Nitekim bu anlayış çocuk vaftizine karşı çıkılmasına zemin hazırlamıştır. Vaftizi çocuklar için yapmak Tanrı ile alay etmek olarak değerlendirilmiştir (Işık, 2006, s.189-190).

J. Masowe tarafından kurulmuş olan Mosowe Apostolik Kilisesi (Apostolic Cuhurch of Johone Masowe) dine giriş ritüelinde vaftize yer veren hareketlerden biridir. Uygulamada çok farklılık göstermemekle beraber vaftizi anlamlandırmada farklı düşünceler görülmektedir.

Öğretilerine göre yeryüzünde mevcut bulunan hiçbir su insanların günahlarını temizlememektedir. Vaftiz yapıldıktan sonra günah kabul edilen davranışlarda bulunulduğunda cehenneme gideceği düşünülmektedir. Bu şekilde kişiler davranışlarını yaparken daha dikkatli davranmaktadırlar (Toptaş, 2020, s.275).

Vaftiz dışında farklı uygulamalara yer veren hareketlerde bulunmaktadır. Örneğin Rajneesh (Osho), Shoko Asara gibi. Dine giriş ritüeline sahip olan Rajneesh hareketinin üyesi olabilmek için özel bir olay gerçekleşmektedir. Gruba dahil olanlara dünyayı terkeden manasında “*Sanyasin*” ismi verilmektedir. Harekete katılmak isteyenler üyeliğe kabul ayini düzenlenmektedir. Bu ayin ruhsal bir yeniden doğuşu ifade etmektedir. Yapılan tören neticesinde Rajnees’ in imzasını taşıyan katılım belgesi verilmektedir. Sanyasin olanlar evde ve dışarıda giymiş oldukları turuncu yahut kırmızı kıyafetlerle ayırt edilmektedir (Aydın M. , 2010, s.112). Dine kabul ritüeline rastlanan hareketlerden bir diğeri Shoko Asara tarafından kurulan Aum Shinrikyo Hareketidir. Yeni katılımcı Asahara’nın kanı olduğu düşünülen bir sıvıyı içerek gruba katılmış olmaktadır. Asara’nın kanında kendine özgü başka kimsede olmayan bir DNA olduğu düşünülmektedir. Asara’nın eşsiz bir DNA taşıyan kanından içerek güçleneceklerini düşünmektedirler (Battal, 2020, s.77-81).

Yoga ve Meditasyon YDH birçoğu tarafından uygulanan ritüellerin başında tercih gelmektedir. Yoga ve meditasyon diğer ritüellere oranla Yeni Dini Hareketlerde oldukça fazla görülmektedir. Söz konusu hareketlerde bazı zamanlarda bireysel, bazı zamanlarda toplu olarak meditasyon yapılmaktadır. Çalışmamızın sınırlılıklarını aşmamak için bu konuyu genel olarak birkaç hareketle özetleyeceğiz.

Guru Dev tarafından oluşturulan daha sonra M. Mahesh Yogi aracılığıyla ismini duyurmuş olan Transandantal Meditasyon hareketinin ritüellerinin başında meditasyon tekniği gelmektedir. Meditasyon insanın daha enerjik, etkin, dinç, sağlıklı olmasına yardım ettiği iddia edilmektedir. Bireyin meditasyon uygulayarak karşılaşılabileceği problemlerin azalacağına inanılmaktadır. Bu harekete katılanlar meditasyona başlamadan evvel bilgiler içeren giriş mahiyetinde 2 ders verilmektedir. Hazırlık amacı taşıyan bu derslerden sonra belirli ücret karşılığında meditasyona devam edilmektedir. Meditasyon ücretlerinin karşılanması neticesinde gerekli olan meyve, beyaz eldiven, çiçek gibi bazı eşyaların temin edilmesi istenmektedir. Meditasyonlar bu eşyalar aracılığıyla gerçekleşmektedir. Meditasyon yapabilmeleri için kişilere mantralar verilmektedir. Mantralar her aday için yaşa göre değişiklik göstermektedir. Bu hareket sabah ve akşam olmak üzere 2 defa 20 dk sessiz, gözler kapalı ve oturmak suretiyle meditasyon uygulanmaktadır (Enroth, 1998, s.123-124).

Meditasyon uygulamasına rastlanılan bir diğer hareket ise Dada Lekhraj Khubchand Kirpalini tarafından kurulmuş olan Brahma Kumaris hareketidir. Raja Yoga olarak isimlendirilen bir meditasyon tekniği mevcuttur. Burada Raja Yoga aynı zamanda manevi bir yolculuk ve yaşam biçimi olarak kabul edilmektedir. Brahma Kumaris'e göre meditasyon, modern zamanın getirmiş olduğu stres, kaygı ve endişeden bir nebze uzaklaşıp kişinin içsel dünyasına seyahatini ifade etmektedir. Hareketin uygulaması arasında “Dünya Meditasyon Saati” adı verilen bir saatlik sevgi ve maneviyat için bir meditasyon da bulunmaktadır (Arslan H. , 2020, s.104-105).

Prabhat Sankur tarafından kurulan Ananada Marga hareketinde de meditasyon uygulamalarına raslanmaktadır. Bu grupta insanın içinde bulunduğu mutluluğa ulaşmak için meditasyon yapılmaktadır. Bu uygulama sabah ve akşam olmak üzere iki defa gerçekleştirilmektedir. Meditasyon öncesi mantralar okunmaktadır. Meditasyon sistemli olarak 6 dersten meydana gelmektedir. Kişi sessiz ve huzurlu ortamda bağdaş kurarak rahat ve sakin nefes alıp vererek meditasyonuna devam etmektedir. Hareketin lideri meditasyonların gönüllü olarak yapılması gerektiğine özen göstermekte ve zorlamalardan kaçınmak gerektiğini ifade etmektedir (Arslan H., 2020, s.62-63).

Yeni Dini Hareketlerde yaygın olarak görülen bir diğer uygulama zikir yahut mantra okumalarıdır. Bazı hareketler kutsal kabul ettikleri kitaplarda mevcut olan metinlerden okumalar yapmaktadır. Kimi hareketlerde ise liderin uygun gördüğü mantralar ya da zikir okumalar da görülmektedir. Konuya örnek teşkil etmekte olan birçok hareket mevcuttur. Hare Krişna, Subud vb. bu konuya örnek teşkil etmektedir (Nye, 2004, s.188).

A.B. Bhaktivedanta Swami Prabhupada tarafından kurulan Hare Krishna hareketi belli başlı sözcüklerin tekrarlandığı mantra ve zikir okumalarıyla öne çıkan hareketlerden biridir. Hareketin öğretisine göre Krişna sevgisini geliştirmek ve bir bütünlük katmak için Tanrı nağmeler eşliğinde devamlı olarak okunması teşvik edilmektedir. Belli başlı birtakım Hindu tanrılarına sesleme anlamında Krişna mantrasının mutlak varlıkla ilişkili olarak hatırlatan, resmeden, yaşanan bir şifre olduğuna ve çeşitli faydalarının varlığına inanılmaktadır (Enroth, 1998, s.87). Krishna hareketinde her gece 3 de uyanıp zikir yapılmaktadır. Mala adı verilen 108 boncuktan meydana gelen bir tesbih kullanılmaktadır. Mantralar dünyanın çeşitli yerlerinde dümbelek sesi eşliğinde tekrar edilmektedir (Köse, 2017, s.142).

Zikir uygulamasının görüldüğü bir başka hareket ise Müslüman bir ailede yetişmiş olan Muhammet Subuh tarafından kurulmuş Subud hareketidir. Öğretide önemli bir yere sahip olan “latihan” uygulaması bir zikir şeklide tekabül etmektedir. Üyelerin manevi gerçekliğe

ulaşmasını sağlayan bu ruhsal deneyim namazdan daha bir üst mertabe kabul edilmektedir. Bu yaklaşımın temelinde bir inançlı kişinin vakit namazı için ayıracağı zamanın en çok 5 dk ile sınırlı kalacağından yetersiz olacağı düşüncesi yatmaktadır. Lakin latihan ritüelinin 24 saate yayılabileceğini söylemektedirler. Haftada 2 yahut 3 defa gerçekleştirilmekte olan latihan kadınlar ve erkekler ayrı olmak üzere ayakta yapılmaktadır. Söz konusu zikir esnasında üyelere titreme, aşırı hareket etme, zıplama gibi durumlar görülmektedir (Battal, 2018, s.283-284).

L. Ronald Hubbard tarafından kurulan Scientoloji hareketinde şifa uygulamalarına rastlanılmaktadır. Bu töntem daha çok ruhsal hastalıklara yönelik yapılan tedavi olarak uygulanmaktadır. Harekette “Dianetics” tedavi yöntemi uygulanmaktadır. Bu yöntem ile tüm ruh ve psikomatik rahatsızlıklardan kurtulabilindiğine inanılmaktadır(Sarıkçıoğlu, 1986, s.3). Tedavi uygulamasında soru ve cevaplardan oluşan disiplinle autiding seansları gerçekleştirilmektedir. E-Meter adlı elektrometreye bağlanan üyelere bir takım sorular yöneltilmektedir. Bireyi bu şekilde süper bilinç noktasına ulaştırmak amaçlanmaktadır (Aydın M. , 2010, s.190). Gerçekleştirilen zihinsel egzersizler ile “*clear*” isminde aydınlanma eşiğine ulaşarak psikolojik hastalıklardan kurtulacaklarına inanmaktadırlar. Bu hareketin öğretisine göre çeşitli egzersizlerle insanı içlerindeki potansiyele ulaştırmaktadırlar. Böylelikle mürit tüm potansiyelini kullanabilen “ideal insan” statüsüne yükselmektedir. İdeal insan statüsüne ulaşmak için yapılan egzersizler Scientoloji merkezlerinde yüksek ücretler karşılığında gerçekleştirilmektedir (Köse, 2017, s.129).

Jose Silva tarafından kurulmuş olan Silva Metodu (Zihin Kontrolü) fiziksel ve zihinsel olarak sağlıklı olmanın yolunu sunan bir öğretiye sahiptir. Bu hareket yaş, meslek farketmeksizin her kesime öğretilerini sunmaktadır. 24 zihin tekniğinden oluşan silva metodu, “Silve Metodu Semineri” ile 2 bölümden oluşarak kişilere sunulmaktadır. Onlara göre bu teknikler beynin kapasitesi arttırılarak daha aktif kullanılmasını sağlamakta, saklı yetenekleri ortaya çıkartmaktadır. Bu egzersizlerle kişinin hayatını yöneteceği ve yaşam kalitesii artacağı belirtilmektedir (Yılmaz G. , 2020, s.484).

Pramahansa Yogananda tarafından kurulan Kendini gerçekleştirme (Self- Ralization) hareketinde 15 ila 20 dk arasında değişimete olan şifa enerjisinin aktarıldığı “dua servisi” uygulaması bulunmaktadır. Liderin yazılarından kısa parçalar, kozmik ilahilerden okumalar yapılarak ritüele başlanmaktadır. Ardından meditasyonla ritüele devam edilmektedir. Kontrasyonu kaşlar arasına yoğunlaştırarak Tanrı’nın ışığına ulaşmakta ve Tanrı’nın iyileştirme gücüyle kutsandıklarına inanmaktadırlar. Öğretilen bu şifa tekniği uygulandıktan

sonra dünya barışı için kapanış duası yapılmaktadır. Her hafta olmak üzere hareketin merkezi ve tapınaklarında bu uygulama gerçekleştirilmektedir (Keleş, 2020, s.292-295).

YDH’de bazı hareketler evliliği önemserken bazı hareketler ise evlilik kurumunu onaylamamaktadırlar. Nitekim bir takım hareketlerde evlilik olmadan cinsellik gerçekleşmesi doğal kabul edilmektedir. Evliliği kutsal birliktelik olarak öne alan Moonculuk ve evliliğe kutsallık atfetmeyen Branch Davidian bu farklılığa örnek gösterilebilir. Evlilik kurumunu istismar eden hareketlerin başında Branch Davidian hareketi gelmektedir. Hareket içerisinde üyelerinde dahil edildiği her türlü cinsel birliktelik, istismarlar ve sapıklık düzeyinde fiiller görülmektedir. Sapıklığın en dikkat çeken örneği karizmatik lider D.Koresh tarafından reşit olmamış kızlar ve ailelerin rıza göstermesi ile cinsellik yaşadığı yönündeki iddialardan oluşmaktadır. Koresh ilk evliliğini 14 yaşında biriyle gerçekleştirmiş ve aynı zamanda eşinin kardeşi başta olmak üzere reşit olmayan üyelerin kızlarıyla ilişki yaşamıştır. İstismar boyutu daha da ileriye giderek çok eşlilik anlayışını farklı boyuta taşımıştır. Bunlara gerekçe olarak Yeni Işık (New light) dünyayı yönetecek neslin kendisinden olması gerektiği anlayışını ortaya atmaktadır. Evli yahut bekar tümkadınların kendisinde gebe kalması gerektiğini savunmaktadır. Erkeklerde bekarlığa mecbur bırakılmaktadır (Battal, 2018, s.209-210).

Evlilik kurumuna yaklaşımları ve düzenledikleri törenlerle dikkat çeken hareketlerin başında Moonculuk gelmektedir. Kendisini Mesih olarak ilan eden Moon, Adem ve Havva’nın başaramadığı şeyleri başarıp kendisinin gerçek baba ve eşi Hak Ja Han’ın ise gerçek anne olduğunu söylemektedir. Bu şekilde gerçek ebeveyn olduklarını ve kutsadıkları kişilerin ise günahlardan arınıp tanrısal soy ağacına geçtiklerini ileri sürmektedir (Bıyık, 2020, s.515). Hareketin en önemli ritüeli olarak evlilik törenleri uygulanmaya başlanmıştır. Moon çeşitli tarihlerde gerçekleştirdiği toplu nikahlarla dikkat çekmektedir. Nikah ve Kutsama törenlerine Holy Wine Ceromony (Kutsal Şarap Ayini) ismi verilmektedir. Moon sadece evli olan kişilerin cennet krallığına ulaşacaklarını düşünmektedir. Çiftler nikahtan sonra hemen evlilik hayatına geçmemektedir. Nikahtan sonra kısa bir süre bekar hayatlarına devam ederler. Kırk gün yahut yedi yıl arasında değişiklik göstermekte olan bu perhiz döneminin bitiminde çiftler bir araya gelmektedir (Bıyık, 2002, s.361).

Dini inancın pratik hayatta yer edinmelerine yönelik ritüeller YDH’de önem verilen bir konudur. YDH’de ritüeller sadece performans türü değil aynı zamanda iletişim kurma biçimi olarak da kabul görmektedir. YDH’de ritüellerin uygulanmasıyla aşkın kabul ettikleri güçle bağ kurulduğu kabul edilmektedir. Öte yandan yine bu uygulamaların kendilerine güç ve güven sağladığı da düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KIYAMET ODAKLI YENİ DİNİ HAREKETLER

Bu bölümde günümüzde oldukça popülerite kazanmış, dünya çapında tanınmakta olan ve temsilcileri bulunan YDH'den bahsetmeye çalışacağız. Esasen bugün dünyada birçok YDH faal durumdadır. Bunların hepsini ele almak çalışmamızın sınırlarını aşmaktadır. Biz bu başlık altında dünyanın önemli yerlerinde bağlantıları bulunan ve kıyametin kısa zamanda gerçekleşeceğine inanmış YDH değinmeye çalışacağız. Tarihçeleri, ritüelleri, öğretilerinin bir kısmına değinilecektir. Bu bölümde eskatolojik kısmı haricidir bu eskatolojik öğreti kısmı üçüncü bölümde ele alınacaktır.

2.1. FİAT LUX HAREKETİ

XX. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa da Fiat LUX Hareketi ortaya çıkmıştır. Bu hareketinde en önemli görüşlerinden biri apokaliptik (kıyametin kopacağına inanma) düşüncesini benimsemiş olmasıdır. Fiat LUX hareketi apokaliptik inancı en canlı ve diri tutan yeni dini hareketlerden birisini oluşturmaktadır. Öncelikle bu hareketin tarihçesinden, öğretilerinden bahsedeceğiz ve daha sonra pratik uygulamalarını açık ve anlaşılır hale getirmeyi gaye edineceğiz.

2.1.1. Tarihçesi/ Öğretileri

Fiat LUX hareketinin kurucusu İsviçreli Erika Bertschinger-Eicke (1929- 2019)'dur. 1980 yılında, İncil cümlesi olan Fiat LUX (Işık olacak) ifadesi hareketin ismi olarak kullanıldı. Hareketin kurucusu olan Erika üyeler tarafından “*Uriella*” (Cebrail) olarak tanınmaktaydı. Uriella esas itibarıyla “Tanrının ışığı”, “Benim ışığım Tanrıdır” anlamlarına gelmektedir. Işık olacak anlamından hareketle hareketi temsil eden kıyafetlerde de parlaklık yansıtılmaya çalışılmıştır. Erika 19 yaşında İngiltere’ye gitmiş, Katolik kökenli bir trans medyumudur. ABD ve İngiltere’de yaşamıştır. İngiltere ve ABD’de bir medyum tarafından önemli bir göreve getirileceğine dair bir haber duyduğunu ileri sürmüştür. 1967–1970 yılları içinde Zürih’te spiritüel bağlantılarda bulunmuştur (Schulze-Berndt, 2003, s.39).

Hareketin merkezi olan Bethaninde bulunan ışık merkezidir. Erika ikinci eşinin ölümünden sonra Egg şehrinde 1977 yılında bir merkez mabet açtı. Açtığı mabedin adını “Bethanin’in Işık Kaynağı” olarak üyelerin hizmetine sundu. Burada aldığı vahiyle beraber ibadetlere başladı. Erika 1977’den itibaren kendisini ruh kurtarıcısı ve hayat danışmanı olarak tanımladı. 1984 yılına gelindiğinde ise Roma-Katolik rahibi olan Kurt-Walter ile evlendi. Bu evlilikten itibaren sınırlı olarak gerçekleştirilen tebliğler açık ve aleni yapılmaya başlandı. Eşini bir kaza sonucu kaybeden Erika 1991 yılında Eberhard Eick ile evlendi. Bu evliliğinden itibaren soyadını Bertschinger- Eicke olarak kullanmaya başladı (Haack, 1993, s.65).

Fiat LUX üyelerinin uyması gereken giyim ve beslenme kuralları mevcuttur. Bu kurallar şu şekilde sıralanabilir:

1. Üyeler açık renk giyinmeli,
2. Kadın üyeler saçlarını uzatmalı ve açık bırakmalı,
3. Gazete, dergi, televizyon gibi iletişim araçlarından uzak durmalı,
4. Kahve, çay, kola içmemeli,
5. Sıcak yiyecekler tüketmemelidir.

6. Hareketin belirttiği üzere çiğ gıdalar tüketmeleri gerekmektedir (Özkan, 2006, s.86-87).

Harekette bazı üyeler hasta olduklarında gerçek şifacının Hz. İsa olduğunu kabul ettiklerinden doktora gitmemişler ve bundan dolayı birçok can kaybı yaşanmıştır. Uriella bunun üzerine öğretide değişiklik yapılmasına karar verir ve hastalık durumunda üyelerin hastaneye gitmeleri gerektiğini emreder. Fiat Lûx hareketinin senkretik bir yapısı bulunmaktadır. Erika aldığı vahiyler nedeniye üyeleri tarafından hikmet kitaplarının üzerinde tutulmaktadır. Aldığı vahiylerin merkezi noktasını apokaliptik beklenti oluşturmaktadır. Onları kurtamaya geleceğine inandıkları Ufolar büyük önem arz etmektedir. Harekette kehanetlerin önemsenmediği görüşü olsada Uriella'nın geleceğe dair haberler verdiği görülmektedir. Harekette Hz. İsa, Melek, Cebrail, Hz. Meryem gibi şahsiyetlere yer verilmekteyse de Hristiyan inancıyla ortak bir tarafı bulunmamaktadır (Özkan, 2020, s.176-177).

Fiat Lûx, Eremitage (Çiğ gıda) olarak isimlendirilen üyelere özel işletme yani lokantaları da kurmuştur. Bu gibi yerlerde üyeler için ruh arınması, terapiler yapılmaktadır. Ruh şifacısı “kozmik athurmenerjisi” ni elleri kullanarak hastalara uygulamaktadır. Öğretiye göre Uriella'nın Athurm suyunun hastaları tedavi ettiğine inanılmaktadır. Günümüzde bu hareketin Almanya, Lichtenstein, Avusturya ve İsviçrede üyeleri görülmektedir. Hareketin kurucusu olan Erika'nın ölümünden sonra hareketin akıbeti tartışılmaya başlanmaktadır. hareket 80'li yıllarda ihtişama ulaşmış ve bu ihtişamı Erikanın ölümüyle yavaş yavaş kaybetmiştir. Hareketinin gerilemesi kendini yenileyememiş olması ve yeni talepleri karşılayamaması hareketin çok duyulmamasına neden olmuştur (Özkan, 2006, s.87-88).

2.1.2. Pratik ve Uygulamaları

Hareketin pratik boyutu Uriella'nın aldığı vahiyler çerçevesinde gerçekleşmektedir. Fiat Lûx'ün Egg ve Almanya Schwarzwald şehrinde ve Avrupa'nın çeşitli yerlerinde ibadet merkezleri bulunmaktadır. Hareket 1988 yılına kadar Erika tarafından idare edilirken 1988'den sonra ikinci kocası tarafından idare edilmeye başlanır. İkinci kocası Walter kaza sonucu ölünce Erika hareketin akıbeti için yeni eş arayışına girer. Son eşi olan Eicka ile evlenerek hareketin idaresini ona bırakır. Eicka üyeler tarafından “Icorda” olarak isimlendirilmektedir. Icorda çok geçmeden hareketi daha ileriye taşımak için Adsum adında yardım kuruluşları kurmaya başlar. Buralarda Erika ise şifacı olarak devreye girmektedir. Aldığı vahiy doğrultusunda aids başta olmak üzere birçok hastalığı tedavi etmektedir. Fiat Lûx taraftarları sağlıklı bir yaşam için çok katı vejetaryenlerdir ve çiğ gıda ile beslenmeye özen göstermektedirler. Bunların yanında cinsel perhiz yapmakta ve alkol, nikotin içeren maddelerden uzak durmaktadırlar. Dünyevi zevklere

Uriella tarafından yasaklar konulmuştur. Bakıldığında bu hareketin geleceği hususunda ortaya çıkan engel belki de Erika'nın katı ve çağ dışı tutumu olabilir. Hareketin 800 özel takipçi 200 sempatizan ve 135 üyeden oluşan iç halka içerdiği tahmin edilmektedir. Hareketin günümüzde etkinliği kalmamış ve kaybolmaya yüz tutmuştur (Grant, Grant & Bender, 1992, s.15-50; Wandelfels, 1995, s.479).

2.2. RAEL HAREKETİ

Rael Hareketi “Raelizm”, “Rael Dini” olarak isimlendirilmektedir. 2005 yılında İstanbul’da toplu seks ayini andırır bir toplantı sırasında medya aracılığıyla açığa çıkartılarak Raelyenler olarak toplum tanınmıştır. Türkiye bağlantılı bir sosyal medya hesapları da bulunmaktadır.

2.2.1. Tarihçesi/ Öğretileri

Rael hareketi Kanada’da yaşayan Fransız asıllı Claude Vorilhon tarafından 1973 yılında kurulmuştur. UFO inancına dayalı bir harekettir. Claude, Katolik inanca sahip bir ailenin çocuğudur. Fransa’nın Vichy kasabasında 1946 yılında doğmuştur. Gençlik yıllarında spor muhabirliği, kaptanlık yaparak birçok meslek grubunda çalışmıştır. 1970’li yıllardan itibaren kurulan bu hareket UFO gruplarının temelini oluşturmuştur. Bu hareketin inanç yapısında, bilim kurgu yazarı olan Erich von-Daeniken oldukça etkili olmuştur (Grünschloss, 2005, s.267).

Hareketin kurucusu olan Vorilhon kendisi için Rael ismini kullanmaktadır. Real, insanlığı mesaj hakkında bilgilendirmek ve insanlığı yaratıcıları Elohim’i mistisizm ve korku olmadan, bilinçli ve minnettar insanlar olarak karşılamaya hazırlamak için kendisine verilen görevi kabul etmiştir ve çok sevdiği mesleği olan spor muhabirliğinden vazgeçmiştir. Fransa’daki iki ana TV programı ve Radyo programı arasında halka açık konferans yapacağını duyurmuştur. 19 Eylül 1974’te Paris’te düzenlenen bu ilk halka açık konferansa 2000’den fazla kişi katılmıştır. Kısa bir süre sonra, Madech derneğini kurmuştur. Daha sonra hareket, ona bu yüce görevinde yardım etmek için ilgili insanlardan oluşan Raelyen Hareketine dönüştü. 1974 yılı sonunda derneğin üyesi 17’e çıkmıştır. Şu anda 120’den fazla ülkede 100.000’den fazla üyesi bulunmaktadır¹

Raelyen Hareketi için ölümsüzlüğün anahtarı olarak görülen klonlama en temel ve sıradışı düşüncesini oluşturmaktadır. Raelyenler klonlama ile insanın genetik kopyalanması sayesinde ölümsüzlüğün yolunu açacaklarını düşünmektedirler. Klonlama düşüncesi, Rael Hareketinin isminin medyada daha fazla yer almasına sebep olmuştur. Raelyenler genetik

¹<https://www.rael.org/tr/rael-de-kim/> (27.12.2022)

olarak dünyanın ilk insan klormansı şirketi olan Clonaid şirketini kurmuşlardır. Clonaid Şirketi 1997'de kurulmuş ve insan klonlama çalışmalarına başlanmıştır. İnsanın genetik kopyalanması anlayışındaki bu grup kopyalamayı bir anlamda yedek parça üretimi olarak da düşünmektedir. Rael hareketi klonlamanın yapılabilmesi için bireylerin DNA'larının bir örneğini klonaid şirketinin bankalarına vermelerini istemektedir. Rael Hareketine göre klonlama, terapötik ve üreme klonlaması olarak iki şekilde gerçekleşmektedir. Terapötik klonlama, hastalıkları engelleme ve yedek organların oluşturulması durumudur. Törapatik klonlama bilhassa yaralanma ve sakatlanmalar bulunması hususunda sıkıntı çekilen organların nakli için imkan sağlaması durumudur. Üreme klonlama insan hayatına cinsel üreme olmadan “yaratma” iddiasını taşımaktadır. Bu klonlama ile çocuk sahibi olamayan çiftlerin yanı sıra homoseksüel çiftlere de kendi genlerini kullanarak çocuk sahibi olma imkanı sunulmaktadır. Çocuklarını ve diğer sevdiklerini kaybeden aileler için klonlama sayesinde onları geri alabileceği fikri cazip hale getirilmektedir (Chryssides, 2006, s.241; Matthews, 2005, s.241).

Rael hareketi klonlama ile ilgili fikirlerini daha da ileriye taşımış ve tasarım bebekleri projesini ortaya atmıştır. Bu yöntem ile çiftlerin yahut kadınların doğurmak istedikleri çocukların fiziksel özelliklerini seçebilmeleri sağlanmaktadır. Hareket, bu teknoloji sayesinde çiftlere ve bireylere istedikleri gibi bir çocuğa sahip olma imkanını sunabiliyor. Harekette çocuk sahibi olmayı istememekte normal karşılanmaktadır. Aile kültürünün yıkıldığı Rael hareketinde çocuk sahibi olmak istemeyenler için kürtaj sorun teşkil etmemektedir. Çocuk sahibi olduktan sonra yetiştirmek istemeyen bireylerin de çocuklarını ilgili kurumlara bırakmalarında hiçbir sakınca görülmemektedir. Annenin ya da ebeveynin çocuğunun varlığına kızarak çocuğa psikolojik zararlar vereceği endişesiyle hareket bu tip çözümlerin tercih edilmesinin daha uygun olduğunu savunmaktadır (Çakmak, 2021, s.84).

Klonlama gerçekleştiği farz edilmiş olsa bile etik boyutu henüz dünyada kabul görmüş bir uygulama değildir. Zira kopyalanan insan da esasen kopyalandığı kişi gibi insan olacaktır. Herhangi bir yedek parça görevi mi üstlenecek? Netice itibariyle kopyada tıpkı aslı gibi insan olacaktır. Klonlanan (kopyalanan) insan yedek parça görevi üstlenmek ister mi bilinmez.

Rael hareketi sınırsızlığı özgürlük olarak tanımlamaktadır. Farklılıkların kabulü düşünceleri ile cinsel tercih konusunda sınırları genişletmektedirler. Raelyenler, özgürlük adı altında insanı kendisine yabancılaştırarak ona üçüncü bir cins atfetmektedirler. Cinsel hayat için hiçbir sınır tanımamış ve sadece zevki önceleyerek insana materyalist bir anlam yüklemişlerdir. İnsan klonlama fikirleri de bu anlayışlarının bir tezahürü olarak kabul edilmektedir. Raelyenler teknolojiyi insanın kurtuluşuna çare olarak görmekte ve bu yüzden ölümsüzlüğü de teknoloji ile sağlayabileceklerine inanmaktadırlar. Ancak, insan klonlamaya

dair iddialarının ispatlanamamış olması ve bu konuya dair bilgi paylaşmaktan kaçınmaları bu iddialarının doğruluğu hakkında şüphe uyandırmaktadır.

Son zamanlarda yapılan bilim kurgu filmleri ve ortaya çıkan birçok çalışmada, Raelyenlerin bu düşüncelerinin gerçekleştirilmeye çalışıldığını görmekteyiz. Bilim kurgu filmlerinde insanlara tıpatıp ruhsuz benzerleri laboratuvar ortamlarında yapılmakta ve gerçeğinden ayırt edilemez bir şekilde amacına uygun olarak kullanılmaya başlandığı gösterilmektedir. Böyle bir durumun hakikaten gerçekleşip gerçekleşmeyeceği hususunu bilemeyiz. Şimdilik bu durumun sadece hayalden öte olduğunu düşünmekteyiz.

Özgürlüğü savunan Rael Hareketinde insanlar giyinme hususunda da serbesttir. Yani dilerlerse çıplak gezebilirler. Bu durumu Âdem ve Havva'nın cennetteki gerçek hallerinin olduğunu insanın vücudundan utanmaması gerektiğini ve bu yüzden giyinmede serbestliği savunduklarını belirtmektedirler (Chryssides, 2006, s.240).

2.2.2. Pratik ve Uygulamaları

Rael müritlerinin uymak zorunda oldukları pek çok Elohim hayat ritüeli bulunmaktadır. Bu ritüelleri topluluk olarak uygulanması gerekmektedir. Rael hareketinin merkezinde yer alan “Sensual Meditation” (Duygusal Meditasyon) seminerlerinde gerçekleştirilen bir grup aktivitesi bulunmaktadır. Sensual Meditation’a göre; mutluluk doğal haldir, korku yüksek bilinci kapatır ve bireyleri itaatkâr kişilere dönüştürmektedir. İnsan uygarlığı, bir ayağı eski korku dünyasında bir ayağı ise sonsuz olasılıklar ve ilerlemenin dünyasında sıkışan dönemde bulunmaktadır. Çözüm Sensual Meditation’dur. Bu uygulamanın amacı bireylerin tüm kişisel, cinsel ve duygusal ifadelerini engelleyen tüm kültürel engelleri ortadan kaldırmaktır (Matthews, 2005, s.70).

Rael Hareketin’de uygulanmakta olan ritüelleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Ölmeden önce hücre araştırmalarına katılmak ve ölüme karşı direnmek bunların temel amaçlarından biridir.
2. Eloim'in ölümden sonra da sanatsal bir yapıda yeniden dirileceğine inanan bir Raelyenin hayatında bir kez dahi olsa Nisan ayının ilk pazarında ibadet etmesi gerekmektedir.
3. İncil'in kıyamet alametlerinin (Ataşağın, 1998, s.112-127) zikredildiği Yuhanna'nın Vahyi kısmında geçen gün de Raelyen Elohim ile karşılaştığı ilk günü hatırlaması ve ona hürmet etmesi gerekmektedir.

4. En az günde bir defa her üyenin sınırsız evrene paralel olarak geniş kozmik beden ve insani oluşumunu hatırlatıcı meditasyon yapması gerekmektedir.

5. Ruh gözleriyle Elohim'e dua etmesi gerekmektedir.

6. Bu ibadetlere ilave olarak her üyenin periyodik toplantılara katılması zorunludur (Palmer S. J., 2012)

Bu ibadet ve ritüeller diğer dini grupların ibadet ve ritüellerine benzememektedir. İbadet adı altında daha çok taraftar şuuru pekiştirme ve bu grubu bir arada tutmaya çalışmaya yönelik ritüeller bulunmaktadır. Dünya dışı varlıkların, UFO inanç yapısına sahip hareketlerde dünya ve insanlığın koruyucu ruhları kabul edilmektedir. Bu inancın altında dünya ve insanların sonunun geldiği ve büyük bir tehlikenin yattığını düşüncesi bulunmaktadır.

2.3. HEAVEN’S GATE (CENNETİN KAPISI)

2.3.1. Tarihçesi/ Öğretileri

Cennetin Kapısı Hareketi, Bonnie Lu Nettles (1927-1985) ve Marshall Herf Applewhite (1931-1997) tarafından kurulmuştur. Nettles ve Applewhite 1972 yılında, Nettles’in çalıştığı bir devlet kurumunda tanışmışlardır. Kısa bir zaman diliminde çok yakın arkadaşlık kurmuşlardır. Nettles ve Applewhite kendilerini “Guinea ve Pig”, “Bo ve Peep”, “Do ve Ti”, “The Two” şeklinde isimlendirmişlerdir (Aldridge, 2000, s.178).

Applewhite (1931–1997) Presbiteryen bir papaz babanın oğlu olarak Texas’da doğmuştur. Lisans eğitimini Austin Koleji’nde tamamlamıştır. Çok zaman kaybetmeden Richmond’daki Union Teoloji Semineri’nde teoloji dersleri almıştır. Fakat ilerleyen zamanda müzik alanında kariyer yapmayı tercih etmiştir. Gastonia’da bulunan Presbiteryen kilisesinde müzik direktörlüğü yapmıştır. 1966 yılına gelindiğinde Houston’da bulunan St. Tomas Üniversitesi Sanat bölümünde müzik profesörü olmuştur. 1968 yılında bir erkek öğrencisi ile yaşadığı ilişki nedeniyle üniversitedeki işine son verilmiştir. Başından geçen bu olay neticesinde iki yıl içerisinde ailesi tarafından terk edilmiştir. Marshall Herf Applewhite yaşadığı olaylar karşısından fiziksel ve ruhsal olarak çöküntüye uğramıştır. Marshall Herf Applewhite daha sonra Hounston da bulunan bir hastanede tedavi görmeye başlamıştır. Bu tedavi esnasında Bonnie Lu Nettles ile tanışmıştır. Bonnie Lu Nettles Hounston’da bulunan Teosofi Derneği üyesiydi. Dernek aracılığıyla Applewhite’ı astroloji ve metafizikle tanıştırdı (Wallis, 2004, s.146; Battal, 2018,s.100).

1927 yılında Bonnie Lu Nettles Texas'ta dünyaya gelmiştir. Babtist bir aile içerisinde doğan Nettles, astroloji, spiritualizm ve teosofiye oldukça ilgili olmuştur. Nettlesin üye olduğu Teosofi Derneği ikilinin öğretilerinin şekillenmesinde oldukça etkili olmuştur. Nettles ve Applewhite tanışmalarının üzerinden çok geçmeden Hounston'da din, sanat, müzik sınıfları kurmuşlardır. Kurmuş oldukları Hristiyan sanat merkezinde bu dersleri gerçekleştirmekteydiler. Metafizik konuları da anlatabilecekleri ikinci bir yer olan Bilgi Mekanı'nda açmışlardır (Wessinger, 2000, s.71; Barrett, 2001, s.91)

1973 yılında Hounston'dan ayrılan Nettles ve Applewhite Güney Oregon'da bulunan bir kampa yerleşmişlerdir. Yerleşmiş oldukları bu yerde kendilerine işaret etmekte olan “iki tanık”ın modern inkarnasyonu olduklarına inanmışlar ve bu doğrultuda öğretilerini insanlara anlatmaya başlamışlardır. ABD ve Kanada'nın çeşitli yerlerinde hareket için toplantılar düzenlemişlerdir. Zaman ilerledikçe ve hareket öğretileri yayıldıkça üye sayısında artışlar meydana gelmiştir. Asıl hareketin duyulması ve popülerleşmesi ise 1975 yılında Oregon'da 20–30 müridin esrareniz şekilde kaybolmasıyla ortaya çıkmıştır. (Wallis, 2004, s.151).

Nettles ve Applewhite yayılması için hareketin başlarında tek bir merkezde bir araya getirmemişlerdir. Koloni gibi farklı ülkelerde üyeler yaşamış ve ellerinde kapsamlı bir öğreti kitabı bulunmadığından ne yapacaklarını bilememişlerdir. Uygulanan bu sistem taraftar toplamada başarısız olmalarına neden olmuştur. Nitekim üyelerin gruptan ayrılmalarına ve sayılarının azalmasına yol açmıştır (Köse, 2017, s. 77).

Nettles ve Applewhite üye sayılarındaki düşüşten dolayı telaşa düşmüşlerdir. Nitekim bu durumun önüne geçmek için Wyoming yakınlarında bir toplanma alanı oluşturmuşlardır. Harekette uzay anlayışının hâkim olması, üyelerin fiziksel görünüşlerine de yansımıştır. Üyeler insanüstü varlık alanına ait olduklarının nişanesi olarak su geçirmeme özelliğine sahip anorak kumaştan üretilen uniformalar giymeye başlamışlardır. Hareket dünyevi arzular terk edilmiş bir topluluk haline gelmiştir. (Rodman, 2006, s.202).

Bu istekler dışında üyelerin dürüst olma, irade kontrolü ve sade bir hayat yaşamaları gibi olumlu davranışlar sergilemeleri istenmektedir. Üyeler sembolik olarak dünya ile bağlantılarını kestiklerini ifade etmek için isim değiştirme, malı-mülkü terk etmek yoluna gitmektedirler (Köse, 2017, s.77).

Bu zaman aralığında kanser tedavisi gören Nettles 1985 yılında ölmüştür. Nettles'in ölümü üyeleri şaşkınlığa uğratmıştır. Applewhite üyelere sahip olduğu beden aracının Nettles'in enerjisini kaldıramadığını ve üst düzeye ulaşmak için bedenini terk ettiğini ve üyeleri

orada beklediğini söyleyerek teskin etmiştir. Applewhite, Nettles ile devamlı olarak iletişim halinde olduğunu belirtmiştir (Battal, 2018, s.103).

Nettles'in ölümünden birkaç yıl sonra hareket yeni üyeler edinmek ve daha önce hareket adına medyada ortaya atılan olumsuz haberlerin usulsüz olduğunu ispatlama girişiminde bulunmuştur. Bu ispatı 88 Update adında bir kitapçık Yayımlayarak yapmıştır. Kitapçığın beraberinde USA Today isimli gazeteyle tam sayfa ilan vererek adını geniş kitlelere duyurmaya çalışmışlardır. Her ne kadar çaba gösterilmiş olsada hareket küçük bir grup olarak kendi kabuğundan öteye gidememiştir (Rodman, 2006, s.202-203).

2.3.2. Pratik ve Uygulamaları

22 Mart 1997 tarihinde gerçekleştirilen intiharın dışında harekette ritüel olarak tanımlanabilecek çok az uygulama bulunmaktadır. Applewhite ise Nettles halka açık dersler verirken sağ ve sol taraflarında ikişer üyenin oturtulması ritüel olarak ele alınabilir. Buradaki amaç dinleyicilerden gelebilecek olan negatif enerjiyi saptırma görevi görmesidir. Dikkat çeken bir başka uygulama Applewhite verdiği sohbetler esnasında her zaman boş bir beyaz sandalye bulundurmaktaydı. Amaç ölen ortağı Nettles içindi. Bunun anlamı ise Nettles'in ruhen yanlarında bulunduğu düşüncesidir. Harekete üye kişilere alkol, uyuşturucu ve cinsel ilişki yasaklanmıştır. Applewhite başta olmak üzere bazı üyeler daha da ileriye giderek kendilerini hadım ettirmişlerdir. Dış dünya ile gereksiz ilgi kurmak yasaklanmıştır. Üyelerin aileleri, eski arkadaşlarıyla görüşmeleri, televizyon seyretmeleri, gazete ve kitap okumaları, müzik dinlemeleri ve geçmiş hakkında konuşmaları yasaklanmıştır. "Mezar Vakti" uygulaması ile belirli dönemlerde grup üyelerinin kendi içlerinde bile iletişim kurmaları yasaklanmıştır. Bütün bu kuralların yaşamın her anını ritüelleştirme fonksiyonu icra ettiği düşünülebilir (Battal, 2020, s.121-122).

2.4. SOLAR TEMPLE (GÜNEŞ MABEDİ)

2.4.1. Tarihçesi/ Öğretileri

Güneş Mabedi Hareketi, Joseph Di Mambro (1924-1994) ve Luc Jouret (1947-1994) tarafından 1984 yılında kurulmuştur. Di Mambro küçük yaştan itibaren ezoterik öğretilere ilgi duymaktadır. Duyduğu ilgi neticesinde 1956 yılında Rosicrucian Order AMORC (Ancient and Mystic Order of the Rosy Cross) isimli bir tarikata katılmıştır. 1969 yılına kadar tarikata bağlılığını sürdürmüştür. Her ne kadar tarikatla ilişkisini kesmiş olsa da hayatının kalan döneminde bu tarikatın izlerini taşımıştır (Mayer, 2004, s.347-348).

Di Mambro 1970’li yıllarda dolandırıcılık suçlamasıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu suçlamalardan uzaklaşmak için Güney Fransa’dan ayrılarak İsviçre sınırı yakınlarında bir mevkiye yerleşmiştir. 1973 yılında Yeni Çağa Hazırlanma Merkezini kurmuştur. Kurmuş olduğu bu merkezde 1976 yılında kendisini manevi üstat olarak ilan etmiştir. İsviçre’nin yakınlarında bir malikâne satın almış ve üyelerle birlikte burada yaşamaya başlamıştır. Burada Altın Yol Vakfı isminde bir teşkilat kurmuştur. Bu teşkilat uzunca bir zaman hareketin merkezi olarak kullanılmıştır (Clarke, 2006, s.472; Battal, 2018,s.96).

Grubun daha etkili olması ve yayılması için karizmatik bir isme ihtiyaç olduğu düşünülmüştür. Di Mambro, 1980’lerin başında homeopati uzmanı ve hitabeti güçlü olan karizmatik bir yapıya sahip Belçikalı Jouret ile tanışmıştır. Fizik ve akıl olarak güçlerini bir araya getirmişlerdir. 1984 yılında Güneş Tapınağı Hareketini kurmuşlardır. Di Mambro arka planda destek sağlarken Jouret sahnenin önünde yer almıştır (Köse, 2017, s.70-71).

1990 yılına gelindiğinde ise liderlerin sahtekarlık yaptığına yönelik iddialar gündeme gelmiştir. Bu durum üyeler arasında hoşnutsuzluklara yol açmıştır. Gizli ayinler yapılırken gerçekleşen mucivezi olayların ve ayin sırasında geldiğini söyledikleri ruhların ise sahte düzenekler kullanılarak yapıldığı görülmüştür. Geceleri yapılan ayinlerde Tapınak Şovalyeleri’nin Üstad-ı Azamlarının kozmik misyon için Di Mambro’nun etrafında toplandıklarının da yalan olduğu anlaşılmıştır. Bu iddialar neticesinde Di Mambro’nun yakınlarının da aralarında bulunduğu birçok kişi hareketten ayrılmıştır (Clarke, 2006, s.72).

Hareketten çıkan bazı üyeler hareketten hakkında kötü söylemlerde bulunmuştur. 1993 yılında Jouret’in de aralarına bulunduğu birkaç üye yasa dışı eylemlerde bulunduğu için tutuklanmışlardır (Palmer, 2006, s.40).

2.4.2. Pratik ve Uygulamaları

Güneş Tapınağı Hareketinde günah çıkarma ve meditasyon ritüelleri görülmektedir. Bunların başında 4 Element Ayini söylenebilir. Dolunay zamanı yapılan bu ritüel kozmik enerjiye odaklanmayı sağlamak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Nitekim ritüel sırasında ateşe yönelik övgü dolu sözler söylenmektedir. Bu ve buna benzer ritüellerde ateşe özellikle önem atfetmelerindeki sebep öğretide yer verilen “geçiş” eylemine işlevsellik kazandıran bir unsur olduğundan kaynaklanmaktadır. Ritüel sırasında “herkes bir gün yüzleşmek zorundadır/büyük ölüm sorunuyla/ tek başına anlam katan/Profan dünyada ölmek zorundasın/ Kozmik dünyada yeniden doğabilmek için” gibi birçok ifade kullanılmaktadır. Kullanılan bu ifadelerle üyeler açıkça ölüme teşvik edilmektedir. Güneş Tapınağı Hareketi’nde göze çarpan bir diğer ritüel ise üyelerin kendi aralarında yapmış oldukları kozmik evliliklerdir. Bu ritüel ile üyeler geçmişten

kimin reenkarnesi olduğunun Di Mambro tarafından bilindiğini düşünmektedirler. Kimin kimle evlenmesi gerektiğini engin bilgisiyle Di Mambro belirlemekteydi. Bu uygulamadaki gaye “Yeni Çağ”ı meydana getirecek kozmik çocukların dünyaya gelmesini sağlamaktır. Di Mambro 19 yaşında harekete katılan tarikatın rahibesi Dominique Belloton ile kozmik evlilik yapmıştır. Bu evliliğinden bir çocuğu olmuştur (Battal, 2020, s. 200).

2.5. PEOPLES TEMPLE (HALKIN MABEDİ)

2.5.1. Tarihçesi/ Öğretileri

Halkın Tapınağı Hareketi; Pentekostalizm ve Hıristiyan Sosyal İncil Hareketi (Kirman, 2004, s.207-208), Sosyalizm ve Komünizm gibi ideolojik düşüncelerin bir araya gelip oluşturduğu inanç sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Hareket ideolojik düşünceler neticesinde eklektik yapılanma olarak karşımıza çıkmaktadır. Hareket karizmatik lider olarak nitelendirilen Jim Jones olarak bilinen James Warren Jones tarafından 1954 yılında kurulmuştur. Jim Jones, 1931 yılında Amerika'nın Indiana kasabasının Randolph Country şehrinde dünyaya gelmiştir. Babası James Thurman savaş malülü bir adamdır. Bu sebepten ailenin geçimini annesi Lynetta Putnam üstlenmiştir. Annesinin bu durumundan ve çektiği sıkıntılardan dolayı Jones'un sosyal adalet ve eşitlikle ilgilenmeye yöneldiği düşünülmektedir. Metodist mezhebine mensup olan Jones gençlik yıllarında sokaklarda vaaz etmekle geçinmiştir. Sosyal İncil öğretilerine yer verdiği sokak vaazlarında en önemli vurgu ırkların kardeşliği üzerine olmuştur. Aslında bu söylemenin ardında fakir bir ortamda büyümesi nedeniyle zenginlere ve imtiyazlara karşı öfke duygusu yer almaktadır (Hall, 1987, s.6; Wallis, 2004, s.42; Köse, 2017,s.54; Battal, 2018, s.82-83).

Jones'un yaşamının ilerleyen zamanlarında ırkların birbiriyle uyum içerisinde yaşamasına yönelik söylem ve girişimleri de görülmüştür. Siyah ırka mensup olan kişiler tarafından haftalık çıkartılan Indianapolis Recorder isimli gazetede ilan edilen insan ilişkileri ile ilgili onur listesine eklenmiştir. 1961 yılında Indianapolis İnsan Hakları komisyonuna yönetici olarak seçilmiştir (Chidester, 1988, s.4).

Anne ve babası 1945 yılında ayrılınca Jones annesi ile birlikte Richmond'a yerleşmiştir. Richmond'da eğitimini sürdürürken stajyer olarak hastanede çalışan kendisi gibi beyaz hem de Metodist olan Marceline Baldwin ile tanışmıştır. 1949 yılında ise bu kişiyle evlenmiştir. Marceline Baldwin beyaz ırktandı ama Jones'un ırkların eşitliği yönündeki mücadelesinde en büyük destekçisi olmuştur. Jones eşi ile birlikte ilerleyen yıllarda komünizmi benimsemiş ve koyu bir komünizm taraftarı olmuşlardır. Komünizm taraftarı olarak kiliseyi bu amaç

doğrultusunda kullanabileceklerini düşünmüşlerdir. 1952 yılında Indianapolis'deki bir Metodist Kilisesinde öğrenci papaz olarak göreve başlamıştır. Kilise cemaati onun ırkların kardeşliğine yönelik vaazlarını benimsemeyince buradan ayrılmak zorunda kalmıştır. Kilise cemaati onun ırkların kardeşliğine yönelik vaazlarını benimsemeyince ve Afrika kökenli Amerikalıları dini törenlere davet etmesi ve getirmesiyle birlikte daha büyük tepki çekmiştir. Bunun neticesinde buradan ayrılmak zorunda kalmıştır (Chryssides, 2001, s.36; Chidester, 1988, s.3).

Buradan ayrıldıktan sonra Yedinci Gün Baptistlerine, ardından Pentogostaller'e katılmıştır. Pentogostaller Kilisesin'de bir ayın sırasında bir kadın Jones'un peygamber olduğunu ve o akşam tebliğe başlayacağını ilan etmiştir. Jones bu çağrıya kulak vermiş, peygamber olduğunu o akşam göreve başlayacağını söylemiştir. Lider olarak insanları etrafında toplamaya başlamıştır. Jones'un en belirgin özelliği müritlerine ruhsal şifa dağıtması ve hastaları iyileştiriyor olmasıydı. Tarihler 1954 yılını gösterdiğinde Birlik Cemaati (Community Unity) adını verdiği kendi hareketini oluşturmuştur. Aradan geçen bir yılın ardından hareketin ismini Halkın Tapınağı Apostolik Kilisesi (Peoples Temple Apostolic Church) olarak değiştirmiştir (Chryssides, 2001, s.36; Wessinger, 2000, s.32; Battal, 2018,s.84).

Jones, "Temple" ismini özellikle seçmiştir. "Temple", Pentekostalizmde Kutsal Ruhun var olduğu yerin ismidir. Jones zamanla ruhsal şifa dağıtan karizmatik lider olarak ün kazanmıştır. Bu süreçte Sosyal İncil öğretisinin adalet ve eşitlik mesajlarını da yaymaya devam etmiştir. Jones, kimsesizlere ve yoksullara yardım etmeye çalışmıştır. Bu konuda eşi Marceline kendisine destek sağlamıştır. Eşiyle birlikte kendi evleri, farklı ırklardan insanları barındıran ve bu özelliğinden dolayı "*Gökkuşağı Ailesi*" olarak isimlendirilen bir eve dönüşmüştür. Jones yaptığı bu sosyal faaliyetler neticesinde artık müritlerinin gözünde bir "*Baba*" figürü haline gelmiştir. Yapılan bunca faaliyetler neticesinde hareket Indianapolis' te oldukça büyük bir ün kazanmıştır. Irkçı politikalara karşı çıkan Jones, zaman zaman ırkçı beyazların da saldırılarına maruz kalmıştır (Moore, 2006, s. 113-114; Hall, 1987, s.305).

Redwood Valley'e taşındıktan kısa bir süre sonra Halkın Tapınağı Hareketi'nin gerilemesine neden olan bir takım olumsuz gelişmeler meydana gelmiştir. Jones'un 1969 yılında Carolyn Layton isimli bir kadınla ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Beraberinde daha başka birçok seks skandaLLarı ile gündeme gelmiştir. Los Angeles'taki halka açık bir tuvalette sergilediği uygunsuz bir takım davranışlar nedeniyle de tutuklanmıştır. Fakat bu kadar olumsuz ve ahlak dışı davranışlar neticesinde Jones'un grup üzerindeki otoritesinde ciddi derecede olumsuz bir etki yaratmamıştır. Tabi bu uygun olmayan davranışlara müsamaha göstermeyen

üyelerde bulunmaktaydı. Üyeler hareketten ayrılmakla kalmamış Jones'un bu tip ahlak dışı davranışlarını medyaya sunmuşlardır. Medya hareket aleyhine yayınlar yapmaya başlamıştır. Bu olumsuz yayınlar neticesinde Jones Kaliforniya'dan taşınmak zorunda kalmıştır. 1977 yılında Güney Amerika'da bulunan Guyana'ya göç etmiş ve burada ıssız altyapısı olmayan bir alana yerleşerek orada Jonestown olarak isimlendirilen bir yerleşim yeri inşa etmişlerdir. Jones artık devlet içinde bir devlet yönetimi kurmuştur. Hareket içerisinde Yakın akrabaları bulunanlar bir araya gelerek hareketin soruşturulmasına yönelik ciddi girişimlerde bulunmuşlardır. Giderek artan kamuoyu baskısı sonucunda ABD kongre üyesi Leo Ryan 17 Kasım 1978'de söz konusu iddiaları incelemek üzere birkaç kişi ve birkaç gazeteci ile birlikte Jonestown'a gitmiştir. Başta gazetecilerin Jonestown'a girmesine karşı çıkılırken daha sonra izin verilmiştir. Gelişleri onlarca kişinin ölümüyle sonuçlanacak olan felaket niteliğindeki olaylar zincirinin başlangıcı olmuştur. İlerleyen zamanda gazeteciler Jonestown'dan ayrılırken üzerlerine ateş açılarak ölümüne ve yaralanmayla bu ziyaret sonuçlanmıştır (Hall, 1987, s.279; Aldridge, 2000, s.174).

Bu konuyla ilgili birçok belgesel, film ve müzik bulunmaktadır. Bir kaçı Jonestown: Mystery of a Massacre, Jonestown: The Life and Death of Peoples Temple, Seconds From Disaster , Witness to Jonestown belgeselleri bulunmaktadır. Guyana: Crime of the Century, Guyana Tragedy: The Story of Jim Jones, The Sacrament , The Veil filmler yapılmıştır (Battal, 2018).

Jones bunun üzerine bütün müritlerini bir araya toplayarak uzun süren bir tartışmanın ardından toplu intihara ikna etmeyi başarmıştır. Birçoğu siyanürlü bir karışımdan içerek intihar etmiş, aileler ise zehirli içeceği önce bebeklerine ve çocuklarına içirmişlerdir. Yetişkin olan insanlardan zehri iğneyle vücuduna enjekte etmeyi tercih edenler de olmuştur. Bu intihar eylemi gerçekleştirilirken kaçış meydana gelmemesi için etraf silahlı kuvvetlerle çevrelenmiştir. Ölen sayı toplam 918 kişidir. Bunlardan 276'sı çocuktur. Yapılan intihar eyleminin ardından incelemeler esnasında hareketin lideri Jones'un cesedi de başından vurularak ölmüş şekilde bulunmuştur. Bu durum Jones'ın intihar mı ettiği yoksa başından vurularak mı öldürüldüğü hususunu tartışmalı hale getirmiştir. Bu intihar eyleminden kurtulanlar da bulunmaktadır. Jonestown'da intiharların gerçekleştirilmesi sonucunda akla diğer bir başka soru gelmiştir. Bu kadar çok sayıda insanın grup halinde intiharı tercih etmesi akıl alır gibi değildir. Bu olayın mantıklı bir şekilde izah edilemeyeceğinden kaynaklı komplo teorilerine başvurulmuştur. komplo teorilerinin arasında en kabul edilebilir olanı Jones'ın insanlara karşı beyin yıkama tekniklerini uygulamış olması ve grubun Jones'i kurtarıcı olarak gören sapkın fanatik bir dini

cemaat olduğunun kabul edilmesi akla en yatkın olan izah olarak ortaya çıkmaktadır. 1978 yılında gerçekleşen intihar trajedisi batının modern dönemde gördüğü ve din adına yola çıkan bir grubun gerçekleştirdiği ilk büyük toplu intihar eylemi olarak tarihe geçmiştir (Saliba, 2004, s.78;)

2.5.2. Pratik ve Uygulamaları

Hareketin ritüellerinde katarsis seansları bulunmaktadır. Hareketin başlarında da yer verilmiş olan bu seanslar Redwood Valley sonrası düzenli şekilde yapılmaya başlanmıştır. Katarsis seanslarında üyeler, suç olsun yahut olmasın herkesin önünde alenen itiraf etmek zorundadırlar. Üyelerin itirafları içinde, bencillik, cinsellik, uyuşturucu, alkol kullanımı, hırsızlık, gasp ve cinayet gibi itirafları da bulunmaktadır. Hatta bu itiraflar yazıya da geçirilmiştir. Bazı üyelere bu itirafların yazılı olduğu belgeler imzalatılmıştır. İmzalatılmış olan bu itiraflar ileriki zamanda hareketten ayrılmak isteyen yahut harekete aykırı davranışlar sergileyenler için tehdit aracı olarak kullanılmıştır. Katarsis ritüelinin yanı sıra Beyaz Geceler olarak adlandırılan ritüelde hareket üyeleri sık sık intihar provaları gerçekleştirmiştir. Beyaz Geceler olarak adlandırılan ritüelde, üyeler yaklaşık her hafta bir kez gece yarısı siren sesleriyle uyandırılmıştır. Üyeler toplanma alanında bir araya geldikten sonra Jones, düşmanları tarafından parayla tutulmuş askerlerin Jonetown'u saran ormanda bulunduklarını ve kısa zaman içerisinde ölümle karşı karşıya kalacaklarını belirtmiştir. Jones, eğer onları sağ olarak ele geçirirlerse işkence edeceklerini ve bu işkenceden ancak intihar ederek kurtulacaklarını söylemiştir. Çocuklarında içinde bulunduğu birçok üyenin Jones'un, kendine sadakatini ölçmek için intihara yönelik denemeler gerçekleştirmiştir (Battal, 2020, s.214-215).

2.6. MOONCULUK

2.6.1. Tarihçesi/Öğretileri

Moonculuk hareketi 1950'lerde Güney Kore'de ortaya çıkmıştır ve ilerleyen zamanda faaliyetlerini ABD'de yoğunlaştırmıştır. Kurucusunun ismine izafeten Moonculuk olarak adlandırılmıştır. Unification Church Hareketi (Birleştirme Kilisesi), öğretilerini İncil'e dayandırmakta olsa da Hristiyanlığın sembolizmini, Taoizm, Konfliçyanizm, Spiritüalizm ve Budizm gibi dini geleneklerden ve başka doktrinlerden bazı değer ve motifleri de bünyesinde barındırmaktadır (Bodur, 2003, s.20).

Sun Myung Moon (hakikati açığa çıkaran/parlayan güneş ve ay), 6 Ocak 1920 yılında Japonya'da doğmuştur. Moon çocukluk yıllarını Kore Birleşik Presbiteryan Kilisesi'nin

Karizmatik ya da Pentecostal kanadını benimseyen ailesi ile Hristiyan muhafazakâr bir çevrede geçirmiştir (Sontag, 1977, s.70-76).

Moon, 1941 yılında Japonya’da Weseda Üniversitesi’nin elektrik bölümünü kazanmıştır. Burada eğitimine başlayan Moon, Japonya’da öğretilerini yaymaya başlamıştır. Ancak Moon’un Kore’nin bağımsızlığı yönünde gizli faaliyetler yürüttüğü gerekçesiyle 1944 yılında dört ay tutuklu kalmıştır (Bıyık, 2002, s.22).

Moon, son tutuklanışında bir çalışma kampına gönderilmiştir. Birleşmiş Milletler’in Kore Savaşına müdahalesi esnasında ABD askerleri tarafından kurtarılmıştır. 1954 yılında ilk kilisesi olan Holy Spirit Associati on for the Unification Church of World Christianity’i (Dünya Hristiyanlığının Birliği İçin Kutsal Ruh Birliği) kurmuştur. Hareketin Batı tarafından tanınması ve daha fazla gelişmesi Moon’un Amerika’ya taşınmasından sonra gerçekleşmiştir. Burada ticari faaliyetlerini sürdürmüş ve siyasetle yakın ilişki içerisinde olmuştur (Topal & Eşmeli, 2022, s.102).

1945’te Choe Sung Kil ile ilk evliliğini yapan Moon’un bu evliliğinden Sung Jin adında bir oğlu olmuştur. Moon, 1946 yılında üç aylık çocuğu ile eşini terk etmiştir. İlk eşinden ayrılmadan 1955’te Kim Myung Hee ile ikinci evliliğini yapmıştır. İkinci eşinden de Hee Jin adlı bir oğlu olmuştur. Moon’un bu ikinci çocuğu on üç yaşına geldiğinde bir trafik kazasında ölmüştür. Moon üçüncü ve son evliliğini 1960 yılında Hak Ja Han ile yapmıştır. Onun bu eşinden altısı kız olmak üzere toplam on üç çocuğu olmuştur (Barker E., 1983, s.42; Durst, 1993, s.14).

Moon 2012 yılında ölmüştür. Ölümünden bu yana hareket Moon’un çocukları ve daha aktif olarak da eşi Hak Ja Han tarafından yönetilmektedir (Topal & Eşmeli, 2022, s.102).

Moon hareketinin öğreti temellerini “üstadın konuşmaları” (Mal-Sun), Moon vahiy konuşmaları oluşturmaktadır. Günümüzde bu konuşmalar “Father speaks” ya da “San Myung Mun Speaks” olarak adlandırılmaktadır. Vahiyleri genel itibariyle “İlahi İlke” şeklinde adlandırılmaktadır. Moonculuğun resmi öğretileri, hareketin kutsal kitabı olarak görülen İlahi İlke (Divine Principle) ile şekillenmiştir. Mooncular bu kitabın Tanrı tarafından liderlerine vahiy edildiğine inanmaktadırlar (Bıyık, 2003, s.97-98).

Moonculuk hareketinde insanın yaratılışı, düşüşü ve kurtuluşu üzerinde odaklanılmaktadır. İlahi İlke’de yer alan yaratılış öyküsüne göre Tanrı önce kainatı, ardından çocukları olan Adem ve Havva’yı yaratmıştır (Divine Principle, 1977, s.35-50). Moon, daha sonra cennetten kovulan ve asli günahla karşı karşıya gelen insanın yeniden kurtarmak ve

günahsız olmasını sağlamak için kurtuluş planı hazırlamıştır. Tanrı kurtuluş için Moon'u görevlendirmiştir (Köse, 201, s.115).

2.6.2. Pratik ve Uygulamaları

Moonculuk, daha çok öğretiler üzerine kurulu bir grup olmasıyla göze çarpmaktadır. İnanç sistemlerinde kurtuluş için yerine getirilen ibadetlerin sayısı çok azdır. İbadetleri birkaç taneyi geçmemektedir. Kutsal Şarap Ayini'nin yanında günlük ve haftalık ibadetleri bulunmaktadır (Sönmez, 2021, s.41). Moon üyeleri, Hıristiyanlardan farklı olarak ibadet yerlerini sadece Kilise ile sınırlı tutmaz. Moon'un ortaya atmış olduğu dinin kilise ile ilgisi bulunmamaktadır. Moonculuğun öğretisine göre ibadetler bireysel veya toplu yapılsın, yapılan bu ibadetin kilisede yerine getirilmesi zorunlu değildir. Toplu şekilde yerine getirilecek ibadetler için genelde büyük yerleşim yerlerinde olan merkez evler tercih edilmektedir. İbadetin gerçekleştirileceği mekân için en önemli unsur orada Moon ve eşinin resimlerinin bulunması gereğidir (Bıyık, 2002, s.111).

Moonculuğun en önemli etkinliklerinden birini de farklı din, dil ve ırklar arası düzenlemiş olduğu toplu nikâh törenleri oluşturmaktadır. Bu tören Hıristiyan ayinleri olan Komünyon, Vaftiz ve Evliliği anımsatmaktadır. Moon üyeleri için bu törenler dünyevi günahkârlardan kurtularak yeniden doğuş için Tanrıyla birleşmeyle özdeşleştirilmektedir (Moon, 1985, s.11,107-110; Bıyık, 2002, s.111-112). Pazar Ayini, Mooncular için büyük önem arz etmektedir. Ayin toplu olarak gerçekleştirilmektedir. Ayin Tanrı'ya olan sevgi ve bağlılığı ifade eden Moon'a ve eşine yapılan üç secde ile başlamaktadır. Törenin lideri duaya başlanmakta ve o sırada diğer üyeler de yeminini ezberinden okumaktadırlar (Zulkosy, 1982, s.55).

İbadetlerin yapılışı oldukça dikkat çekmektedir. Üyelerin dua ederken Moon resminin önüne geçip onun önünde eğilmeleri ve öpmeleri, dualarına aracı olarak onu kullanmaları dikkat çekmektedir. Üyelerin gittikleri önemli toplantılara onun resmini koruyucu muska gibi taşımaları putperestliği anımsatmaktadır (Sönmez, 2021, s.45).

2.7. THE BRANCH DAVIDİANS (KRAL DAVID)

2.7.1. Tarihçe/Öğretileri

Branch Davidian'ların tarihi, teolojik anlaşmazlıklardan ve tartışmalı liderliği bağlı olarak ortaya çıkan sorunlardan örülmüştür. Hareketin liderleri kendi statüleri ve kurtarıcının dönüşü hakkında ilahi vahiyler aldıklarını iddia etmişlerdir. (Harvey, 2021, s.1).

Hareketin kökenleri 19. yüzyıla ve James ve Ellen White liderliğindeki Yedinci Gün Adventist (SDA) Kilisesi'ne kadar dayandırılmaktadır. Branch Davidian Hareketi, Davidian Yedinci Gün Adventistleri'nden ayrılarak ortaya çıkmış bir harekettir. Yedinci Gün Adventiste'nin kökeni ise 1782–1849 yılları arasında yaşamış olan William Miller'a dayandırılmaktadır. Hareketin ortaya çıkmasında etkili olduğu kabul edilen Victor Houteff'tir. Houteff, 1934 yılına kadar Yedinci Gün Adventistleri Kilisesi'ne mensup iken, bu tarihte kilise tarafından aforoz edilmiştir. Aforoz edildikten sonra ise 1935 yılında kendi grubunu kurmuştur. Kurmuş olduğu grubu 1942 yılında, "Davidian Yedinci Gün Adventistleri" olarak adlandırmıştır (Barett, 2006, s.78; Köse, 2017).

Houteff, liderliği devraldıktan kısa bir süre sonra İsa'nın ikinci gelişinin 22 Nisan 1959 tarihinde gerçekleşeceğini iddia etmiştir. Ancak kehaneti gerçekleşmeyince 1962 yılında öğretisinin hatalar içerdiğini açıklayarak hareketini feshetmiştir. Houteff in vaaz verdiği en temel esas dünyanın son zamanlarında Kral Davud gibi bir kurtarıcının ortaya çıkacağı ve İsrail'de fiziksel olarak Tanrı'nın krallığını kuracağı inancı üzerinde oluşturulmuştur. Ona göre, hem dini hem dünyevi kral olma görevi üstelenen bir peygamber vasfına sahip olacak olan Davud yakında ortaya çıkacaktır. Kurtarıcıyla birlikte Yedinci Gün Adventistleri kötülüklerden arınacak ve bu modern Davud'un liderliğinde kendilerine vaat edilmiş krallığa kavuşacaktır. Houteffin 1955 yılında ölmesi üzerine grubun liderliğini Florence Houteff üstlenmiştir. Houteffin, hareket için fesih kararının ardından üyeler farklı gruplar oluşturmuştur. Gruplardan biri, Benjamin Roden tarafından kurulan Branch Davidian Hareketi olmuştur. Roden, üyelerden destek alarak Waco'daki Mount Carmel adı verilen bir alanda Branch Davidian grubunu meydana getirmiştir. Roden 1978 yılında ölünce grubun liderliğini eşi Lois üstlenmiştir. Bayan Lois'den sonra ise liderliği gruba 1983 yılında katılan David Koresh (Vernon Howell) (1959–1993) devralmıştır (Bainbridge, 1997, s.112; Lewis, 2004, s.79; Chryssides, 2001, s.48-49; Köse, 2017, s. 62-63).

Koresh, 1959 yılında bir marangozun oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Annesi Bonnie 14 yaşında evlilik dışı bir ilişki nedeniyle Koresh'e hamile kalmıştır. Koresh'in kilise ile ilişkileri güçlüdür. Küçük yaşlarda devam ettiği Southern Baptist Kilisesi'nden Adventist Kilisesi'ne geçmiş ve 1979 yılında orada vaftiz edilmiştir. Gençlik yıllarında inşaatlarda çalışmış ve çatı ustalığı yapmıştır (Chryssides, 2001, s.51).

Koresh, 1984 yılında grubun üyelerinden olan Perry Jones'un 14 yaşındaki kızı Rachel Jones'la evlenmiştir. Bu evliliği ilahi vahiy gereği gerçekleştirdiğini iddia etmiştir. Koresh. 1985 yılında Kudüs'e gitmiştir. Burada 6 ay kalmış ve vahiyler aldığını söylemiştir. Daha sonra

Avustralya ve İngiltere'yi ziyaret eden Koresh, yeni üyeler edinmiştir (Wallis, 2004, s.90; Robbins, 1998, s.265).

Koresh, Mesih olacağı düşüncesine ilk kilise tecrübeleri sırasında kapılmıştır. Yedinci Gün Kilisesi'ne bağlı olduğu günlerde kilisede "apokalipsi" ya da "Armagedon Senaryoları"na fazlaca vurgu yapan vahiy seminerlerine gitmiştir. İncil'in sonundaki Yuhanna'nın anlatıldığı "Vahiy Kitabı"nda "Yedi Mühür" başlığıyla gizemli ve şifreli bir şekilde yer alan anlatımlardan çok etkilenmiştir. Yedi Mühür şifresini ancak yeni Mesih'in çözeceğine inanmıştır. Koresh, söz konusu yedi mührü anladığını ve yedinci mührü açacak güce sahip olduğunu söyleyerek beklenen kurtarıcının kendisi olduğunu iddia etmiştir. Bir süre sonra da bu iddiasına bağlı olarak, gruptaki bütün kadınlar üzerinde hak sahibi olduğunu, istediği kadınla birlikte olabileceğini, kadınların kendinden daha iyi bir erkeğe sahip olamayacaklarını iddia etmiştir. Koresh, eşinin 12 yaşındaki kız kardeşi ile hareket üyelerinin eşlerinin de aralarında yer aldığı 15'ten fazla kadınla ilişki kurmuştur. Koresh küçük yaşta olan kız çocuklarıyla da birlikte olmuştur. Bu durum 1992 yılında hareket ile ilgili çocuk istismarı iddialarını gündeme getirmiştir. 1989 yılında Yeni Işık (New Light) adlı bir öğreti ileri sürren Koresh kendisinin dışında hareketin tüm erkek üyelerinin bekâr olması gerektiğini söylemiştir. Bu yeni öğretiye göre Koresh'ten olacak çocuklar dünyayı yönetecek yeni bir nesil oluşturacağından kadınların sadece Koresh'ten çocuk sahibi olmaları öngörülmüştür (Barett, 2006, s.79; Lewis, 2004, s.80; Bromley & Edward, 1995, s.59-60).

Mount Carmel'de günler, müritler için pek kolay geçmemekteydi. Sabah 6'da kalkıp yüzme havuzu ve spor salonu yapımında çalışmaktaydılar. Bunların dışında bir de sığınak inşa etmekteydiler. Yiyeceklerini çoğu defa mısır gevreği, patlamış mısır ve muz oluşturuyordu. Evli müritler de dâhil olmak üzere kadınlar ve erkekler ayrı mekânlarda yaşamışlardır (Lewis, 2004,s.80).

2.7.2. Pratik ve Uygulamaları

Davidian uygulamaları, Cumartesi (Şabat) gününün gözlemlenmesi ve domuz etinden uzak durma bazı diyet kısıtlamaları da dâhil olmak üzere Yedinci Gün Adventist Kilisesi ile uyumludur. Yedinci Gün Adventist Kilisesi'nde alkol, sigara kullanılmamalı, çay, kahve içilmemeli; fazla et yenilmemelidir. Gösterişli ve süslü giyinmek, yaş günü kutlamak, televizyon seyretmek yasaklanmıştır. Çünkü İncil'de insan bedeninin Kutsal Ruh'un mabedi olduğu belirtilmektedir. Grup üyeleri Tevrat'ta da geçen "öşür" kuralı gereği gelirlerinin onda

birini kiliseye bağışlamalıdır. Yetişkinlerin vaftizi, vaftiz suyuna tamamen girilerek gerçekleştirilmelidir (Köse, 2017, s.52; Lewis, 2004, s.80).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KIYAMET SENARYOLARI

Birisi size sonun yakın olduğunu söyleseydi ne yapardınız? Kıyamet odaklı YDH sürekli olarak bu soruyu cevaplamaya çalışmışlardır. Dünyanın sonunun tahmin edilebilen bir şey olduğu fikri, mantık ve akıl yürütme sınırlarının tamamen dışında kabul edilmektedir. Günümüzde insanlar, bilimsel kanıtlar olmadan, yeni iddiaların doğru olduğunun düşünülmemeyeceği fikrine daha yatkındır. Kıyamet günü kültürlerinin irrasyonel inançları, onlara katılanların zihninde rasyonel olarak algılanmaktadır (nnadi.64., 2019) Biz bu başlık altında dünyanın önemli yerlerinde bağlantıları bulunan ve kıyametin kısa zamanda gerçekleşeceğine inanmış YDH'e değinmeye çalışacağız. Tanrı anlayışı, kıyamet, ahiret, ceza, ödüllendirme, mesih konuları çerçevesindeki görüşlerini değerlendireceğiz. Ele alınan hareketlere göre, kıyamet, Tanrı'yla buluşma anıdır. Apokaliptik ve mesihi yapıdaki dinlerin ve hareketlerin en

temel vurgularından birisi de kıyamet ve öncesinde hareketin üyelerinin yaşayacağı mutluluk aşamasıdır.

YDH çoğunda aşkın bir tanrı inancı bulunmadığı için günah-sevap kavramı da bulunmamaktadır. Bunun yerine ahlaki zorunluluk kavramı bulunmaktadır. Hareketlere göre önemli olan mükemmele ulaşmaktır. Manevi mükemmellik için farklı yollar bulunmaktadır. Çoğunluğunda reenkarnasyona inanıldığı için ruhun ölmeyeceğine ve devamlı reenkarne olacağına inanılmaktadır. Bu inanışa göre ölümsüz olan ruh ya sürekli olarak ya da günahlardan temizlenene denk bir bedenden diğer bedene tekrar tekrar doğmaktadır. İyi veya kötü yaşam karmayla ilişkilendirilmektedir. İnsan aslında mükemmel bir varlıktır. Tanrısal bir öz taşımaktadır. Amaç insanın bunu anlamasıdır. Bazılarına göre insanın bir sonunun olduğu düşüncesi ise bir yanılgıdan ibarettir. İnsan Tanrısal bir öz taşıdığı için aslında O bir Tanrı'dır. Kendini gerçekleştirebilecek güce ve yeteneğe sahiptir. Hareketin öğretilerini eksiksiz uygulayan kişi, aydınlanmaya kavuşabilecektir.

YDH'de kötülüğün olmadığı mutluluğun olduğu, acının olmadığı, adaletsizliğin hüküm sürmediği, zulüm ve kötülüğün görülmediği bir nihai dünya düşüncesi bulunmaktadır. Bu nihai dünya dışında bir dünya olabilmekte yahut bu dünyanın dışında yenedünya tasviri de olabilir. Bu düşünceden hareketle kıyametten önce barış ve huzurun hâkim olacağı bir inanç oluşturmaktadırlar. Bu inanç ilahi plan doğrultusunda yakın zamanda gerçekleşecek olan toplu ve dünyevi bir kurtuluşun beklentisini işaret etmektedir (Batuk, 2003, s.222; Battal, 2018, s.137-139).

Kıyamet odaklı YDH'in genel olarak bir karizmatik liderleri bulunmaktadır. Bu karizmatik lider hareketi için kurtuluş kaderini belirlemektedir. Tarih boyunca bu inançlara sahip birkaç kişi ortaya çıkmıştır. Seçkin bir yeteneğe sahip olduğu hususa bir anlam kazandırmak için yeterli ilgiyi toplama fırsatı bulmuştur. Çoğu zaman, geniş bir takipçi kitlesini çekmeyi başarmışlardır. Liderler hayranlarını çekmek için din, maneviyat veya sosyal adalet gibi popüler söylemleri kullanmışlardır. Harekette üyeler için güven yavaş yavaş kazanıldığında, bu takipçiler tavsiye edilen mesajdan derinden etkilenmektedirler (Festinger, 1967).

Norman Cohn, bu apokaliptik (kıyamet)- binyılcı anlayış için birkaç tasnifte bulunmaktadır. Tasnifinde: a) başka bir dünyada değil, içinde bulunan dünyada gerçekleşeceği itibarıyla "Dünyevi", b) çok yakında vuku bulacağı itibarıyla "Eli kulağında", c) Doğaüstü güçler tarafında ve bu güçlerin yardımıyla gerçekleşmesi yönünden "Mucizevî",

d)Yeryüzündeki yaşamın bütünüyle dönüşmesi noktasında “bütünsel” bir kurtuluş beklenildiği şeklinde ifade etmektedir (Cohn, 2004, s.13).

YDH’de her ne kadar bu tür sınıflamalar ile karşı karşıya kalmış olsalar da kıyamette dünyanın dönüşümü için zamansal bir ayrımın mevcudiyeti söz konusudur. Bu ayrımın en kullanılır biçimi ise; postapokaliptik yaklaşımını benimseyenler, preapokaliptik yaklaşımı benimseyenler olmak üzere iki yaklaşımdan söz edilir. Postapokaliptik yaklaşım denilen başka bir dünya anlayışı üzerine inşa ettikleri ve kıyametten sonra kurtularak sonsuza kadar devam edecek olan bir yeryüzü cenneti fikrine de bazı hareketlerce odaklanıldığı da görülmektedir. Preapokaliptik yaklaşımda kötülüğün güçlerine karşı bir mücadele ortaya koyarak kıyameti sahneleme rolünü kendilerine biçtikleri göze çarpmaktadır. Burada hareket kendini iyi-kötü arasındaki savaşın başrolü konumuna yerleştirmektedir (Battal, 2018, s.139). Nitekim bazı yeni dini hareketler ölümü ve öldürmeyi göze alarak bu başrolleri üstlenmektedir. Kıyameti ölü olarak karşılamaya kalkan ve doğrudan şiddet sergileyen YDH de vardır. Bunların başında “apokaliptik bir ideolojiye sahip karizmatik dini ve sosyal bir yapı” olarak tanımlamak mümkündür (Hall, 2000, s.38).

Hareketler kendi liderlerini ikinci kez gelen/gelecek olan İsa’nın bedenleşmiş hali olarak görmektedirler. Kendilerini İsa’nın yolunu hazırlayan bir öncü olarak kabul etmektedirler. Bu yüzden de ya doğrudan Tanrı’yla ya da İsa Mesih ve Kutsal Ruh’la irtibat halinde olduklarını, kıyamete dair bir takım ilhamlar aldıklarını ve kıyamete dair bazı rüyalar gördüklerini iddia etmektedirler. Hareketlerin büyük bir çoğunluğu dünyadan el etek çekmeyi ve asketik bir yaşantıyı önermektedirler. Bu konudaki en önemli gerekçeleri dünyanın sonunun gelmiş olmasıdır (Batuk, 2008, s.15)

Dünyanın dışında başka bir yaşam alanının varlığına yönelik inancın farklı formları da bulunmaktadır. Nitekim ele aldığımız hareketlerin bir yahut birkaçında insanlığın tohumlarının milyonlarca yıl önce dünya dışı varlıklar tarafından yeryüzüne bırakıldığı inancı benimsenmektedir. Bu hareketlerde insan dışında başka varlıkların var olduğu inancı bulunmaktadır. Bu varlıkların kendilerinden üstünlüğünü kabul ettikleri görülmektedir.

3.1. YENİ DİNİ HAREKETLERDE KURTARICI İNANCI

Mesih, Arapça “ h-d-y“ kökünden gelen *hidayete ve doğru yola erdirilmiş* anlamında kullanılan bir kelimedir. Terim olarak ise Allah’ın doğru yola erdirdiği kişi anlamına gelmektedir. Mesih kavramı “iyiye hayra götüren kişiler, imana götüren kişiler” olarak da

tanımlanmaktadır. Dünyanın son zamanlarında geleceğine inanılan mesihin, doğru din ve adaletle yeryüzüne hâkim olacağı düşünülmektedir (Yönem, 1998,s.12-13).

Birçok dinde ve kültürde maddi ve manevi olarak sıkıntıları çözecek bir otoritenin geleceği inancı bulunmaktadır. Ahir zamanda bir kurtarıcının geleceği inancı geleneksel dinlerde olduğu gibi kabile dinlerinde de görülmektedir. Beklenen kurtarıcının geleceği zaman, süre hakkında dinler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Genel kabul ise dünya hayatının sonunda olacağıdır (Yılmaz H., 2017, s.70). Mehdi kavramı Yeni Gine yerleri tarafından “Mensren” (Sarıkçıoğlu, 1981, s.1), Hristiyanlıktaki “Mesih” (Gündüz, 1998, s.258), Hinduizm de “Kalki” (Baybal, 2002, s.34-35), Mecusilikte “Saoşyant” (Alıcı, 2016, s.260), Şintoizmde “Miroko” (Arık, 2016, s.476) olarak isimlendirilmiştir.

XX. Yüzyılda dünyanın çeşitli yerlerinde ortaya çıkan YDH’de kurtarıcı inancına rastlanmaktadır. Kurtarıcı yani mesih anlayışı YDH’in bir çoğunun temel karakteristiğini oluşturmaktadır. YDH mesihlik inançları doğrultusunda kendi ideolojilerinin tek hakikat ve insanlığın tek gelecek kurtuluşu olduğunu tebliğ etmektedir. Hareketlerdeki kurtarıcı ideolojisi, üyeler üzerinde mutlak otorite oluşturabilmeyi sağlamaktadır. Üyeler hakikate ve kurtuluşa ulaşmak amacıyla aşırıya kaçan bir asketik hayat kabul etmektedirler: Cinsel taleplere boyun eğmek, intihar etmek yahut cinayet işlemek gibi karizmatik liderlerin isteklerini yerine getirerek, yegane kurtuluşun sadece kendi hareketlerinin çatısı altında toplanmakla gerçekleşeceğine inanılmaktadır. Kurtarıcı ideolojileri hem üyeler için hem üye olamayanlar için istismar ve şiddetle sonuçlanacak bir çok olayın ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Turan & Battal, 2018, s.288).

Kurtarıcı inancı bakımından YDH’i iki temel grupta değerlendirmek mümkündür:

- a. Kurtarıcının yakın zamanda dünyaya geleceğini savunan hareketler
- b. Karizmatik Liderlerin kendilerini kurtarıcı ilan ettiği hareketler

Kurtarıcının yakın zamanda dünyaya geleceğini savunan hareketlere Yehova Şahitleri, Yedinci Gün Adventistleri, Mormonlar, Ahir Zaman Azizleri, Tanrının Çocukları örnek gösterilebilir. Adventistler Hristiyanlık kökenli hareketlerdir. Mesihin yakın zamanda döneceği beklentisinde ilk akla gelen bu akımlar olmaktadır (Turan & Battal, 2018, s.289).

Adventist akımların önde gelenlerinden biri Yehova Şahitleridir. Yehova Şahitleri Charles Taze Russell tarafından XIX. yüzyılda kurulmuştur. Russell gençlik döneminde Jonas Wendall ile tanışır ve görüşlerinden çok etkilenir. Bu görüşlerin arasında kurtarıcı inancı da mevcuttur. Wendall 1874 yılında İsa’nın dünyaya döneceğini söylemiştir ancak bu tarihte İsa’

nın yeryüzüne gelmemesi Wendall ve üyeler için hayal kırıklığı oluşturur. Bunun üzerine Russell İsa'nın aslında döndüğünü ve bu dönüşün gözle görülmeyecek şekilde gerçekleştiğini savunur (Paşaoğlu, 2016, s.43-60).

Russell İsa'nın 1914'te ortaya çıkacağını ve Tanrının Krallığını kuracağını ileriye sürmüştür. O bu tarihlerini sürekli yenilemiş ve kendine has kurtarıcı kehanetleri kronolojisi oluşturmuştur. Bu kehanet kronolojisi şu şekildedir:

1. Son günlerin başlangıcı 1799 yılıdır.
2. İnsanlığın 600 yıllık dönemi 1872' de doldu.
3. 1874 yılında kurtarıcı mesih dünyaya görünmez olarak geldi ve hasat işine başladı.
4. 1878 yılında krallık yetkisini ele aldı ve ilk diriliş başlamış oldu.
5. 1881 yılında büyük göksel çağrı son buldu.
6. 1914 yılında milletler döneminin son bulması ve yeryüzündeki krallıkların yok edilmesi ve hasat işinin gerçekleşmesi (Yitik, 2002, s.289-290).

Milletler döneminin sonu olarak ilan edilen 1914 yılına ait kehanetler gerçekleşmeyince Russell kendisi ve üyeler için hayal kırıklığını ortadan kaldırmak amacıyla gerçekleşmeyen kehanetlerin Tanrı'nın istemesi ve tasarımının bir parçası olduğuna dair açıklamalarda bulunur. Russell'in 1916 yılındaki ölümünün ardından hareketin başına F. Rutherford, N. H. Knorr, F.W. Faranz, M. Henschel, D. Adams geçer. Bu karizmatik liderlerde aynı şekilde İsa'nın yeryüzüne geleceği kehanetlerinde bulunur. Rutherford 1918 yılında, Knorr 1975'te İsa'nın yeryüzüne geleceğini söyler. Bu tarihlerin verilmesindeki gerekçe Âdem yaratıldığından itibaren 6000 yıllık yaşamın ardından İsa'nın 1000 yıl sürecek hükümdarlık zamanına denk düşmesidir. Beklenen bu kehanetlerin de gerçekleşmemesi üzerine liderler hayal kırıklığına uğrarlar (Weddle, 2006, s.63-72; Tanyu, 1980, s.30-39).

Hristiyan kökenli hareketlerde İsa'nın yeryüzüne döneceği hususunda vurgular yapılırken Yehova Şahitleri İsa'nın geleceği hususunda tarih vermede belirgin olarak diğer hareketlerden ayrılmaktadır. Verdikleri tarihlerde İsa'nın gelişi gerçekleşmeyince bugün artık kesin bir tarih verilmemekte ve geçmişte verdikleri tarihlerin hata olduğunu söylemektedirler. Bu görüşlerini de İsa'nın dönüşünün kendi zamanlarında gerçekleşmesini arzu ettiklerini ifade ederek savunmaktadırlar (Paşaoğlu, 2016, s.192; Yadsıman H. , 2002, s.329-350).

Karizmatik liderin kendilerini kurtarıcı ilan ettiği hareketlere Moonculuk, Sathya Sai Baba, Branch Davidian, Mandorom Tarikatı örnek gösterilmektedir. YDH'in büyük bir kısmı

karizmatik liderlerin kendilerini kurtarıcı ilan ettiği hareketler içerisinde yer almaktadır. Yani bu hareketler beklenen kurtarıcının geldiği inancıyla hareket etmektedirler. Bundan dolayı hareketlerin karizmatik liderleri kendilerini hem ilah hem de kurtarıcı mesih ilan ederek teolojii ve eskotolojii olağanüstü hale dönüştürmektedirler. Bu dönüşüm ile üyelerini altın çağ nesli olduğuna inandırmaktadırlar (Turan & Battal, 2018, s.297).

Karizmatik liderin kendini mesih ilan ettiği hareketlerden biri 1969 yılında Fransa’da Gilbert Bourdin tarafından kurulmuş olan Aumism Hareketidir. Bourdin Fransa Alplerin’de inzivaya çekilir. Bourdin çekildiği inzivada yaptığı meditasyonun ardından aydınlandığını söyler. Aydınlanması ile 1969 yılında ismini Swami Hamsananda olarak değiştirir. Swami dinlerde olan kurtarıcı ideolojisinden oldukça etkilenir ve kendisinin kurtarıcı olduğunu iddia eder. 22 Ağustos 1990’da büyük bir törenle Swami “evrensel mesih” olduğunu ilan eder. Evrensel mesih ilanından sonra adını “Hamsah Manarah” olarak tekrar değiştirir. Evrensel Mesih’in törenle duyurulması Altın Çağı başlatan en önemli olay olarak kabul edilmektedir. Hamsah Manarah dünyada mevcut olan büyük dinleri sembolize eden taşları sırasıyla takar ve sonunda evrensel mesihlik tacını giyer. Evrensel mesihlik tacı, Altın Çağ’ın bütün inançlarının bir çatı altında birleştiğine tekabül etmektedir (Zoccatelli, 2005, s.213- 217; Bromley & Edward, 1995, s.145). O böylece evrensel Mesih Hamsah Manarah bütün din ve inançların kurtarıcı anlayışlarını kendisinde birleştirmekte ve bu rolü üstlenmektedir. Üstlendiği rol Hinduizm’in Kalkisi, Buditlerin Mayreya’sı, Müslümanların Mehdisi, Mecusilerin Saoşyanti’dır.

Mesih kurtarıcı inancı hareketler içerisinde önemli sonuçlar doğurmaktadır. Kurtarıcı mesihin geleceği ya da mesihlik iddiasında bulunan karizmatik liderler, kendilerine taassubla bağlı olan grupların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Karizmatik liderlerin kendilerine atfettikleri kurtarıcı rolü ile toplumun normalde doğru ve ahlaki kabul etmediği eylemler meşrulaştırılmaktadır. Bu durumun belirgin örneklerinden biri Raelyan hareketinde görülmektedir. Bu hareket geleneksel inançların ve toplumların onaylamadığı evlilik dışı cinsel ilişki, eşcinsellik, çıplaklık, kürtaj gibi husularda hiçbir sınırlandırma getirmemektedir. Öğretisine göre yeryüzünde tesis edilen yeni cennet için bireyler cesaretlendirilmekte zevk ve hazza yönelik eylemlerde bulunması teşvik edilmektedir (Özkan, 2020, s.412-414). Bir diğer örnek Branch Davidian hareketidir. David Koresh grubundaki tüm kadınlar üzerinde kendisinin cinsel hak sahibi olduğunu iddia etmektedir. Bu hareketlerde bu fiillerin kutsal bir gayeye hizmet ettiğine inanılmaktadır. Bu kutsal gaye kullanılarak üyeler için uygunsuz davranışlar meşrulaştırılmaktadır (Battal, 2020, s.107-110).

3.1. FİAT LUX HAREKETİ

Avrupa’da 20.yy sonlarına doğru ortaya çıkan Fiat L  x hareketi eskatolojik beklentisi açısından dikkat çekmektedir. Bu hareket üyelerini kıyametin kopacağı beklentisiyle kendisine inandırmaya çalışmıştır. Tarikatın kurucusu İsviçreli B. Erica’dır. Hz. İsa ve Hz. Meryem’in özel kabiliyetlerinin kendisine aktarıldığını söylemektedir ( akmak, 2021, s.37).

Erika 1971’de ise kurtuluş kabiliyetine eriştiğini söylemiştir. 1972’de Hz. İsa’nın özelliklerinin kendisine geçtiğini ve Hz. Meryem’in kabiliyetlerini elde ettiğini açıklamıştır. Erika 1973 senesinde geçirdiği bir kaza sonucu “aydınlığı gören, aydınlığı işiten ve aydınlığı hisseden” olarak kehanetler sergilediğini dile getirmiştir (Schulze-Berndt, 2003, s.39).

Erica, hareketin merkezi olan Bethaninde bulunan ışık merkezinde 75 yılı Aralık ayının sonlarında ilk vahyin geldiğini ve gelen vahiyden sonra kendisini “Tanrı’nın konuşan kulağı” olduğunu iddia etmiştir (Haack, 1993, s.65).

Fiat L  x hareketinin öğreti temellerini reenkarnasyon, karma, renk öğretisi, spirit  alizme, alternatif tıp, ekolojik düşünce, ufo öğretisi ve numoroloji oluşturmaktadır. En temel öğretisi ise kıyametin yakın zamanda kopacağı anlayışıdır. Harekete göre yeryüzünde büyük afetler gerçekleşerek yangınla kavrulacak ve yok olacaktır. Kıyametten anlaşılan ise doğal afetlerin yeryüzünde görülmeye başlanacağı hususudur. Bu zaman aralığına hareket içerisinde “saflaşmış insan ruhu” dönemi denilmektedir. Dünyayı kaplamış şekilde bulunan minyatür odalar neticesinde tarikat mensupları Ufo’larla uzaya götürülecektir. G  t  r  len bu üyeler dünya temizlenene kadar uzayda kalacaklardır. Yanarak temizlenen dünya hareketin   yeleri tarafından yaşanmaya elverişli hale getirilmiş olacaktır. Bu hareketin liderleri birkaç defa kıyametin kopacağına yönelik tarih vermiş olsalar da, bu tarihlerde kıyamet gerçekleşmeyince ertelemek durumunda kalmışlardır. Bütün bunlar da eskatolojiyle ilgili görüşlerinin oluşmasında etkili yaklaşımlar olarak işlev görmüştür. (Grünschloss, 2005, s.258-265; Bohn, 2005, s.72-73).

3.2. RAEL HAREKETİ

20.yy sonlarına doğru ortaya çıkan Rael hareketi eskatolojik beklentisi açısından dikkat çekmektedir. Rael hareketi Kanada’da yaşayan Fransız asıllı Claude Vorilhon tarafından kurulmuş UFO inancına dayalı bir harekettir. Rael kavramı ise “Elohim’in ışığını getiren” anlamına gelmektedir. Rael, Elohim (İbranice Allah’ı ifade eden kavram) adlandırdığı insanüstü varlık tarafından kutsandığını ve m  kemmел bir şekilde donatıldığını iddia etmektedir. Ren Nehri kıyılarında kaptanlık görevini yerine getirirken Clermont-Ferrand

yakınlarında insanüstü varlıklarla karşılaştığını ve insanüstü varlıkların Ufolarıyla gezegenlerine gittiğini iddia etmiştir (Grünschloss, 2005, s.267).

Onu oraya götüren uzay gemisinin 22 fit çapında ve 8 fit yüksekliğinde olduğunu söylemiştir. Rael, uzay gemisinde kendini güvende hissettiğini söylemiş ve doğal bir ışığın içeri aktığını belirtmiştir (Brown, 2003). Yahweh (uzaylı) tarafından kendisine verilen göreve kendisi tam olarak adanmıştır (Grünschloss, 2005, s.267).

Raelyenler Tanrı ve tanrı varlığına inanç duymamaktadır. Her ne kadar Tanrının varlığını inkar etmiş olsalar da kabul ettikleri Elohim Tanrıdan başka bir şey değildir. Elohim Eski Ahitte tanrı için kullanılan bir kavramdır. Tanrı kelimesi çeşitli dinlerde farklı şekillerde isimlendirilmektedir. Burada önemli olan tanrının adının ne olacağı hususu değil bütün varlığı yaratan bir yaratıcının kabul edilmesidir. Raelyen Hareketi kısmen de olsa bir yaratıcının varlığını kabul etmektedirler (Özkan, 2006, s. 216).

Rael hareketinde, bilimsel olarak çok gelişmiş dünya dışı varlıkların tüm canlıları ve kendilerine benzer olarak insanları yarattığına inanılmaktadır (Özkan, 2020, s.413). UFO'ları birçok dinin menşei olarak görmektedirler. Rael hareketinin öğretisine göre insanlar dünya dışı varlıklardan oluşan Elohim ırkı tarafından yaratılmıştır. Dünya dışı bilim adamları olarak da nitelendirdikleri Elohimler uzayda yapmış oldukları bir yolculuk esnasında dünya gezegenini fark etmiştir. Yaşam için gerekli koşulları sağladıktan sonra da birtakım genetik deneyler yapmak üzere insanları yaratarak bu gezegene yerleştirmiştir. Elohim ayrıca yarattığı varlıklarla tarih boyunca çeşitli dönemlerde bağlantı kurmuştur. Musa, İsa ve Muhammed'in de aralarında yer aldığı pekçok peygamberler aracılığıyla insanları Elohim'in hükümdar olacağı bir dünyada yaşamaya uygun hale getirilmeye çalışmışlardır (Chryssides, 2008, s.66-67).

Raelyen Hareketi insanın, şayet bilimsel olarak ilerlemeyi başarırsa ölümsüzlüğü elde edebileceğini ve bu dünyada cennete ulaşabileceğini savını ileri sürmektedir. Tasavvur edilen cennet gelişmiş bir teknolojiye sahiptir. Tüm ihtiyaç duyulan işler robotlar tarafından son teknolojiyle yapılmaktadır. Cennette olanlar için sınırlandırılma söz konusu olmayacak ve insanlar zevk almak için özgür bırakılacaklardır. Raelyenler ölümden sonra insanın, uykudan uyanır gibi yenilenmiş bedeni ile uyanacağını ve İsa Mesih'in dirilişinin de insan klonlamasının başlangıcından başka bir şey olmadığını söylemektedirler (Çakmak, 2021, s.83).

Hareketin kurucusu ve kendini peygamber olarak tanımlamakta olan Rael, cinsel ahlaka dayalı geleneksel baskıcı tutumu eleştirmekte ve kısıtlamaları kaldırmayı hedeflemektedir. Rael hareketinin genetik kopyasını gerçekleştirme arayışının arka planında kıyametin yakın zamanda kopacağı inancı yatmaktadır. Hareketin kurucusu Rael, kıyamet çağına girildiğini

belirtmektedir. Kayıtsız ve hedonist bir hayatla ve genetik ilerlemelerle insanın çok yakın olan kıyamete hazır olacağını belirtmektedir. Raelyenler Kıyamet tasavvurlarında optimisttir. Batı toplumlarının teknolojik gücü sayesinde bilhassa gerçekleştirilen fantastik bilim sayesinde kıyametin engellenebileceği ve tembellerin beklediği nihai Cennet vizyonunun parçalanabileceğini inanılmaktadır. Raelyenler yaklaşmakta olan kıyamette bütün insanların kurtulamayacağını söylemektedirler. Kıyametten kurtulacak az sayıda seçilmiş insan "*Ufoloji milleniumu*" ile kutsanmayı hak etmiş insanlar olacaktır. Kutsanmak sanıldığı kadar kolay değildir. Kişide gezegen şuurunun gelişmesi de gerekmektedir. Bilimin insan ötesi kültürünü elde edici konumuna kişi ulaşmalıdır. Bu konuma geldiğinde insan Tıpkı Tanrı gibi olabilecektir. Tanrı makamına ulaşan kişi Kozmos içerisinde uçabilecek yahut hayat olmayan gezegenlerde yaşayabilecektir. Bu sayede insanlar teknoloji ile makineler ve robotlar gibi kendilerinin ruhsuz benzerlerini yapabilir duruma geleceklerdir (Palmer, 2002, s.160-162).

Rael hareketi üyeleri başlangıçta liderleri olan Vorilhon'un Elohim ile bağlantı kuran sıradan insanlardan biri olduğunu düşünmüşlerdir. Zamanla karizmatik lider olan Rael'in, Elohimlerin lideri Yahveh ile dünyalı bir kadının birleşmesinin bir sonucu olarak doğan mucize bir varlık olduğunu kabul etmişlerdir. Böylece Rael yeni bir çağın başlatıcısı bir diğer ifade ile yeni bir Mesih konumuna yerleşmiştir (Turan & Battal, 2018, s.299).

Rael Hareketine göre genetik deneylerinin sonucunu görmek isteyen Elohim için dünyaya geri dönme zamanı yaklaşmıştır. Bu tarih hareket üyeleri tarafından 2035 olarak belirtilmektedir. İnanişâ göre söz konusu tarihte Elohimliler kendi dinlerini tesis ederek bilim ve teknolojik ilerlemelerinin saygı duyulup desteklendiği bir dünya hükümeti sistemi kuracaklardır. Elohimler bu gelişleri esnasında öldüğü zannedilen ancak bulundukları kendi gezegenlerinde yaşamaya devam eden geçmişin büyük peygamberlerini de beraberinde getireceklerdir. Söz konusu yönetim de bu dünyada cinsellik ve çıplaklık gibi eylemlerin tabu olarak görülmediği bir cennet kuracaktır (Özkan, 2006, s.217).

3.3. HEAVEN'S GATE (CENNETİN KAPISI)

Cennetin Kapısı Hareketi Bonnie Lu Nettles ve Marshall Herf Applewhite tarafından 20.yy sonlarına doğru kurulmuştur. Nettles ve Applewhite, Tanrı'nın bir gaye için kendilerini bir araya getirdiğine inanmaktadırlar. Bu düşünce nitekim Nettles ve Applewhite'ı 1973 yılında mistik bir tecrübe yaşadıklarını iddia etmelerine kadar uzanmıştır. Nettles ve Applewhite Vahiy kitabı 11. Babında geçmekte olan iki tanığın (Nuroğlu, 2014, s.39-40) kendileri olduğunu belirtmişlerdir (Aldridge, 2000, s.178).

Bu göreve kendilerini adayan Nettles ve Applewhite İncil'in eski dilini modern anlayışa uyarlamaları gerektiğini düşünmektedirler. İncil'de geçmekte olan iki tanık gibi öldürüleceklerini ve göğe yükseleceklerini dile getirmişlerdir. Nettles ve Applewhite iki tanığa ek olarak Vahiy kitabında belirtildiği üzere dipsiz kuyudan çıkan canavar tarafından değil gizli düşmanları tarafından ortadan kaldırılacaklarını, bir bulut içerisinde değil uzay gemisi aracılığıyla göğe yükseltileceklerini söylemektedirler (Rodman, 2006, s.199).

Applewhite, Teosofi'nin kurucusu olan Helena P. Blavatsky'nın Gizli Öğreti isimli kitabını incelemeye başlamıştır. Nettles ve Applewhite yapmış olduğu geniş çaplı araştırma neticesinde, Hristiyan ve Teosofi inanç doktrinlerini; UFO'lara, dünya dışı varlıklara ve uzaylı inancıyla bir araya getirerek kendi eklektik öğretilerini oluşturmuşlardır (Wessinger, 2000, s.71; Barrett, 2001, s.91). Öğretiye göre Nettles ve Applewhite ve müritleri uzay aracı vasıtasıyla insanüstü *varlık alanı* olan Göklerin Krallığına yükselecektir (Wessinger, 2000, s.71).

Cennetin Kapısı Hareketi'ne göre üç türlü varlık alanı bulunmaktadır. Bunlar yeryüzünde yaşayanlar, İnsanüstü evrimsel düzeye yerleşenler, Lusiferyanlar (düşman uzay ırkları)'dır (Chryssides, 2001, 71-72).

1996 yılında bazı astronomlar Hale-Popp kuyruklu yıldızının dünyaya yaklaşacaktır. Kısa bir zaman da olsa görülebileceğini söylemişlerdir. Kuyruklu yıldızın arkasında tanımlanamayan bir nesnenin bulunduğunu ileri sürmüşlerdir. Dile getirilmiş olan bu haber neticesinde Cennetin Kapısı üyeleri heyecanlanmışlardır. Cennetin Kapısı Hareketi'ne göre kuyruklu yıldız üst düzeyden onları almaya gelen Nettles'in kaptanlığını yaptığı uzay gemisine işaret etmektedir. Bu durum hareketin internet sitesinde "Hale-Bopp kuyruklu yıldızı beklediğimiz işarettir ve Hale-Bopp cennetin kapısının kapanması anamına geliyor" diyerek duyurmuşlardır. Hareketin üyeleri insani araçları olarak kabul ettikleri insan bedenlerinden kurtularak üst düzeye toplu olarak ulaşabilmenin en kısa yolunun intihar olduğuna karar vermişlerdir. 22 Mart 1997'de intihar için gerekli hazırlıklara başlamışlardır (Aldridge, 2000,s.178; Wallis, 2004, s.166; Battal, 2018,s.104,148).

Hareketin belirlemiş olduğu bu tarihte beklenmekte olan uzay gemisi gelmemiştir. Hareketin ileri sürmüş olduğu iddialar asılsız çıkmıştır. Fakat bu denli olumsuzluk karşısında üyelerin intihar etmeleri engellenememiştir. 19'u erkek olmak üzere 39 kişi San Diego'da uyku ilacı karıştırılmış votka tüketerek intihar etmişlerdir. Kendilerini üst düzeye götürmek için gelen uzay gemisine bineceklerini söylemişlerdir. Üyelerden geriye video kayıtları ve internet mesajları kalmıştır (Aldridge, 2000, s. 179).

Hareketin üyelerinin intiharı araştırılırken intiharların kademeli olarak meydana geldiği tespit edilmiştir. 15 kişilik ilk grup uyku hapi karıştırılmış pudin ya da votka tüketmişler ve başlarına plastik poşetler geçirmişlerdir. İlk grubun ölümünün gerçekleşmesinin ardından diğer gruplar ölenlerin kafasından poşetleri çıkartmış ve mor bir örtü örtmüşlerdir. Daha sonra ikinci 15 kişilik grup intihar etmiştir. Son olarak kalan 7 kişi intihar etmiştir. En son ölen iki üye muhtemeldir ki en başta belirlenmiş iki kişiydi. Öldüklerinde plastik poşet bulunan iki kişidir ve üzerlerinde mor örtü bulunmamıştır. İntihar edenlerin saçlarını tamamen kazıttıkları, siyah pantolon giydikleri, üzerlerinde “Cennetin Kapısı Misafir Takımı” (Heaven’s Gate Away Team) yazılı siyah gömlek giydikleri, her cesetin yanında ise temiz kıyafetlerin ve kişisel bakım ürünlerinin bulunduğu valizler görülmüştür. Ölenlerin yanında ayrıca pasaport ve 5\$ banknotlar ve madeni paralar bulunmuştur. Görülen bu durum kendilerinin insani vasıtalarından kurtularak dünyadan ayrılış olarak değerlendirmektedirler. Bu değerlendirmeyi intihar olarak algılanmaması için üst düzey varlık alanına seyahat olarak nitelendirmektedirler (Rodman, 2006, s.204-205; Battal, 2018, s.104).

1 Nisan 1997’de Kuzey Kaliforniya’da Cennetin Kapısı Hareketiyle hiç ilgisi bulunmayan bir kişi tıpkı intihar eden üyeler gibi mor bi örtüyle sarmalanmış şekilde ölü olarak bulunmuştur. Ölen kişi arkasında Hale-Bopp uzay gemisinde diğerlerine katılacağını belirten bir not bırakmıştır. 6 Mayıs 1997 yılına gelindiğinde ise Wayne Cook ve Chuck Humprey isimli hareketin eski üyeleri, hareketin öğretisine göre insani vasıtalarından kurtulmak ve diğer üyelere yetişmek için intihar girişiminde bulunmuşlardır. Cook ölmüş, Humprey ise hayatta kalmıştır. 1998 yılında kendini karbonmonoksit gazı ile zehirleyerek intihar etmiştir. Cennetin Kapısı hareketinde toplam ölen kişi 42’ye yükselmiştir (Rodman, 2006, s.231).

Cennetin kapısı hareketinin apokaliptik öğretisinde hareketin liderleri mevcut zamanda yeryüzünde yaşayan insanlığın tohumlarının milyonlarca yıl önce dünya dışı varlıklar tarafından yeryüzüne bırakıldığı ve bu varlıkların kendilerini manevi olarak geliştirmiş olan kişileri uçan dairelerle alıp insanüstü düzeye ulaştırmak için tekrar döneceklerini benimsemektedirler. Tanrının Gerçek Krallığının hüküm sürdüğü yer olan insan üstü alana insanlardan ço az sayıda kişinin ulaşacağını söylemektedirler. Ulaşamayan insanların manevi açıdan zehirlenmiş olan atmosferde yaşamak zorunda kalacakları uyarısında bulunmuşlardır. Applewhite dünya dışı varlıkların, seçilmiş insanları toplamasının ardından yeryüzünün yok olacağını dile getirmiştir (Lewis, 2003, s.133).

3.4. SOLAR TEMPLE (GÜNEŞ MABEDİ)

Güneş Mabedi Hareketi, Fransız Joseph Di Mambro ve Luc Jouret tarafından kurulmuştur. Öğretilerinde apokaliptik bir söyleme ağırlık veren Di Mambro ve Jouret, bir nükleer savaş vurgusuna değinmektedir. Bu nükleer savaş uğruna dünyanın sonunun geleceğini söylemektedirler. Nitekim bu iddia üzerine üyelerden bazıları mal varlıklarını satmış ve nükleer felaketten zarar görmeyeceklerine inandıkları Kanada'ya yerleşmişlerdir. İnanışlarına göre Toronto ve çevresi nükleer felaketten en az etkilenecek yerlerdendir. Toronto granit bir tabaka üzerinde yer almaktadır. Güneş Tapınağı Hareketi özel bir misyonu tamamlamak üzere bir gezegene gönderilecekleri inancını benimsemektedirler. Buradan hareketle dünyada geçici oldukları ve yakın zamanda bedensel varlıklarından ayrılıp “Source” ismine verdikleri “yüce kaynak”a kavuşacaklarını düşünmektedirler. Bedenlerinden ayrılır ayrılmaz “Solar” (güneş) ismini verdikleri görünmez, parlak bir şekle kavuşacaklarını, “Transit” (geçiş) ismi verilen bir kavuşmanın ise yanarak gerçekleşeceğini benimsemektedirler (Aldridge, 2000, s.177; Battal, 2018,s.96,145).

Üyeler bedenlerinden ayrılarak tüm dünyayı etkileyecek nükleer felaketten kurtulacaklarını söylemektedirler. Harekete göre ölüm ruhun fiziksel bedenden ayrılması, fiziksel bedenin ölümüyle ruhun sonsuzluğa kavuşması için bir geçiş evresidir. Onlar için ölmek Sirius yıldızına (akyıldız veya köpek yıldızı) geçmek ve bu yıldızın sahip olduğu olağanüstü solar isimli bedenlerine kavuşmaktır (Palmer, 2006, s.39).

1980’li yıllardan itibaren ise apokaliptik anlayışlarında küçük değişiklikler olmuştur. Kıyamet hareket için dünyanın sonu olmadığı bir devrin sonu olarak kabul edilmiştir. Jouret İsviçre’de düzenlediği “Yeni İnsan İçin Hangi Gelecek?” isimli seminerinde bu değişen yeni anlayıştan bahsetmektedir. Harekete göre Karanlık Çağ (Kali Yuga) olarak adlandırılan 6000 yıllık dönemin bittiği belirtilmektedir. Buradan anlaşılabacağı üzere Jouret kıyametin sadece dışsal olarak tasvir edilmemesi gerektiğini arka planda içsel bir dönüşümün de meydana geldiğini belirtmektedir. Hareket zaman içinde dünyanın fiziksel olarak yok olacağı anlayışı ve zamanın gün geçtikçe kötüye gittiği zaman diliminin sona ereceğine mevcut dünya için yeni bir dönemin geleceği beklentisine girmişlerdir. Güneş Tapınağı Hareketi’nde “Yeni Çağı” başlatabilmek için dokuz kozmik çocuğun bunlardan biri Di Mambro’nun kızı Emanuel ki dünyaya geleceğini belirtmektedirler. Fakat bu durum düşünmeden ölüme gitmelerini engelleyememiştir (Battal, 2018. s.146).

Eski üyelerinden Antonia Dutoit, eşi Nicki ve üç aylık oğulları 1994 yılında evlerinde ölü olarak bulunmuştur. Hareket artık cinayet eylemleri ile de anılmaya başlanmıştır. Artık çıkış

noktasının kalmadığını düşünen Di Mambro ve yakınındakiler dünyayı terk etme zamanının geldiğini düşünmüşlerdir. Dünya bu defa iki kıtada gerçekleşecek intiharlarla yüzyüze gelecektir. Gözler 4 Ekim 1994'ü gösterdiğinde Kanada'da Di Mambro'nun evinde biri bebek olmak üzere 5 yanmış insan cesedi bulunmuştur. İncelemeler neticesinde ölen kişilerin yanmadan önce öldürüldüğü tespit edilmiştir. 5 Ekim'de ise İsviçre'de bir kısmı silahla vurulmuş, bir kısmının başına poşet geçirilmiş yakılarak öldürülen 23 insan cesedi ile karşılaşmıştır. Olayın üzerinden birkaç saat sonra başka bir mekanda aynı şekilde yangın gerçekleşmiş ve 25 ceset bulunmuştur. Bu kişilerinde de başından vurularak öldürülenler olduğu görülmüştür. Anlaşıldığı üzere üyeler intihar etmemiş özellikle infazları yapılmıştır. Hareketin kurucusu olan Di Mambro ve Luc Jouret'un da aralarında bulunduğu 53 kişi ölmüştür. Ölen bu kişiler üç gruba ayrılmışlardır. Uyanmışlar (Awakened), Ölümsüzler (Importals), İhanet edenler (Traitors) olmak üzere (Palmer, 2006, s.40; Battal, 2018,s.98).

Güneş Tapınağı Hareketinde ölümler bu şekilde sonlanmamıştır. Ne yazık ki farklı tarihlerde birçok intihar ve ölümler meydana gelmiştir. İsviçre ve Farnsa'da 77 kişinin daha ölümüyle sonuçlanmıştır (Boğdan, 2011, s. 134).

3.5. PEOPLES TEMPLE (HALKIN MABEDİ)

Hareket karizmatik lider olarak nitelendirilen Jim Jones olarak bilinen James Warren Jones tarafından kurulmuştur. Jones, takipçileri tarafından zamanla yüceltmeye başlayınca Halkın Tapınağı Hareketi teolojisinde de ciddi değişiklikler meydana getirmiştir. İncil “Kara Kitap” olarak isimlendirilmiş ve kapitalizm, kölelik ve ırk ayrımcılığına yer verildiği dile getirerek İncil şiddetli şekilde kınanmıştır. Jones, artık geleneksel Hristiyanlığı açıkça suçlamaya başlamıştır. 1970'li yılların başında Yazılı Yasa Öldürür (The Letter Killeth) başlıklı bir kitapçık yayınlamış ve bu kitapçıkta Eski ve Yeni Ahitte tespit ettiği çelişkiler ve şiddet ifadelerini zahiri olarak yayımlamıştır (Battal, 2018, s.85).

Hareket için oluşturulan bu yeni teolojide Hristiyanlığın geleneksel Tanrı anlayışı reddedilmektedir. Bu doğrultuda Hristiyanlığın “Gök Tanrısını” var olmadığını buna karşılık dünyada mevcut olan hastalık, yoksulluk, adaletsizlik ve ırk ayrımı gibi problemleri çözmeye çalışan gerçek Tanrının kendi şahsında var olduğunu söylemiş ve “Tanrı Benim” ifadesini kullanmaya başlamıştır. Tanrı Benim ifadesinde kendisi için özel bir statü mü yoksa insanların içlerindeki Tanrıyı bulmaya mı davet ettiği hususunda net bir bilgi bulunmamaktadır. Jones'a göre bu dünyadan başka alemlerde Tanrıyı arayarak değil bu dünyada insan hayatının

iyileştirilmesi için çalışılarak Tanrı bunalabilecektir (Chryssides, 2001, s.37; Chidester, 1988, s.52-53; Battal, 2018,s.86).

Jones, öğretileri arasında reenkarnasyona yer verdiği görülmektedir. Tahmin edileceği üzere öğretisini sosyal problemleri dünyanın çekilen ızdıraplarına dayandıran Jones, eşitlik prensibi üzerine fazlaca yer vermektedir. Reenkarnasyon inancıyla dünyadaki hallerinden memnun olmayanların dünyaya daha iyi şartlarda tekrar gelecekleri şeklinde Jones ümit vermiştir. Jones kendisinin de İsa'nın, Buda'nın, Lenin'in hatta Tanrı'nın reenkarnasyonu olduğunu söylemiştir (Köse, 2017, s.57).

John söylemlerinde sürekli olarak yakın zamanda ırk savaşlarının ve soykırımların meydana geleceği dünyanın nükleer bir savaşla sona ereceğini dile getirmiştir. Jones kıyametin yaklaşmakta olduğunu, 15 Temmuz 1967 tarihinde gerçekleşeceği kehanetinde bulunmuştur. Lakin verilen tarihte beklenen olay gerçekleşmemiştir. Jones dünyanın hızla Mesih/Sosyalizm ile kötü Deccal/Kapitalizm güçleri arasında meydana gelecek bir savaşa gittiğini iddia etmiştir. Nükleer bir savaşa doğru sürüklenen dünyanın nihai kıyamet savaşının yıkımıyla çok yakında yüzyüzegeleceğini ileri sürmüştür. Jones, 1965 yılının başında Sosyalizmin galip çıkacağını savunmuştur. Ancak söz konusu tarihte herhangi bir olay meydana gelmemiştir. Jones tahminini gözden geçirmiş ve nükleer savaşın yeni tarihini 1973 olarak ilan etmiştir. Beklenen nükleer savaş bu tarihte de gerçekleşmemiştir. Yanılmış olmasına rağmen John nükleer savaşın tarihi konusunda bilgi sahibi olduğunu iddia etmiş ve yeni tarihi bildiğini ancak bu bilginin kendisinde gizli kalması gerektiğini iddia etmiştir (Moore, 2006, s.115; Wallis, 2004, s.44-49; Battal, 2018,s.145).

1962 yılına gelindiğinde Esquire isimli bir dergide nükleer felaketten etkilenmeyecek yerlerden bahsetmiştir. “Dünyada Sığınılacak Dokuz Yer” başlıklı bir makale okumuştur ve makalede ismi geçen dokuz güvenli yer arasında bulunan Kuzey kaliforniya'da bulunan Rendwood Valley'i tercih etmiştir. Yarısi siyah yarısi da beyaz ırktan olan yaklaşık 150 üyeyi Indianapolisten ayırarak buraya yerleştirmiştir. Halkın Tapınağı hareketinde dünyada meydana gelecek olan nükleer felaketlerin etkilenmeyecekler yerler konulu makalenin etkisiyle nükleer bir felaket senaryosu oluşturmuştur. Dünyanın sonunun çok yakında geleceğini ilan etmiştir. Jones ailesini de alarak söz konusu makalede nükleer felaketten etkilenmeyecek güvenli yerler arasında zikredilen bir yere yerleşmiştir. Yaklaşık 2 yıl kaldıktan sonra Indianapolis'e geri dönmüş ve burada güvenli yerlerden bir diğeri olan Kuzey Kaliforniya'ya yerleşmek için gerekli hazırlıklar yapmıştır. Jones 1965 yılında takipçileriyle birlikte Kuzey Kaliforniya'da bulunan Redwood Valley'deki şehrine taşınmıştır. Hareketin göç serüveni 1977 yılına gelindiğinde

“vadedilmiş topraklar olarak nitelendirilen Guyana'daki Jerostown'a yerleşmesiyle sona ermiştir (Hall, 1987, s.61-74; Köse, 2017, s.57).

Jones, Amerika'nın ekonomik ve politik çıkarları doğrultusunda dünyayı bir savaşın içerisine sürüklediğini iddia etmiştir. Bu düşünce itibarıyla Jones Amerika'yı Hristiyan apokaliptik geleneğinde kötü güçlerin temsilcisi şeklinde karşımıza çıkan Babil ile eşdeğer konuma yerleştirmiştir. Dünyanın sonunu getirecek olan kıyamet savaşı Armagedonu ise yine Amerika'nın zeminini hazırladığını toplumu tamamen kuşatan bir ırk ve sınıf savaşı olacağını söylemiştir. Jones, Amerika'nın yol açtığı bu nükleer savaşı engellemenin bir yolunun bulunduğunu söylemiştir. Irkçı sınıf egemen ve emperyalist bir topluma alternatif olarak başka bir ütopya anlayışına sahip bir hareket oluşturmak gerektiğini savunmuştur. Amerika'daki tek cennet bahçesi olarak nitelendirilmiş olan Jonestown yerleşim yeri dışındaki her yerin ırkçılık ve ayrımcılığın hüküm sürdüğü mekanlar olduğunu ileri sürmüştür (Chidester, 1988, s.5-6; Hall, 1987, s.17; Battal, 2018,s.145).

3.6. MOONCULUK

Moonculuk, her şeyin Tanrı tarafından yaratıldığını kabul etmektedir. Tanrının sadece yarattıklarının anlaşılması ile olacağını söylemiştir (Moon, 1977, s. 20). Moon, bütün canlıların Tanrının özelliklerini yansıttığı söylenmektedir. Tanrı'nın mahiyetini öğrenme aynı zamanda diğer varlıkların da mahiyetini öğrenme anlamına gelmektedir. Tanrıyı, mükemmelliğin ve düşüncelerin başlangıç ölçütü olarak mükemmel ve değişmez olarak kabul etmektedirler (Sönmez, 2021, s.20).

Moon, teoloji kısmında dikkat çeken bir diğer prensibi kurtuluş inamcılığıdır. Tanrı önce kâinatı, ardından çocukları Âdem ve Havva'yı yaratmıştır. Mükemmel olarak yaratılışı olmayan Âdem ve Havva, kendilerine yardımcı olarak verilen melek Lüsifer'in de yardımlarına vermiştir. Âdem ve Havva'nın ulaşacakları konum, Tanrı'nın gerçek oğlu ve kızı olması gerektiğidir. Tanrı, mükemmelleşen bu çifti evlendirecek ve onlardan günahsız ve mükemmel, Tanrı ile doğrudan iletişim kurabilen bir insanlık nesli oluşturacaktır. Böylece Âdem, Havva ve Tanrıdan oluşan mükemmel bir teslis oluşturulacaktır (Moon, 1977, s.39-50). Lüsifer, Tanrı'nın Havva'ya yönelik sevgisini kıskanmış ve Havva'yı kandırarak kendisiyle ruhsal biçimde cinsel ilişkiye girmiştir. Melek ile Havva arasında gerçekleşen bu ilişki ile Tanrısal planlar bozulmuştur. Mükemmelleşmeyi tamamlamamış olan Havva, yanlış kişi ile olan ilişkisi nedeniyle insanlığın düşüşüne yol açmıştır. İlişkiyle Lüsifer'den kötü unsurları alan Havva, ardından Âdem'i kandırıp onunla da ilişkiye girerek tüm insanlığa asli suç olarak geçtiği kabul

edilen ve kötü unsurları taşımıştır. Havva'nın Lüsifer ile ilişkisi sonucu Kabil, Âdem ile ilişkisi sonucu Habil dünyaya gelmiştir. Kabil, Şeytan'ı; Habil ise iyilik tarafı olarak Tanrı'yı simgelemiştir (Moon, 1977, s.72-80).

Bu talihsiz olay sonucunda Tanrı, cennetten kovulan ve asli gûnahtan insanı kurtarmak için bir kurtuluş planı yapmıştır. İnsanlığın düştüğü bu durumdan kurtulabilmesi için bir kurtarıcıya ihtiyaç vardır. Kurtuluş aşamasında ise Moon sahneye çıkmıştır. Tanrı kurtuluş planını için Moon'u seçmiştir (Özkan, 2006, s.111). Moon'a göre kurtarıcı olacak olan kişi dünyanın bütün sorumluluğunu üstlenmesi ve kendisini insanlığın kurtuluşu için feda etmesi gerekmektedir (Bıyık, 1998, s.60). Moon, kurtarıcı Mesih'in kimliği üzerinde durmuş ve Kutsal Kitab'ı kendi düşünceleri çerçevesinde yorumlayarak kendisini İsa'nın ikinci gelişi olarak nitelendirmiştir. Moon, başlangıçta bu konuda kapalı ifadeler kullansa da 1992 yılında "Tanrı beni Mesih olarak seçti ..." diyerek asıl düşüncesini açık bir şekilde kamuoyuna ilan etmiştir (Cromwell, 1994, s.224).

Moon hareketien göre insanlık tarihi için üç Adem dönemi bulunmaktadır. Bunlar: Âdem 'in yaratılışı, insanlığın asli gûnahtan kurtarmak için İsa'nın gönderilmesi ki Moon, onu ikinci Âdem olarak tanımlamaktadır. İsa'ya; evlenmesi, gûnahsız çocukların dünyaya gelmesi ve cennetin kurulması görevi verilmiştir. Fakat İsa bu verilen görevi yerine getirememiştir. İsa'dan 2000 yıl sonra kurtarıcı olan ve kendini "Üçüncü Âdem" olarak isimlendiren Moon Tanrı tarafından görevlendirilmiştir. Bu üçüncü evre insanlığın son evresini oluşturmaktadır (Özkan, 2006, s.112).

Moon öğretisine göre kıyamet yakın zamanda gerçekleşecektir. Kıyameti insanlığın son şansı olarak nitelendirilmektedir. Üyeler Moon'u "Tanrının ikinci gelişi" olarak kabul etmektedirler. Moon hareketine tabi olanlar kıyamet alametlerini kutsal kitaplarda bulunan son günlere benzemektedirler. Moon'a göre düşen insanlık asli konumuna ulaşmada mükemmellik safhası olarak tamamlanmış Ahit Çağ'ına girmeden önce bir dönemdir. Akımda bu döneme "Son Günler" denir. Diğer bir ifade ile Son Günler, Şeytan'ın hakimiyetinde bulunan gûnahkar dünyanın Tanrının hakimiyetine geçeceği çağdır (Bıyık, 1998, s.131).

Moon'a göre bir çok Hristiyan Son Günler'de akılla tasavvuru güç çeşitli tabii felaketlerin ve köklü değişikliklerin olacağına inanmaktadır. Zira buna dair Kitab-ı Mukaddes'te bir çok ayet bulunmaktadır. Moon'a göre Tanrı'nın amacı ve onarım prensibini bilince bunların hakiki anlamları anlaşılabilir. Kitab-i Mukaddes'teki bu ayetler ve Moon'un yorumlarını şu şekilde izah edebiliriz (Bıyık, 1998, s.133):

a) Gök Ve Yerin Yok Olup, Yeni Bir Gök Ve Yerin Yaratılması

Kitab-ı Mukaddes'te gök ve yerin yok olması ile ilgili şu ayetler yer almaktadır :

"O günün zuhuru sebebiyle gökler yanarak eriyecekler ve unsurlar çok hararetle eriyecektir (Petrus 'un II. Mektubu, 3:12)" (Petrus, t.y., s.391).

"Ve Allah Nuh'a dedi: Önüme bütün beşerin sonu geldi; çünkü onların sebebiyle yeryüzü zorbalıkla doldu, ve işte, ben onları yeryüzü ile beraber yok edeceğim (Yaratılış, 6:13)" (Kitap, 2014, s.9).

Kitab-ı Mukaddes'te yeni bir gök ve yeryüzünün yaratılması ile ilgili olarakta şu ayetler yer almaktadır:

"Ve yeni bir gökle yeni bir yer gördüm, çünkü evvel ki gök ve evvel ki yer geçtiler: ve artık deniz yok (Vahiy, 21:1)" (Nuroğlu, 2014, s.77).

"Fakat biz onun vadine göre yeni gökler ve yeni yer bekliyoruz; onlarda salah duracaktır (Petrus un II. Mektubu, 3:13)" (Petrus, t.y., s.391).

Yaratılış kısmında Tanrı'nın yeryüzünü son günlerde zorbalık ve fesatla dolduğu için yok etmek istediği yer almaktadır. Bununla beraber Moon'a göre Tanrı dünyayı gerçekten yok etmeyecektir. Çünkü Vaiz ve Mezmurlar da anlaşıldığına göre yeryüzü ebedi kalacaktır. Dünyanın fiziksel olarak yok olması mümkün görünmemektedir. Zira her şeyin öznesi olan Tanrı sonsuz olduğuna göre Moon'a göre onun nesnesi olan insan da Tann gibi sonsuz olması gerekmektedir. Buradaki gök ve yerin yok oluşu Şeytan'ın hakimiyetinin son bulması hususudur (Bıyık, 1998, s.133; Kwak, 1984, s.112-114).

b) Gök ve Yerin Ateşle Erimesi

Kitab-ı Mukaddes'te Son Günler'de göklerin yanarak eriyeceği ve unsurlarının hararetle eriyeceği yazılmaktadır. Moon'a göre buradaki ateş normal bir ateş değil, Kitab-ı Mukaddes'te de işaret edildiği üzere Kelam, yani Söz ateşidir. Söz'den kasıt da Luka anlaşıldığı üzere Kelam'ın bir inkarnasyonu olan Mesih'dir. Tanrı'nın bu Kelam yani Mesih aracılığıyla hakimiyetini gerçekleştireceği yer almaktadır (Bıyık, 1998, s.134; Kwak, 1984, s.115).

"Ben dünyaya ateş yağdırmaya geldim. Keşke bu ateş daha şimdiden alevlenmiş olsaydı! (Luka 12:49)" (Luka, t.y., s. 124).

c) Ölülerin Kabirlerinden Kalkması

İsa'nın ölümü şöyle nakletmektedir:

"Kabirler açılıp uykuda olan nice mukaddeslerin cesetleri kıyam ettiler. Onlar kabirlerinden çıkıp İsa'nın kıyamından sonra mukaddes şehre girdiler ve birçok kimselere göründüler (Matta, 27:52-53)" (Levi, t.y., s.55).

"Çünkü Rab kendisi yüksek nida ile baş meleğin sedası ile ve Allah'ın borusu ile gökten inecek; ve önce Mesih'te ölümler kıyam edeceklerdir (Selaniklilere I. Mektup 4:16)" (Pavlus, t.y.).

Moon'a göre buradaki ifade edilmekte olan kalkış fiziki bir kalkış değildir. Bunlar, daha önce de ruhların durumunu belirtirken açıkladığımız Eski Ahit Çağı Ruh insanlar olup diriltildiler ve ruh olarak yeryüzünde gözüktüler. Ayetteki "kabir" den kastedilen de Eski Ahit Çağı Azizlerinin ikamet ettiği form-ruh'ların krallığı olup burası İsa ile açılan Cennetten daha karanlık bir yerdir. İşte bu form-ruh- krallığa "kabir" olarak isimlendirilmektedir (Bıyık, 1998, s.134; Kwak, 1984, s.117).

d) Dünyevi İnsan'ın Havada Rabb'i Karşılması

Kitab- Mukaddes'te:

"Ondan sonra biz yaşamakta olanlar, bırakılmış olanlar. Onlarla birlikte Rabbi havada karşılamak için bulutlarda alınıp götürüleceğiz ve böylece daima Rab ile beraber olacağız(Selaniklilere 1. Mektup, 4:17)" (Pavlus, t.y., s.333).

"Gökten inmiş olan İnsanoğlu'ndan başka hiç kimse göğe çıkmamıştır (Yuhanna 3:13)" (Yuhanna, t.y., s.156).

Moon'a göre ayette geçen bu "hava" kelimesi gökyüzü değil, iyi hâkimiyet anlamındadır. Zira ona göre "yer" kelimesi çoğunlukla Kitab-ı Mukaddes'te düşen dünyanın kötü hâkimiyeti, "hava" kelimesi de günahsız dünyanın iyi hâkimiyeti anlamındadır. Moon'a göre yaratma gayesi tamamlanacağı yer gökyüzünde meydana değil, yeryüzünde olacaktır. Böylece Mesih'i gökyüzünde karşılamak, Mesih ikinci kez geldiğidir. Şeytani hâkimiyeti yok ederek yeryüzünde Göksel Krallığı onardığında Azizlerin bu "Hâkimi bu Krallıkta karşılayacağı" anlamına gelmektedir (Bıyık, 1998, s.134-135).

e) Güneş ve Ay'ın Kararması, Yıldızların Gökten Düşmesi

Yakub'un oğlu Yusuf'un rüyası bahsine dayanarak Kitab-ı Mukaddes'te şu ibare bulunmaktadır:

"Fakat o günlerin sıkıntısından hemen sonra, güneş kararacak, ay ışığını vermeyecek, yıldızlar gökten düşecekler ve göklerin kudretleri sarsılacak (Matta, 24:29)" (Levi, t.y., s.46).

Burada bahsedilen güneş babayı, ay anneyi ve yıldızlar da çocukları simgelemektedir. İsa ve Kutsal Ruh, insanlığa yeniden doğum vermek için Âdem ve Havva konumunda Gerçek Ebeveynler olarak gelmiştir. Buradan yola çıkarak güneş ve ayın İsa ve Kutsal Ruh'u;

yıldızların da onların çocukları olarak Azizleri (Hıristiyanları) simgelediğini belirtilmektedir (Kwak, 1984, s.118)

Gökten düşen yıldızlara gelince, akıma göre bunun anlamı, Son Günler'de Hıristiyanların Rab'den gelen yeni Sözleri kabul etmemesi ve böylece onların, Tanrı çocukları olma konumlarını kaybetmesi demektir (Doyle, Wessinger, & D. Wittmer, 2012, s.92).

Son zaman ve kıyamet alamet anlayışlarını Eski Ahit ve Yeni Ahitten aldıkları ortadadır. Bu konudaki görüşleri Kitab-ı Mukaddes ile örtüşmektedir. Anlaşılabacağı üzere hareketin kıyamet noktasında özgün bir anlayışı bulunmamaktadır. Tek fark kurtarıcının Moon olması noktasındadır (Moon, 1977, s.118).

3.7. THE BRACH DAVIDİANS (KRAL DAVID)

Koresh, 1991 yılından itibaren apokaliptik söylemlere ağırlık vermeye başlamıştır. Bu söylem doğrultusunda, dünyanın sonunu getirecek olayların daha önceki öğretilerde anlatılanların aksine İsrail de değil Amerika'da kendi grubuna yapılacak bir saldırıyla başlayacağını iddia etmiştir. Vaazlarında da sık sık artık dünyanın sonunun yaklaştığı ve ebedi kurtuluşa ulaşmak için hazır olmak gerektiği üzerinde durulmuştur (Battal, 2018, s.93).

“Bundan sonra başka bir canavar gördüm. Yerden çıkan bu canavarın kuzu gibi iki boynuzu vardı, ama ejderha gibi ses çıkarıyordu. İlk canavarın bütün yetkisini onun adına kullanıyor, yeryüzünü ve orada yaşayanları ölümcül yarası iyileşen ilk canavara tapmaya zorluyordu. İnsanların gözü önünde, gökten yere ateş yağdıracak kadar büyük belirtiler gerçekleştiriyordu. İlk canavarın adına gerçekleştirmesine izin verilen belirtiler sayesinde, yeryüzünde yaşayanları saptırdı. Onlara kılıçla yaralanan, ama sağ kalan canavarın onuruna bir heykel yapmalarını buyurdu. Canavarın heykeline yaşam soluğu vermesi için kendisine güç verildi. Öyle ki, heykel konuşabilsin ve kendisine tapmayan herkesi öldürebilsin (Vahiy 13:11-15) ” (Nuroğlu, 2014, s.43-45).

Vahiy'in 'iki boynuzlu canavarı' veya 'kuzu benzeri canavarı' Amerika Birleşik Devletleri'dir. ABD, BM'de "Asurlu" olarak adlandırılan birincil oyuncu olarak kabul edilmektedir. Son zamanların Koresh, yorumunda Asurlular Son Günlerde Kutsal Topraklara gireceğini ve Tanrı'nın Kudüs için planlarına müdahale edeceğini söylemiştir. Büyük Babil'in, Asur ve iki boynuzlu canavar tarafından bir araya getirilen tek dünya hükümeti olan ulusların koalisyonu olduğu kabul edilmektedir. Babil Tanrı'nın halkına zulmedecek, ama Tanrı onlar için bir sığınak sağlayacaktır. Sonunda Babil düşecek. Tanrı iki boynuzlu canavarı ateş gölüne

atacak ve çok sonra, milenyumdan sonra şeytanı da atacaktır (Doyle, Wessinger, & D. Wittmer, 2012, s. 92).

Koresh apokaliptik görüşlerini, Vahiy Kitabı'na dayandırmaktadır.

“Tahtta oturanın sağ elinde iki yanı da yazılı, yedi mühürle mühürlenmiş bir tomar gördüm. Yüksek sesle, “Tomarı açmaya, mühürlerini çözmeye kim layıktır?” diye seslenen güçlü bir melek de gördüm. Ama ne gökte, ne yeryüzünde, ne de yer altında tomarı açıp içine bakabilecek kimse yoktu. Acı acı ağlamaya başladım. Çünkü tomarı açıp içine bakmaya layık kimse bulunamadı. Bunun üzerine ihtiyarlardan biri bana, “Ağlama!” dedi. “İşte, Yahuda oymağından gelen Aslan, Davut'un Kökü galip geldi. Tomarı ve yedi mührünü O açacak”. Tahtın, dört yaratığın ve ihtiyarların ortasında, boğazlanmış gibi duran bir Kuzu gördüm. Yedi boynuzu, yedi gözü vardı. Bunlar Tanrı'nın bütün dünyaya gönderilmiş yedi ruhudur. Kuzu gelip tahtta oturanın sağ elinden tomarı aldı. Tomarı alınca, dört yaratıkla yirmi dört ihtiyar O'nun önünde yere kapandılar. Her birinin elinde birer lir ve kutsalların duaları olan buhur dolu altın taslar vardı (Vahiy 5:1-9) ”

Vahiy 5:1-9 da İsa Mesih baştan peygamberlerce vaat edilmiş olan her şeyi tek tek yerine getirmiştir. İsa Mesih: hem aslan hem kuzudur, hem kral hem kuldur şeklinde nitelendirilmektedir. Boğazlanmış bir kuzu ayakta duramaz ama günahlarımıza karşılık ölüme boyun eğen Mesih, Şeytan'ı yenerek ölümün üzerinde galip geldiği için bugün de Tanrı'nın huzurunda ayakta kalacaktır. Evrende bulunan diğer tüm yaratıklar tahtta oturan Tanrı'yı ve Kuzu'yu övmeye başlarlar. Bu gökyüzünde oluşan durum karşısında tahtın çevresindeki dört yaratık ve yirmi dört ihtiyar durmadan eğilip tapınırlar. İşte ahiretin manzarası bu şekilde tasvir edilmektedir. Tomarların ne denli önemli olduğu hususunda farklı görüşler bulunmaktadır. Yeryüzünün tapusunu sembolize ettiğini; insanlığın günden azat edildiğine dair bir özgürlük fermanı veya kurtulanların kaydolandıkları Yaşam Kitabı olduğunu sembolize ettiğini düşünülmektedir. Tomar Tanrı'nın önünde insanların sayısız günahına karşı birikmiş yargı mizanı olarak görülmektedir. Adaletsizlik ve haksızlığın hesabını tüm insanlık için canını feda eden bir Mesih, hakkıyla görecektir. İsa Mesih Tanrı'nın önünde her geçen gün daha da kabaran gazap kitabını açıp yeryüzünü yargılamaya başlayacaktır (Nuroğlu, 2014, s. 18-21).

“Sonra Kuzu'nun yedi mühürden birini açtığını gördüm. O anda dört yaratıktan birinin, gök gürültüsüne benzer bir sesle, “Gel!” dediğini işittim. Bakınca beyaz bir at gördüm. Kuzu ikinci mührü açınca, ikinci yaratığın “Gel!” dediğini işittim. O zaman kırmızı renkte başka bir at çıktı ortaya. Kuzu üçüncü mührü açınca, üçüncü yaratığın “Gel!” dediğini işittim. Bakınca siyah bir at gördüm. Kuzu dördüncü mührü açınca, “Gel!” diyen dördüncü yaratığın sesini

işittim. Bakınca soluk renkli bir at gördüm. Binicisinin adı Ölüm'dü. Kuzu beşinci mührü açınca, sunağın altında, Tanrı'nın sözü ve sürdürdükleri tanıklık nedeniyle öldürülenlerin canlarını gördüm. Yüksek sesle feryat ederek şöyle diyorlardı: "Kutsal ve gerçek olan Efendimiz! Yeryüzünde yaşayanları yargılayıp onlardan kanımızın öcünü almak için daha ne kadar bekleyeceksin?" Onların her birine beyaz birer kaftan verildi. Kendileri gibi öldürülecek olan öbür Tanrı kullarının ve kardeşlerinin sayısı tamamlanıncaya dek kısa bir süre daha beklemeleri istendi. Kuzu altıncı mührü açınca, büyük bir deprem olduğunu gördüm. Güneş keçi kılından yapılmış siyah bir çul gibi karardı. Ay baştan aşağı kan rengine döndü. İncir ağacı, güçlü bir rüzgârla sarsıldığında nasıl ham incirlerini dökerse, gökteki yıldızlar da öylece yeryüzüne düştü. Gökyüzü dürülen bir tomar gibi ortadan kalktı. Her dağ, her ada yerinden sökülüp alındı. Dünya kralları, büyükleri, komutanları, zenginleri, güçlüleri, özgür kölesi herkes mağaralara, dağlardaki kayaların arasına gizlendiler. Dağlara, kayalara, "Üzerimize düşün!" dediler, "Tahtta oturanın yüzünden ve Kuzu'nun gazabından saklayın bizi! Çünkü onların gazabının büyük günü geldi. Buna kim dayanabilir? (Vahiy 6: 1-17)"

Vahiy 6: 1-17 de Beyaz at eskilerden beri beyaz atlar hep krallar ve prensler için ayrılmaktadır. Burada beyaz at güçlü ama savaşmaktan çekinen birinin izlenimi vermektedir. Bu beyaz atının dünya sahnesine çıkacak büyük önder Mesih Karşıtı'nı sembolize ettiğini düşünmektedirler. Bu atlı son derece hoşgörülü bir kimliğe bürünen bu lider olacaktır. Kırmızı at ise Kırmızı rengi kanı andırmaktadır. Savaş habercisi olan bu at barış dönemi sona erer ve insanlar adeta birbirinin boğazlarına yapışmaya başlayacağını belirtmektedir. Kırmızı atlı Mesih Karşıtı'nın egemenliğin ikinci dönemini tarif etmektedir. Siyah at elinde sade bir terazi bulunmaktadır. Terazi ticareti sembolize etmektedir Ancak söylenen sözlere insanların artık zorbalıkla ticaret yaptıklarını anlaşılmaktadır. Başta barış müjdeleyen Mesih Karşıtı'nın egemenliği, önce kana bulanır ve ardından savaşın en büyük getirileri olan kıtlık ve açlık gibi büyük belalara sebep olmaktadır. Yeryüzündeki insanlar zaman geçtikçe kapkaranlık bir karışıklığa sürükleneceklerdir. Soluk renkli at, rengi ölümün rengi gibi yeşim tıraktır. Bu defa ata binenin ismi bildirilir: Ölüm. Ayrıca yalnız değildir, çünkü ölümler dünyası yani mezar hemen ardından gelmektedir. Bu dört atlı, Mesih Karşıtı'nın yeryüzünün sahnesine çıkmasından sonra yaşanacak süreci ve ardından gelen korkunç sıkıntıları resmetmektedirler. Altıncı mührü açılınca burada anlatılan sadece bir deprem değil, adeta tüm evrenin sarsıntısıdır. Olayları harfiyen yorumlayacak olursak dünyanın sonuna yaklaştığımız anlaşılmaktadır (Nuroğlu, 2014, s.24-26).

“Bundan sonra yeryüzünün dört köşesinde duran dört melek gördüm. Bunlar karaya, denize ya da herhangi bir ağaç üzerine esmesin diye, yeryüzünün dört rüzgârını tutuyorlardı. Sonra gündoğusundan yükselen başka bir melek gördüm. Yaşayan Tanrı'nın mührünü taşıyordu. Karaya, denize zarar vermek için yetki verilen dört meleğe yüksek sesle bağırdı: “Biz Tanrımızın kullarını alınlarından mühürleyene dek karaya, denize ya da ağaçlara zarar vermeyin!” Mühürlenmiş olanların sayısını işittim (Vahiy 7: 1–4)” (Nuroğlu, 2014, s.26-29).

Vahiy Kitabı'nda İsa, adeta kendisine cephe almış şeytani güçleri bozguna uğratan ve melekler ordusunu yöneten be savaşçı olarak kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra son şeytanın da bozguna uğratılmasının ardından seçilmiş ve ölümsüz olmuş insanların sonsuza kadar huzur içerisinde yaşayacağı bir krallığın kurulacağı belirtilmektedir. Ancak bu huzur ve düzen sağlanıncaya kadar yedi mührün açılmasıyla birlikte baş gösterecek olan bir takım kötü olayların gerçekleşeceği görülmektedir. Koresh de İsa'yı tanınmanın yolu, hatta Tanrıyı tanıyıp tanımadıklarını tespit etmeye yarayan bir asit testi olarak düşünmüştür. Bu yedi mühür üzerinde odaklanmıştır. Zira Koresh kurtuluşun ancak bu yedi mührün doğru bir şekilde anlaşılmasıyla gerçek olabileceğini savunmuştur. Koresh, Yedi mühür ile ilgili ifadeleri doğru yorumlama ve açıklama yeteneğinin de sadece kendisine verildiğini söylemiştir. Bu doğrultuda hem kendisini hem de takipçilerini yedinci mühürü açabileceğine ve böylece Vahiy Kitabı'nda yer alan felaketleri başlatabileceğine inandırmıştır. (Battal, 2018, s.142-143; Leppart, 1993, s.140).

Koresh'e göre dünyanın sonunu getirecek apokaliptik olaylar ve Armagedon (mahşer savaşı) birçok insanın inandığı gibi İsrail'de değil Amerika'da kendi grubuna yönelik yapılacak saldırıyla başlayacaktı. Aslına bakılırsa Armagedon Savaşı, Davidian hareketi teolojisinde çok fazla tartışılmamaktadır. Merkez olarak Armagedon'a yol açan olaylara odaklanılmaktadır. Koresh, Beşinci Mühür'ü, kendisinin ve Davidian'ların hükümet güçleri tarafından iki kez saldırıya uğrayacağını öne sürmek için yorumlamıştır. ATF ajanlarının (Alcohol, Tobaccoand Firearms) topluluğa yaptığı ilk baskın bunu üyeler için doğruladı ve FBI ajanlarının onlara saldırıp saldırmayacağını görmek için beklemişlerdir (Harvey, 2021, s.6; Aldridge, 2000, s.176).

Koresh, dünyanın sonu yaklaşıyor iddiasıyla yiyecek, silah, mermi ve petrol depolamaya başladı. Yaşadıkları yer olan Mount Carmel beldesinin ismi Koresh tarafından değiştirilip "Ranch Apocalypse" yani "Felaket Çiftliği" yapılmıştır. Koresh özellikle otomatik silah ve el bombası biriktirmiştir. Ebedi kurtuluşa ulaşmak için ölüme hazır olmak gerektiğini vurgulamıştır (Barrett, 1996, s. 121; Battal, 201, s.143).

Koresh, Mount Carmel yerleşkesinin kuşatma altına alınmasını ve polis tarafından düzenlenen baskını, dünyanın sonunu getirecek felaketlerin gerçekleşmeye başlayacağını bir işareti olarak yorumlamıştır. Kuşatma 51 gün devam etmiştir (Kenneth, 2006, s.279). Kuşatma sırasında, Branch Davidian'lar kendilerinin Tanrı'nın emirlerini yerine getirdiklerine inanmışlardır. Önce bekleyeceklerini, sonra da Fısıh haftasında bir şekilde cennete götürülüp götürülmeyeceklerini göreceklərini düşünmüşlerdir (Wessinger, 2017, s.221).

Koresh, sürekli kendisinin Hz. İsa'nın reenkarnasyonu olduğunu söylemiştir. Tanrının kendisinden bir müddet daha burada kalmasını istediğini iddia etmiştir. 19 Nisan 1993 tarihinde teslim olmaları için kuşatma şartları ağırlaştırılmıştır fakat bir yangın çıkmış ve yangınla birlikte büyük patlamalar meydana gelmiştir. Buradan sadece 9 kişi kurtulabilmiştir. David Koresh de dâhil olmak üzere hareketin 80'den fazla üyesi ölmüştür. Bunlardan 20 kadarı da çocuklardan oluşmaktaydı. İsa'nın ölüm yıl dönümü olan Paskalya yaklaşmıştır. David Koresh, İsa ile yeni Mesih'in kendisinin ölmesinin çok isabetli olacağını düşünmüş ve İsa ile aynı yaşta. 33 yaşında ölmüştür (Wallis, 2004, s.98; Köse, 2017, s.67; Bainbridge, 1997, s.114).

SONUÇ

Yeni dini hareketler son dönemde Dinler Tarihi çalışmaları alanında bir lâboratuvar niteliği taşımaktadır. Ele almış olduğumuz çalışma 20.yy itibariyle çeşitli mekân ve zamanlarında çok farklı yeni dini yapıların aynı anda mevcut bulunduğunu göstermektedir. Bu çalışma yeni dini hareketlerin; tarihi, öğretisi, pratik–uygulamaları, esoterik, ökültik, gnostik, kurtarıcı inancı, ahirete bakışı, kıyamete (apokaliptik) bakışı gibi eskotolojik ana konularını ele almaktadır. Bu çalışmada YDH çizmiş olduğumuz çerçeve içerisinde incelenerek sunulmaktadır.

Kıyamet ya da dünyanın sonunun ne zaman geleceği sorusu insanlar için hep önemli bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Pozitif bilimler dünya ve dünyanın içinde bulunduğu galaksinin belli bir ömrünün olduğunu söylemektedirler. Bilim insanları büyük bir yıldız olan güneşin ebediyen ısı ve ışık yaymaya devam etmeyeceğini söylemektedirler. Hristiyanlık tarihinde dünyanın sonunu bekleyen çok sayıda dini hareket ortaya çıkmıştır. Bu hareketlerden birçoğu merkezi kiliseler tarafından dışlanmakla birlikte zaman içerisinde bu tür hareketlere olan ilgi azalmak yerine artmış ve ortadan kalkan her hareketin yerine bir yenisinin çıktığı görülmüştür. Bu hareketler kıyametçi olarak adlandırılmaktadırlar. Hristiyanlık bağlamında örnekleri verilen hareketlerde, öncelikle kutsal metinleri referans alarak, dünyanın sonunu saptadıklarını iddia etdiklerini çalışmamızda ortaya koymaya çalıştık. Evrensel ve büyük dinlerin kutsal kitaplarında da açıkça kıyamet saatinin yanı sıra gaybi olan konuların Tanrı'dan başka hiç kimse tarafından bilinemeyeceği açıklanmaktadır.

Bu çalışmada gördük ki insanlar kıyameti sadece tahmin etmenin ötesinde bir takım icraatlarda bulunmaktadır. Bu icraatlar, geleceğe ait bir hadisenin oluş anını tahminin çok ötesinde anlamlar içermektedir. Apokaliptik hareketlerde kıyamete özlemin olduğu görülmektedir. Yaşanılan hayattan hoşnut olmadıkları, hayatın kötü güçlerin kontrolünde bir hayat olduğunu düşünmektedirler. Bu insanlar bir an önce kendilerinin kurtulacağı yeni bir hayata kavuşmak istemektedirler. Ele aldığımız hareketlerde kendi yaşadıkları zaman diliminde kıyametin gerçekleşeceği beklentisi çok güçlü olarak ifade edilmektedir. Buna bağlı olarak birçok ritüeller de düzenlenmektedir.

Bazı hareketler kıyameti beklerken diğer bir kısmı da intihar gibi birtakım eylemlere girişerek kıyameti karşılamaktadırlar. İntihar edenlerin dışındakiler beklentilerinin gerçekleşmemesi durumunda büyük hayal kırıklığına uğramaktadırlar. Kıyametin saatini saptama konusunda hesap hatası yaptıkları ortaya çıkınca birtakım gerekçeler ileri sürerek yeni düzenleme yoluna gittikleri görülmüştür. Asketik bir yaşantı öngören mistik pek çok hareketin, öngördükleri tarihte kıyametin gerçekleşmemesi ve kurtarıcının gelmemesi sonucunda yeni bir dinsel akıma dönüştüğü de görülmektedir. Başta kıyamete ve kurtarıcıyı karşılamaya hazırlık olarak öngörülen ritüeller bu defa ortaya çıkan yeni akımın diğerlerinden ayrılmasını sağlayan özgün bir niteliği haline gelmektedir.

Bir diğer husus ele alınan bazı hareketlerde dünya dışı varlıkların kıyamet senaryolarında oyuncu olarak ortaya çıkmasıdır. Bu hareketlere mensup kişiler dünya dışı varlıkları insanlardan üstün bir kategoriye yerleştirmektedirler. Ya da bu üstün varlık kategorisine kendilerinin de yükselebileceğine dair inanca sahip olmuşlardır. Görüldüğü üzere insanlarda kıyameti gerçekleştirecek hep üstün ve kendinden güçlü bir varlığa inanma ihtiyacı var olagelmıştır. Böyle bir düşünceye sahip olmanın kişinin geleceğe yönelik hayatını belirleyen bir koruyucusu olduğu inancına sıkı sıkıya bağlanıp rahatlamasına yol açtığı söylenebilir. Her ne kadar bazı hareketlerde inanılması güç bazı yaklaşımlar ortaya çıksa da yine de eğitim seviyesi yüksek insanların bu hareketler içerisinde yer aldığı görülmektedir. İnsan için ölümün bir yok oluş olduğunun bu dünyanın ebedi olmayışının kabullenilmesi zor görülmektedir. İnsanların yaşlı, genç, eğitilmiş, eğitimsiz, zengin, fakir demeden bir umut ve kurtuluşun peşine gittiği ve ebedi bir hayata ulaşmak için neleri göze aldığı bu hareketlerde çok açık olarak görülmektedir.

Günümüzün en büyük sorunlarından biri hayatın hızlı akışı karşısında değişim ve dönüşüme ayak uydurmakta insanların güçlük çektiğidir. Bu değişim ve dönüşüm karşısında müslüman din adamlarının bu durumu geç idrak ettiği de üzerinde düşünülmesi gerek ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Şu an ele aldığımız çoğu hareket Türkiye’de görülmüyor olsa da diğer birçok YDH’ nin da ülkemizde bulunmadığı anlamına gelmemektedir. Bundan dolayı her ne kadar İslam son din olarak kabul edilse dini tebliğ noktasında İslam dünyasında bu hareketleri dikkate alan bir yaklaşımını ortaya çıktığını söylemek güçtür. Bu durum sadece İslam değil Yahudilik, Hristiyanlık dünyası içinde geçerlidir. Hareketlerin çoğu Hristiyanlık gibi inançlardan ayrılarak ortaya çıkmıştır. Geleneksel dinlerin bu alanda yeterli çaba göstermedikleri durumda Batı’da ve Doğu’da ele aldığımız YDH’ler kabul görecektir ve cezbedici hale gelecektir. Bu noktada Geleneksel dinlerin temsilcilerinin daha dikkatli hareket edip

özüm yolları aramaları en doğru yol olarak görölmektedir. Bu durumları öngörerek kendi fikir ve metotlarını oluşturup gerekli tedbirleri almak bu dini aktörler için zorunlu görölmektedir.

Bu çalışmada azımsanmayacak ölçüde görölen apokaliptik hareketlerden örnekler vermeye gayret ettik. Ancak bu hareketlerin ayrı ayrı incelenmesi daha derinlikli bilgilerin ortaya çıkmasına katkı sağlayacaktır. Netice olarak kıyameti (Apokaliptik) akımları ele alan bu alışma, Kıyamet Tarikatlarının tarihçelerini, dünya görüşlerini ve uygulamalarını incelemesi hasebiyle dinler tarihi sahasında önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Her ne kadar bu hareketler daha çok Uzak Doğu ve Batı dünyasında ortaya ıkmyış olsalar da Türkiye'nin çeşitli yerlerinde de faaliyetlerini yürütmektedirler. Bununla birlikte Türkiye'de mensubu bulunmayan ve dolayısıyla hakkında toplumun bilgi sahibi olmadığı birçok YDH bulunmaktadır. Oysa bu hareketler dünyanın birçok yerinde yaygınlık kazanmaya devam etmektedir. Dolayısıyla ıktıları yerde popülerleşerek güçlenen hareketlerin daha sonra günümüz dünyasının koşullarında ölkemizde de karşımıza çıkması kaçınılmazdır. Bütün bunlar YDH konusunda ölkemizde nitelikli akademik çalışmaların yapılmasını gerekli kılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aldridge, A. (2000). *Religion in the Contemporary World: A Sociological Introduction*. Cambridge: Polity Press.
- Alıcı, M. (2016). Mecusilik. B. Adam içinde, *Dinler Tarihi* (s. 246-267). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Apaydın, H. (2010). Ruh Sağlığı Din İlişkisi Araştırmalarına Bir Bakış. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* (10/2), (s.59-77).
- Aras, A. (2020). Vudu. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 580-583). İstanbul: OkurAkademi.
- Arık, D. (2016). Şintoizm. B. Adam içinde, *Dinler Tarihi* (s. 466-475). Ankara: Grafiker.
- Arslan, H. (2020). Ananda Marga. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 61-64). İstanbul: Okurakademi.
- Arslan, H. (2020). Brahma Kumaris. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 103-105). İstanbul: Okurakademi.
- Arslan, H. (2020). Rajneesh. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 415-420). İstanbul: Okurakademi.
- Arslan, M. (2011). *Paranormalizm ve Din*. Malatya: Bilsam Yayınları.
- Arslan, M. (2010). Seküler Toplumlarda Kutsal Arayışları: Genç Modern Dönemde Büyü-Din İlişkisinin Sosyolojik Analizi. *İÜİFD*, 1 (1), (s.195-210).
- Ataşağın, G. (1998). Hıristiyanlıkta Kıyâmet Alâmetleri ve Dünyanın Sonu. *NEÜİFD*, 8 (8), (s.111-140).
- Aydın, C. (2016). *İnsanın Anlam Arayışı ve Yeni Çağ İnançları*. Ankara: Araştırma Yayınları.
- Aydın, M. (2010). *Türkiye'ye Yönelik Batı Kökenli Dini Cereyanlar*. Konya: Nüve Kültür Merkezi Yayınları.
- Aytop, N. N. (2019). Modern Koredeki Yeni Dini Hareketlerden Won Budizmi ve Cheondogyo. *Yüksek Lisans Tezi*.
- Bainbridge, W. (1997). *The Sociology of Religious Movements*. New York: Routledge.
- Barett, D. V. (2006). Branch Davidiam. P. B. Clarke içinde, *Encyclopedia of New Religions Movement* (s. 78-80). London: Routledge.

- Barker, E. (1983). Doing Love: Tension in the Ideal Family. G. G. James içinde, *The Family and the Unification Church* (s. 42). New York.
- Barker, E. (1999). New Religious Movements: Their Incidence and Significance. B. Wilson, & J. Creswell içinde, *New Religious Movements: Challenge and Response*. New York: Routledge.
- Barrett, D. (1996). *Sects, Cults and Alternative Religions: A World Survey and Sourcebook*. London : Blandford.
- Barrett, D. (2001). *The New Believers: Sects, Cults and Alternative Religions*. London: Cassell.
- Batal, E. (2020). Cennetin Kapısı. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 118-122). İstanbul: Okurakademi.
- Battal, E. (2020). Aum Shinrikyo. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 77-81). İstanbul: OkurAkademi.
- Battal, E. (2020). Branch Davidian. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 107-110). İstanbul: OkurAkademi.
- Battal, E. (2020). Güneş Tapınağı. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 198-200). İstanbul: Okurakademi.
- Battal, E. (2020). Halkın Tapınağı. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 211-215). İstanbul : Okurakademi.
- Battal, E. (2018). *Kıyametin Gölgesinde Yeni Dini Hareketler ve Şiddet*. İstanbul: Okurakademi.
- Battal, E. (2018). Yeni Dini Hareketlerde İbadet ve Ritüeller. S. Turan, & F. Sancar içinde, *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler* (s. 277-288). İstanbul: Okurakademi.
- Battal, E. (2018). Yeni Dini Hareketlerle İlgili Film ve Belgeseller. S. Turan, & F. Sancar içinde, *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler* (s. 369-386). İstanbul: Okurakademi.
- Batuk, C. (2008). Kıyameti Beklerken: Hristiyanlık'ta Kıyamet Beklentileri ve Rus Ortodoks Kilisesindeki Yansımalar. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7 (14), 5-36.
- Batuk, C. (2003). *Tarihin Sonunu Beklemek: Ortadoğu Dinlerinde Eskatoloji Mitosları*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Bayazıt, S. (2018). Batı'da Ortaya Çıkan Yeni Dini Hareketler: Hare Krishna Hareketi Londra Örneği . *Yüksek Lisans Tezi* .
- Baybal, S. (2002). *İbrahîmî Dinlerde Mesih'in Dönüşü*. Konya: Yediveren Yayınevi.
- Bayraktar, Z. (2021). Yeni Dini Hareketlerde İbadet ve Ritüeller. *Yüksek Lisans Tezi* .
- Bilgin, V. (2015). Yeni Dini Hareketler. T. Küçükcan içinde, *Din Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web- Ofset Tesisi.

- Bıyık, M. (2002). *Küresel Bir Din Projesi Olarak Moonculuk*. İstanbul: Birey Yayınları.
- Bıyık, M. (2020). Moonculuk. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 359-363). İstanbul: OkurAkademi.
- Bıyık, M. (1998). Sun Myung Moon ve Birlik Mezhebi. *Yüksek Lisans Tezi*.
- Bıyık, M. (2003). Yeni Dünya Düzenine Küresel Bir Din Modeli: Moonculuk. *Kültür ve Mitoloji Araştırma Dergisi*, 1, (s. 93-114).
- Bodur, H. E. (2003). Moonculuk Hareketi ve Türkiye'de Benzer Bir Cemaat Yapılanmasının Sosyolojik Analizi . *KSÜ ilahiyat Fakültesi Dergisi* ,(s.19-39).
- Boğdan, H. (2011). Explaining the Murder Suicides of Order of The Solar Temple: A Survey of Hypotheses. J. R. Lewis içinde, *Violence and New Religious Movements* (s. 133-145). Oxford: Oxford University Press.
- Bohn, N. (2005). *Kleines Lexikon der "Sekten", Pyschogruppen und Strukturveririebe*. Leibzig: Militzk Verlag Series.
- Bromley, D. G., & Bracey, M. L. (7(2006)). Scientology Kilisesi: Bir Sözde Din. (Ç. Z. Sezal, Dü.) *KSÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi* , (s.177-200).
- Bromley, D. G., & Edward, S. D. (1995). The Davidian Tradition. A. W. Stuard içinde, *Armegeddon in Waco* (s. 43-72). Chicago: The University Chicago Press.
- Brown, D. N. (2003, January 17). *The Leader of ufo Land*. 12 28, 2023 tarihinde The Washington Post: <https://www.washingtonpost.com/archive/lifestyle/2003/01/17/the-leader-of-ufo-land/cdc43e14-0889-4a19-8427-7cac83a5d09f/> adresinden alındı
- Chidester, D. (1988). *Salvation and Suicide: An Interpretation of Jim Jones, the Peoples Temples and Jonestown*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.
- Chryssides, G. (2008). Bilimsel Yaratışçılık:Rael Hareketi Hakkında Bir Araştırma. C. Partridge içinde, *Ufo Dinleri* (G. Tokcan, Çev., s. 61-78). İstanbul: Harmoni Yayınevi.
- Chryssides, G. D. (2001). *Exploring New Religiouns*. London: Continuum.
- Chryssides, G. (2006). The Realian Movement. Eugene and V. Gallagher, & W. M. Ashcraft içinde, *Introduction to New and Alternative Religions in America*. London: Greenwood Press.
- Clarke, P. B. (2006). Order of the Solar Temple. P. B. Clarke içinde, *Encyclopedia of New Religious Movements* (s. 472-473). London: Routledge.
- Cohn, N. (2004). *The Pursuit of the Millennium: Revelatory Millenarians and Mystical Anarchist of the Middle Ages*. London: Pimlico.
- Cromwell, T. (1994). *Essentials of the Unification Principle: Teachings of Sun Myung Moon*. New York.
- Çakmak, A. F. (2021). *Yeni Dini Hareketlerde Kadın*. Isparta: Yüksek Lisans Tezi.

- Çelik, C. (2012). Göç, Kentleşme Ve Din. N. Akyüz, & İ. Çapçioğlu içinde, *Din Sosyolojisi El Kitabı* (s. 300-302). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Çoban, H. (2005). Transandantal Meditasyon: İçeriği, Amacı, Türkiye'deki Faaliyetleri. *Yüksek Lisans Tezi*.
- Dawson, L. L. (2003). Who Joins New Religious Movements and Why: Twenty Years of Research and What Have We Learned? L. L. Dawson içinde, *Cults and New Religious Movements*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Dawson, L. L. (2018). Yeni Dini Hareketlerin Katılımcıları ve Nedenleri. S. Turan, & F. Sancar içinde, *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler* (E. Emirahmetoğlu, Çev., s. 171-191). İstanbul: Okurakademi.
- Doğan, H. (2009). Batı'da Ortaya Çıkan Yeni Dini Hareketler: Hare Krishna Hareketi. *Yüksek Lisans Tezi*.
- Doyle, C., Wessinger, C., & D. Wittmer, M. (2012). *A Journey to Waco: Autobiography of a Branch Davidian*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Durst, M. (1993). *Woman of True Love: Hak Ja Han Moon*. New York: The Holy Spirit Association for the Unification of World Christianity.
- Ekinci, İ. (2018). Sekülerleşme ve Din. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), (s. 320-337).
- Enroth, R. (1998). *Tarikatlar ve Yeni Dinler*. (L. Kınran, Çev.) İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları.
- Festinger, L. R. (1967). When prophecy fails. H. W. By Leon Festinger içinde, *A social and psychological study of a modern group that predicted the destruction of the world*. New York: Harper & Row.
- Göka, E. (2013). *Hayatın Anlamı Var Mı?* İstanbul: Timaş Yayınları.
- Grant, G., Grant, M., & Bender, K. (1992). *Fiat Lux*. München: Uriellas Orden.
- Grünschloss, A. (2005). UFO-Bewegung. H. v. Hempelmann, U. Denn, & A. Finke içinde, *Panorama der neuen Religiosität* (s. 258-272). Gütersloh: Gütersloher Verlaghaus.
- Güç, A. (2002). *Satanizm*. Ankara: DİB Yayınları.
- Güç, A. (2004). *Satanizm: Şeytana Tapınmanın Yeni Adı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Günay, N. (1999). *Şeytana Tapınmada Modern Yol Satanizm*. Isparta: Arayış Yayınları.
- Günay, N. (2011). *Türkiye'de Yeni Çağ İnançları*. Isparta: Manas Yayınevi.
- Günay, Ü. (2014). *Din Sosyolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Gündüz, Ş. (1998). *Din ve İnanç Sözlüğü*. Ankara: Vadi Yayınları.

- Gündüz, Ş. (2014). Misyonerlik ve Hristiyan Misyonerler. S. Turan içinde, *Misyonerlik Trendleri ve Stratejileri* (s. 16). Ankara: STS Yayınları.
- Haack, F.-W. (1993). *Europas neue Religion Sekten-Gurus-Stankult*. Freiburg: Verlag Herder.
- Hall, J. R. (1987). *Gone From the Promised Land: Jonestown in American Cultural History*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Harvey, S. (2021). David Koresh and the Branch Davidians. J. Crossley, & A. Lockhart içinde, *Critical Dictionary of Apocalyptic and Millenarian Movements*.
- İnan, Ş. (2011). *Meditasyon, Yoga ve Zihin Yıkılması*. İstanbul: Kavim Yayıncılık.
- Işık, R. (2006). Mormonluk ve Mormon Kilisesi Üzerine Bir Araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* , 165-190.
- Kanık, C. (2017/2). Batı'da Ortaya Çıkan Yeni Dini Hareketlere Genel Bir Bakış. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (8(17)), (s. 177-188).
- Katar, M. (2017). *Mesih İsa'nın Son Gün Azizleri Mormonlar*. Ankara: Eski Yeni Yayınları.
- Kayıklık, H. (2011). *Din Psikolojisi*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Keleş, H. (2020). Kendini Gerçekleştirme Derneği. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 292-295). İstanbul: Okurakademi.
- Keleş, H. (2020). Kendini Gerçekleştirme Derneği. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 292-295). İstanbul: Okurakademi.
- Kenneth, G. N. (2006). *The Branch Davidians of Waco: The History and Beliefs of an Apocalyptic Sect*. Oxford : Oxford Universty Press.
- Kirman, M. A. (2004). Beyin Yıkama Teorileri. *AÜİFD, XLV* (1), (s.107-132.)
- Kirman, M. A. (2004). *Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Kirman, M. A. (2003). Küresel Kült Savaşlarının Yapıldığı Meydan: Gençlik ve Aile. *Diyanet İlmi Dergi*, 40 (2), 65-67.
- Kirman, M. A. (2010). *Yeni Dini Hareketler Sosyolojisi*. Ankara: Birleşik Yayınevi.
- Kirman, M. A. (2018). Yeni Dini Hareketlerde: Tanım ve Kapsam. S. Turan, & F. Sancar içinde, *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler* (s. 13-27). İstanbul: Okurakademi.
- Kirman, M. A. (2003). Yeni Dini Hareketleri Tanımlama Problemi Ve Tipolojik Yaklaşımlar. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi III* (4), (s.27-43).
- Kitab-ı Mukaddes*. (1997). İstanbul: Kitab-ı Mukaddes Şirketi.
- Köse, A. (2017). *Milenyum Tarikatları*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kwak, C. H. (1984). *Outline of the Principle*. New York: Holy Spirit Association for the Unification of World Chiristianity/ Level 4.

- Leppart, D. (1993). *Fire and Blood: The True Story of David Koresh and the Waco Siege*. London: Fourth Estate.
- Lewis, J. R. (2003). *Legitimizing New Religions*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Lewis, J. R. (2004). "The Branch Davidians", *New Religions: New Religious Movements*. C. Partridge içinde, *Sects and Alternative Spiritualities* (s. 78-80). Oxford: Oxford University Press.
- Levi. (t.y.). *Matta*. İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları.
- Luka. (t.y.). *Luka'ya Giriş*. İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları
- Matthews, C. S. (2005). *Religions Of The World New Religions*. United States of America: Chelsea House Publishers.
- Mayer, J.-F. (2004). "The Order of the Solar Temple". C. Partridge, & J. G. Melton içinde, *New Religions: New Religious Movements, Sects and Alternative Spiritualities* (s. 347-348). Oxford: Oxford University Press.
- Moon, S. M. (1977). *Divine Principle*. New York: The Holy Spirit Association for the Unification of World Christianity.
- Moon, S. M. (1985). *God's Will and The World*. New York: The Holy Spirit Association for The Unification of World Christianity.
- Moore, J. S. (2014). "Misyonerlikte Müzik Stratejileri". S. Turan içinde, *Misyonerlik Trendleri ve Stratejileri* (E. Battal, Çev., s. 283-301). Rize: STS Yayınları.
- Moore, R. (2006). "Peoples Temple: A Typical Cult?". E. V. Gallegher, & W. M. Aschcraft içinde, *Introduction to New and Alternative Religions in America* (s. 113-134). London, Wesport: Greenwood Press.
- Nuroğlu, C. (2014). *Tanrı'nın Son Vahyi*. Yaşam Kilisesi.
- Nye, M. (2004). "ISKON: The International Society for Krishna Consciousness". C. Partridge içinde, *New Religions: A Guide* (s. 187-189). New York: Oxford University Press.
- nnadi.64. (2019.02.26). *It's the End of the World as We Know It: Examining Doomsday Cults*. 01,01, 2023 tarihinde osu.edu: <https://u.osu.edu/vanzandt/2019/02/26/its-the-end-of-the-world-as-we-know-it-examining-doomsday-cults/> adresinden alındı.
- Özdoğan, Ö. (2006). "İnsanı Anlamaya Yönelik Bir Yaklaşım: Pastoral Psikoloji". *AÜİFD*, (s. 127-141).
- Özkan, A. (2020). "Fiat Lux". S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 174-177). İstanbul: Okurakademi.

- Özkan, A. R. (2020). Hare Krisna. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 215-219). İstanbul: OkurAkademi.
- Özkan, A. R. (2006). *Kıyamet Tarikatları*. İstanbul: IQ Yayıncılık.
- Özkan, A. R. (2020). Rael Hareketi. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 412-415). İstanbul: OkurAkademi.
- Özkan, A. R. (2018). Yeni Dini Hareketlerin Ortaya Çıkış Sebepleri ve Temel Karakteristikleri. S. Turan, & F. Sancar içinde, *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler* (s. 38-39). İstanbul: OkurAkademi.
- Palmer, J. S. (2006). Purity and Danger in the Solar Temple. J. R. Lewis içinde, *The Order of the Solar Temple: The Temple of Death* (s. 39-54). London: Ashgate.
- Palmer, S. (2002). Real Movement International. J. Melton, & M. Baumann içinde, in: *Religions of the World A Comprehensive Encyclopedia of Beliefs and Practices III* (s. 160-162). Oxford: ABC-Clho.
- Palmer, S. J. (2012, February 20). *International Raelian Movement*. 12 30, 2023 tarihinde WRSP: <https://wrldrels.org/2016/10/08/international-raelian-movement/> adresinden alındı
- Pavlus. (t.y.). *Pavlus'un Selaniklilere Birinci Mektubu*. İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları.
- Petrus. (t.y.). *Petrus'un Birinci Mektubu*. İstanbul : Yeni Yaşam Yayınları.
- Paşaoğlu, S. (2016). *Yehova'nın Şahitleri*. İstanbul: Gerçeğe Doğru Yayınları.
- Robbins, T. (1998). Koresh, David. W. H. Swatos içinde, *Encyclopedia of Religions and Society* (s. 265). London: Altamira Press.
- Robertson, R. (2003). *Küreselleşme ve Dinin Geleceği* (Cilt 6). (İ. Çapcıoğlu, Çev.)
- Rochford, E. B. (2018). Yeni Dini Hareketlerin Organizasyonu ve Liderliği. S. Turan, & F. Sancar içinde, *Nedenleriyle ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler* (M. Seyis, Çev., s. 107-141). İstanbul: OkurAkademi.
- Rodman, R. (2006). Heaven's Gate. E. V. Gallegher, & W. M. Ashcraft içinde, *Intraduction to New and Alternative Religions in America* (s. 197-212). London: Wesport: Greenwood Press.
- Roth, R. (1997). *TM Transandantal Meditasyon Tekniği*. (D. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Saliba, j. (2007). Disciplinary Perspectives on New Religious Movements: Views from the Humanities and Social Sciences. D. Bromley içinde, *Teaching New Religious Movements*. Oxford: Oxford University Press.
- Saliba, J. (2004). The Peoples Temple. C. Partridge içinde, *New Religions* (s. 77-78). Oxford: Oxford University Press.

- Sancar, F. (2014). Beyin Yıkama Üzerine Kavramsal ve Tarihsel Bir Analiz. *USAD*, VII (32), (s.333-339).
- Sarıkcıoğlu, E. (1981). Mecusî Dininde Mehdi İnancı. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (7), (s.1-7).
- Sarıkcıoğlu, E. (1986). Sayentoloji Mezhebi Kurucusu ve Öğretisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Dergisi* , 3-39.
- Sarıkcıoğlu, E. (2000). *Yeni Dini Akımlar*. Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları.
- Schulze-Berndt, H. (2003). *Basis Wissen Sekte,Kulte,Weltanschauungen*. Gütersloh: Gütersloher Verlaghaus.
- Sevinç, B. (2013). Kimlik Mülteciliği: Bir Kesinlik Arayışı Zemini Olarak YDH'ler. *Uluslararası Sosyal araştırmalar Dergisi*, VIV (26), (s.482-495).
- Sevinç, B. (2009). Türkiye Bağlamında Dinlerarası İlişkiler ve SüreçYapıları. *Doktora Tezi* .
- Sontag, F. (1977). *Sun İlyfying Moon and the Unification Church*. Tennessee: Parthenon Press.
- Sönmez, E. (2021). Moonculuk Ve Opus Dei Tarikatları-Benzerlikler Ve Farklılıklar-. *Yüksek Lisans Tezi*.
- Stark, R. (2018). Yeni Dini Hareketlerin Başarı ve Başarısızlık Nedenleri. S. Turan, & F. Sancar içinde, *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler* (B. A. Nazıoğlu, Çev., s. 347-348). İstanbul: Okurakademi.
- Şahin, N. (2020). Altın Gül- Harç Okulu. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. s. 50-51). İstanbul: Okurakademi.
- Tanyu, H. (2006). *Yehova Şahitleri*. Ankara: Elips Kitap Yayınları.
- Taş, H. (2005). *Ahirete İmanın İnsan Davranışına Etkisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Topal, S. S., & Eşmeli, İ. (2022). Yeni Dini Hareketler ve Kurtuluş Öğretisi. *Universal Journal of Theology*, 7 (2), (s.91-107).
- Toptaş, M. (2020). Johane Mosowe'un Apostolik Kilisesi. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 275-476). İstanbul: OkurAkademi.
- Turan, S. (2016). Yeni Dini Hareketlerde Kadın. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, XVI (1), (s.123-145).
- Turan, S., & Battal, E. (2016). Yeni Dini Hareketler ve Şiddet. F. Sancar içinde, *Din ve Şiddet* (s. 181-182). Ankara: RTEÜ Yayınları.
- Turan, S., & Battal, E. (2018). Yeni Dini Hareketlerde Mehdi ve Mesih İnancı. S. Turan, & F. Sancar içinde, *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler* (s. 289-305). İstanbul: OkurAkademi.

- Turan, S., & Battal, E. (2014). Yeni Dini Hareketlerin Aile Yapısı Üzerindeki Etkileri. *RTEÜ Sosyal Bilimler Dergisi* , (s.137-174).
- Turan, S., & Sancar, F. (Aralık 2018). Yeni Dini Hareketler: Tanım Ve Kapsam. *Nedenleri Ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler* (s. 14-18). içinde İstanbul: Okurakademi.
- Uzun, S. N. (2016). Yeni Dini Hareketlerin Üye Kazanma Yöntemleri. *Yüksek Lisans Tezi* .
- Ünal, K. (2007). Popüler Dinin Düşünüş Biçimi Üzerindeki Etkisi. *Bilim,Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 7 (1), (s.1-24).
- Ünal, M. S. (2014). Yeni Dini Hareketler ve İnternet. S. Turan, & F. Sancar içinde, *Yeni Dini*
- Wallis, J. (2004). *Apocalyptic Trajectories:Millenariansism and Violence in The Contemporary World* . Oxford: Peter Lang.
- Wandelfels, H. (1995). Offenbarung,(Religionstheologisch). H. Wandesfels içinde, *Lexikon Der Religionen Fenomene- Geschichthe-ideen* (s. 479). Freiburg: Herder Verlag.
- Weddle, D. L. (2006). Jeovah's Witnesses. V. G. Eugene, & W. M. Ashcraft içinde, *Introduction to New and Altenative Religions in America* (s. s. 67-88). London: Greenwood Press.
- Wessinger, C. (2000). How The Millennium Comes Violently: From Jonestown To Heaven's Gate.*International Journal on World Peace*, 17 (2), (s.73-75).
- Wessinger, C. (2017). The FBI's 'Cult War' against the Branch Davidians. S. Weitzman, & S. Johnson içinde, *In The FBI and Religion:Faith and National Security before and after 9/11* (s. 221). California: University of California Press.
- Wilson, B. (2004). *Dini Mezhepler*. (A. İ. Yitik, & A. B. Ünal, Çev.) İstanbul: İz Yayıncılık.
- Yadsıman, H. Ş. (2002). *Yehova Şahitlerinin Temel Öğretilerine Göre İsa Mesih*. Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları.
- Yapıcı, A. (2003). Fiziksel ve Sosyal Hadiselere Sebep Atfetmede Dinin Rolü. *ÇÜİFD*, 3(1), (s. 127-166).
- Yıldız, İ. (2003). Orta Doğu ve Türkiye' de Mormonların Misyonerlik Faliyetleri. *Dini Eğitimleri Araştırma Dergisi* , (s. 2015-235).
- Yılmaz, G. (2020). Silva Metodu. S. Turan, & E. Battal içinde, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi* (s. 485-486). İstanbul: Okurakademi.
- Yılmaz, H. (2017). *Dinler Tarihinin 100' ü*. Ankara: Otto.
- Yılmaz, H. (2017). *Dinler Tarihinin 200' ü*. Ankara: Otto Yayınları.
- Yitik, A. İ. (2002). *Yehova Şahitliğinin Ortaya Çıkışı*. Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları.
- Yönem, A. (1998). Mehdilik Fikri ve Müslümanlar Arasındaki İlk Tezahürleri. *Yüksek Lisans Tezi* .

Zoccatelli, P. L. (2005). Notes on the Aumist Religion. J. R. Lewis, & J. A. Petersen içinde, *Controversial New Religions* (s. 215-224). Oxford: Oxford University Press.

Zulkosy, P. (1982). Piety and Spirituality. R. Quebedeaux içinde, *Lifestyle Conversations with Members of The Unification Church* (s. 55). New York: Indiana University.

WEB SİTESİ KAYNAKLARI

<https://www.rael.org/tr/rael-de-kim/> (27.12.2022)

